

A RIMASZOMBATI
EGY. PROT. FŐGIMNÁZIUM

LXI-İK

ÉRTESITŐJE

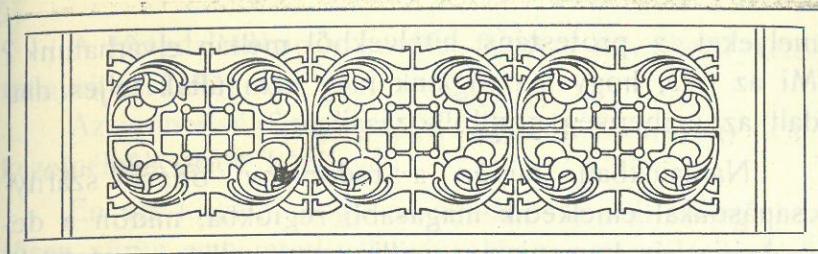
AZ 1913—14-İK TANÉVRŐL.

KÖZLI:
DR. VERESS SAMU
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMATOTT LÉVAI IZSÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1914.

Vallás és művészet.

(Felolvasás az 1913. október 31-én tartott vallásos estélyen.)

Apostoli lelkü szülők gyermeke lévén, ifjú korom légköre szaturálva volt azokkal az elvekkel, melyek a fogékony lelket a vallás ideái felé terelik. Abban a hitben növekedtem fel, hogy hitvallásom igazságai s a protestáns világszemlélet meg fogják hódítani az egész emberiséget. E meggyőződés él bennem ma is. De azok az illúziók, melyek vallásom jövőre gyors diadalához fűződtek, sajnos, meglehetősen szétfoslottak s a gyermekes ábrándokból nem maradt más a férfi korra, mint az a törhetlen hit, hogy a protestantizmus diadalának előbb-utóbb mégis be kell következnie a lelki és értelmi fejlődésnek azzal a szigorú következetességével, mely a természet törvényeiben is megnyilvánul.

Mert a protestantizmusnak, mely kezdetben létjogosultságáért küzdött s a lefolyt négyszáz év alatt a harcot megnyerte: ma már azért kell küzdenie, hogy elveit a társadalmi és közélet minden vonatkozásában diadalra juttassa s ebben az új küzdelemben ismét csak azt a fegyvert használhatja, a mellyel megelőző győzelmét is aratta: az igazságot.

De mi az oka annak, hogy ez új cél felé törekvés mai napság nem mutatja fel azokat az eredményeket,

melyeket a protestáns hitelvekből méltán elvárhatunk? Mi az oka, hogy igazságaink még nem ültek teljes daldalt az emberiség gondolkozásaiban?

Napjainkban, midőn a tudomány óriási szárny-csapásokkal emelkedik magasabb régiókba, midőn a demokrácia és humanizmus millió meg millió szívet hódít meg: miért stagnál a protestantizmus, melynek alapját s kiindulási pontját a 400 év előtti reformáció idején ugyanazok az elvek képezték, melyek a mai kornak is vezérlő fáklyái: a tudomány, a demokrácia és humanizmus . . . ?

Világosabban szólva: miért nem terjed ez a szellem ma, azokban az óriási méreteken, mint akkor régen, mikor a Luther és Kálvin ajkairól elhangzó ige elég volt arra, hogy egy csapásra egész nemzetek meghódoljanak a reformáció tanainak . . . !

Őszintén bevallom, hogy nem érzem magam hivatottnak arra, hogy ez érdekes kérdésre megcáfolhatatlan feleletet adjak, Hogy ezt tehessem, ismernem kellene törül-hegyre a vallásos élet pszichológiáját, tapasztalataimnak, kutatásaimnak ki kellene terjednie a népek különféle műveltségi viszonyaira, foglalkozására, jellemére, mindenek felett pedig azon a magas erkölcs piedesztalon kellene állanom, melyen az ítélő bíró áll, midőn az isteni s emberi igazságok törvénykönyvével kezében az ellenfelek között a pört eldönti.

De amennyiben távol van tőlem az a szándék, hogy a bírói székbe kapaszkodva, oly küzdelem felett mondjak ítéletet, mely hivatásom körén kívül esik: a kérdés megfajtásához csupán egy laikus ember nézeivel óhajtok hozzájárulni, anélkül, hogy álláspontom igazságainak abszolút elismerésére igényt tartanék.

A társadalomban a kérdés felett a következő vélemények alakultak ki:

Az emberiség nagy része vagy: hitetlen, vagy felekezetenélküli, vagy közönyös.

Én azt hiszem, hogy ez általánossá vált s meglehetősen sűrűn emlegetett véleményekben a stagnálás valódi okát csak szórványosan találjuk meg. Nem tudom elhinni, hogy a szó valódi értelmében hitetlen ember léteznék a világon. Mert a hitelenség inkább egy imitt-amott fellépő lelki nyavalya, a tudásnak és felvilágosultságnak nagyzási hóbortja, mellyel a félművelt emberek szeretnek kérkedni. De ha képesek volnánk az ilyen emberek lelkébe beletekinteni: ott a hol tudásuk végződik, bizonyára megtalálnók azt a pontot, amelynél az Istenben, vagy felsőbb erőben való hit kezdődik. A felekezetenélküliség pedig nem tekinthető egyébnek, mint a társadalmi ember életében beálló vis-maiornak, valami kényszerítő körülménynek, arra, hogy az illető vallásának vagy felekezetének kötelezettségei alól kibujhasson.

A közönyösséget azonban sokkal komolyabb figyelemre kell méltatnunk. Mert bizonyító tényekkel állunk szemben. A régi hitbuzgóság, a vallás iránt való önzetlen lelkesedés megcsappant. A mai kor gyermekei kevesebbszer gondolnak Istenre, mint apáik s e tények alapját nem a hitelenségben, nem is a felekezetenélküliségben, hanem minden valószínűség szerint — a mit lehetőleg nyomban be is fogok bizonyítani — a közönyben kell keresnünk.

Egyelőre azonban legyen szabad megjegyeznem, hogy a közönyösség nem oly súlyos akadálya a hitélet újabb fellendülésének, mint a hitelenség és felekezetenélküliség, ha ez utóbbiak valóban léteznének. Mert a közönyösség maga is csak egy akarat, mely a megdöb-

bentő gyorsasággal fejlődő társadalmi élet s szédítő magasságba emelkedő tudomány versengéseiből s ezerféle küzdelmeiből született s így meg van a lehetősége annak, hogy a kedélyekből kiküszöböltessék.

Én részemről meg vagyok győződve arról, hogy a közönyösség megszűnik azon pillanatban, melyben az emberiség ismét visszatér az elhagyott, vagy legalább is mellőzött, vallásos ideálokhoz.

Ha valaki most azt a kérdést intézné hozzám, hogy minő eszközökkel képzelem én az emberek közönyösségét megszüntetni, akkor, mikor az életküzdelemnek oly forrataga áll előttünk, aminő páratlan a világfejlődés történetében, mikor a lét és nemlét problémája nem az egyéneknek, hanem népeknek és nemzeteknek lelkét foglalkoztatja, mikor Madách Évája által a teremtés reggelén kifejezett végcél! »élni, élni!« az Ádám által értelmezett formában »és urnak lenni mindenek felett!« valóra vált: nehéz volna oly feleletet adni, mely a vallásos élet újabb fellendülése iránt táplált kétséget eloszlatná. Sőt magam se hiszem, hogy akár az apostoli kornak, akár a reformáció korának vallásos hangulata az emberiség további fejlődésének folyama alatt megismétlődne. Nem tudom elképzelni, hogy ez a kenyérért lihegő korszak katakombákba vonuló, máglyára és gályarabságra kárhoztatott martirokat teremne.

Ellenben hiszem és vallom, hogy az emberi lélek minden időben, tehát kezdettől fogva az örökkévalóságig, nemcsak a rosznak és bűnnek, hanem a jónak, a szépnek és erénynek is melegágya volt s az lesz mindörökké. Mert amint az almafa magjában, ebben a picinyke valamiben, benne van a leendő almafa egész lombosrával, benne van a virág színe és illata, benne van a gyümölcs és íze: épp úgy a ma született csecsemő lel-

kében is benne kell lennie mindazon tulajdonságoknak, melyek a leendő ember jellemét alkotják, tehát a jónak, igaznak és szépnek is.

És erre a természeti törvényre alapítom én azt a hitemet, hogy a vallásosság, mint a lelki életnek postulatuma, nem tűnhetik el az emberek lelkéből s az a közönyösség, melyet a mai kor tanusít, nem egyéb, mint acclimatizáció, alkalmazkodás az élet viszonyaihoz, mely módosította az emberek hitéletét, de a lényegét nem változtatta meg.

És ebben a természeti törvényben keresem azokat az eszközöket is, melyek a protestáns hitelvek örök igazságait újra népszerűvé fogják tenni s azokat, úgy szólván, naponkénti térhódítással, győzelemre fogják vezetni s a mai közönyösséget megszüntetve, a mai ember lelkében ismét életre keltik a vallásos ideálokat.

Ezen eszközök: mindenekfelett a gondolkozás műhelyében a hozzátapadt sallangoktól megtisztított isteni és emberi igazságoknak buzgó hirdetése, — a tudománynak és vallásosságnak összhangzásba hozása — s a *szépnek kultusza*.

Az első eszköz az ige hirdetőinek, a papságnak apostoli lelkében van s nincs okunk kétségbe vonni, hogy az isten lelkének lehelletétől ihletett protestáns papok ép oly hűséggel használják ezt az ő reájuk bízott eszközt, mint a szent hajdan imádságos levegőjében élt apostolok.

A mi pedig a tudomány és vallás közötti harmóniát illeti, egészen kézen fekvő dolog, hogy ennek megteremtése annak a művelt társadalmi elemnek feladata, mely hivatását a tanítás által tölti be. És jó lélekkel konstatáljuk, hogy a protestáns tanári karok e hivatás magaslatán állva saját működési körükből kiküszöbölték

azokat a törekvéseket, melyek a tudomány istentelenségét propagálták.

De hátra van még a harmadik — nem kevésbé fontos — eszköznek igénybe vétele; a szépnek, intenzív kultusza.

Félve érintem e kérdést — igen tisztelt testvéri gyülekezet — mert attól tartok, hogy fejtegetéseimből levonható konzekvencia felett ellentétes nézetek fognak keletkezni. Én, ugyanis, a mi protestans isteni tiszteleteink tartalmába abban az ősi időtől fogva elfogadott s tovább is fenntartható keretben, melyet mindnyájan ismerünk — a szép kultuszának intenzív művelésére a mainál nagyobb tért engednék s hogy a konzekvenciát is rögtön levonjam: ebben találnám meg egyik leghathatósabb eszközét annak, hogy a protestáns szellem periferiája naponként szélesebb tért öleljen át.

A ki a lelki élet jelenségeit megfigyelte, ismeri azt a tapasztalati igazságot, hogy a szép szeretete minden embernek veleszületett lelki ösztöne s ennek szükségképeni következménye az, hogy azt kifejezésre juttatni törekszik. Ennek bizonyítására millió példa áll előttünk a legelső pásztorbottól kezdve egészen az isten dicsőségére épült legfelségesebb alkotásokig.

De az ember nemcsak arra törekedett, hogy a szépet kifejezésre juttassa, hanem arra is, hogy azt áldozatul oda nyujtsa annak, amit, vagy akit szeret. Ez az ajándék, vagy áldozat egy végtelen sokatmondó néma beszéd, melyben az érző lélek nyilatkozik meg. E pszichológiai törvény hozta létre Hellász földjén a pogány istenek szobrait, a művészetnek ez örök becsü alkotásait, melyeknek láttára ma is megdobb az ember szive, jöllehet annak a hitnek és világszemléletnek többé nem hódol meg. Ez hozta létre az athéni, korinthetai és ehpe-

susi templomokat, hogy az istenek háza szebb, nagyobb és magasztosabb legyen minden más földi halandó hajlékánál. E pszichológiai törvényt látjuk érvényesülni Róma mind a háromszáz templomában, élén a San-Piétróval, melynek csaknem félelmetes arányai felséges harmóniában állanak a festő és képfaragó művészet örök becsü alkotásaival s ezeknek láttára épp úgy saját keble istenéhez fordul a szive Luther, Kálvin, Mózes és Konfucse hiveinek, mint azoknak, kik Krisztus földi helytartóját a pápa személyében látják. Mert a művészetnek lehet ugyan, sőt van is felekezeti tárgya, felekezeti tartalma, de a művészileg kifejezett szépnek hatása általános, emberi.

És annak a lelkek feletti hatalomnak, melynek kezdettől fogva minden időben meghódolt az emberiség, egyik legjelentékenyebb tényezője volt a lelki életet élő s annak tüneményeit vizsgáló papságnak az a tudata, hogy a rend, a forma és az összhang, — mint a szépnek megnyilvánulása — a legerősebb kapocs, mely a reális embert az eszményekhez kapcsolja. E tudatban állapították meg, hosszú évszázadok folyama alatt kifejttet esztétikai izlés s kiforrott művészi törvények alapján, az isten házának formáját, berendezését, külső és belső diszitményeit, az isteni tiszteletnek s minden ezzel kapcsolatos egyházi aktusnak rendjét, tartalmát minden egyes részletben a művészi törvények szabályai szerint. A templomokban érvényesült mindenekelőtt a képzőművészeteken kívül a zene és költészet, sőt e gondolatkörbe tartozik az indián törzseknek s némely vad népeknek vallásos tánca is, mellyel saját istenöknek kedveskednek.

Természetes, hogy a szépnek nem minden megnyilvánulása alkalmas a protestáns világszemlélet kifeje-

zésére. Az ősi puritán kereszténység nem azért perhorrescálta az isteni tisztelet helyén s annak külső formájában a művészetet, mintha a szép cultuszát teljesen ki akarta volna küszöbölni, hanem inkább azért, mert egyfelől a hitelét vesztt, de azért az anyagi hatalomnak egész teljességében levő pogánysággal szemben erőtelen volt, másfelől documentálni akarta azt, hogy új hitének alapigazságait nem a mithószok és mondák tanulságaiból merítette — bármilyen költőileg voltak is azok kigondolva, — hanem magából a lelki életből. A keresztyénség kezdetben az értelem és lelki meggyőződés vallása volt s így homlokegyenest ellenkezett a görög-római mithológiával, melyben a meggyőződést az emberekre oktrojált hit helyettesítette. De amint az első, sok mártíromsággal járó évszázadok leforgása után a kereszténység megerősödött s lassanként a pogányságot is kiszorította, úgy, hogy többé nem kellett tartani a visszaeséstől: az egyházban is előtérbe lép a szépnek kultusza s megindul a művészetnek egy ezer évig tartó fejlődési processusa, mely végeredményében az ujkor felvirradásakor abban csucsosodik ki, hogy az a keresztény egyház, mely kezdetben irtózott minden pogányságra emlékeztető gondolattól, átengedi templomait a pogány művészet szabályainak érvényesítésére.

A szép kultuszának ugyanezen processusa látszik ismétlődni a protestáns hitélet kifejlődésében is. Elődeink négyszáz év előtt épp oly erőtlének voltak, mint az első keresztyének s midőn hitelveikkel s az Isten imádásának külső és belső formáival visszatértek az ősi keresztyéni hitelvekre és formákra ezáltal épp úgy dokumentálták, hogy a protestáns vallás az értelem és belső meggyőződés vallása, mint az apostoli kor szenvedő kereszténysége.

Az egyházi életnek az ősi, puritán egyszerűségű minta szerint való berendezése követelte meg azt, hogy a templomokból s általában az egyházi szertartásokból kihagyassanak mindazon művészi faktorok, melyek az ige hirdetésével szoros kapcsolatba nem hozhatók — s a Luthernél is radikálisabb elveket hirdető Zwingli és Kálvin a művészi diszitményekkel pazarul felékesített keresztyén templomokból oly egyszerű szent hajlékokat formáltak, melyekben az urasztalán, a szószéken és az orgonán kívül alig maradt egyéb. Ez az egyszerűség adta meg aztán a protestantismusnak jellegét, ez teremtette meg azt a sajátos protestáns templom-stylust is, melyet a letűnt századokban a létező építési stylusok közül egyikbe sem illeszthetünk be, miután primitiv szerkezete alig vesz alkalmazásba valamely művészi tényezőt. De a művészi szépnek kultusza a protestáns hitéletben még ma sem nyert elegendő tért. S ennek oka bizonyára abban keresendő, hogy a reformáció óta lefolyt négyszáz esztendő alatt maga a protestáns világszemlélet sem erősödött meg annyira, hogy a visszaeséstől ne lehetne s ne kellene tartani. E megjegyzésnél ujólag hangsúlyoznom kell azt, hogy a protestáns vallás az értelem alapján álló meggyőződés vallása, a római pedig inkább a hangulaté, amannak előnye az, hogy demokratikus és sociális igazságait mindenki megérti, aki függetlenül gondolkozni tud, emennek előnye az, hogy művészi eszközeivel képes oly hangulatot teremteni, mely az önállóan gondolkozni nem tudó s talán nem is akaró lelkeket meghódítja, rabul ejti s hatalmi céljaira felhasználja. Mert kétségbe nem vonható tapasztalati igazság az, hogy az ember élete a hangulat befolyása alatt áll. Hangulat kormányozza akaraterőnket, a hangulat ad belső értéket minden fizikai és szellemi munkásságunknak, hangulat vezeti lépteinket a nagy-

világba, a természet fenséges templomába, az emberek vetélkedésének vásári zajába — s a hangulat tart vissza e zajtól s elrejt a magánélet csendjében, vagy a szívet lelket lebilincselő család bűvös körében, — hangulat adja kezébe a munkás embernek a munka eszközét, — a szellemi életet élőknek a tollat és könyvet, a szobrásznak a vésőt, a festőnek az ecsetet, hangulat adja kezébe egyiknek az imádságos könyvet, másoknak a boros poharat.

A római egyház azt a hatalmat, mely kezébe adta a művelt világ kormányzó pálcáját, nem csekély mértékben tulajdoníthatja annak a lebilincselő hangulatnak, mellyel mint egy bűvös fátyollal, hiveinek lelkét bepólyázta, elringatta. Templomai a tudomány és művészet összelelkéséből születtek, isten igéjét nem predikációval, hanem ihletett művészek örökbecsű alkotásaival hirdette, — ami szépet, fenségeset, valaha kigondoltak a múlt idők legnagyobb mesterei, mint művészi alkotások mind a kápolnába és templomokba kerültek. Ne legyünk elfogultak s valljuk be őszintén — bárminő puritán hitet valljunk is — hogy valami megható, valami csodálatos hangulat szállja meg lelkünket e harmónikus összeillő remekművek láttára s bár értelmünk és meggyőződésünk fáklyafényénél ki tudjuk ragadni magunkat a környékező hangulatból, mégis úgy érezzük, mintha egy pillanatig lelkünk közelebb volna Istenhez.

Ne legyünk elfogultak s ismerjük el, hogy a vallásos hangulatot a múlt idők társadalmában a római egyház teremtette meg, a protestantizmus pedig, midőn a hitélet alapjául az értelmet és meggyőződést tette, megfosztotta önmagát ettől a hangulattól. De a protestantizmusnak e radikális ténykedése akkor, mikor igazságaiért nemcsak a szószéken, hanem a harcmezőn küzdenie kellett, kétségtelenül helyes volt, mert új hitet

propagált s annak igazságait csak értelmi eszközökkel támogathatta.

Nézetem és meggyőződésem szerint a protestantizmus a jövő vallása. El fog jönni az idő, melyben a szabadelvű protestánsok szerint alakul meg az emberek hitvilága, amikor mindenki egyező felfogással vallja hitének vezéreül a legfelségesebb eszményt, a Krisztust. E győzelemre praedestinálják a protestantizmust mindenek felett a tanaiban rejlő igazságok, erre praedestinálja szabadelvűsége, midőn az emberi szellem fejlődésének útját teljesen szabadon hagyta s erre praedestinálja demokratikus szervezete, mely a hitéletben egyforma jogokat biztosít mindenki számára.

De hogy ezt a fényes és ábrándos jövőt biztosíthassa: akkor, mikor a visszaeséstől többé már nem kell tartania: a prof. világszemlélet által megállapított határon belül az isteni tisztelet formáiban szükséges tért nyitni, a művészi hangulat keltésnek is, mely pszichológiailag egyik legerősebb vonzó erejét képezi annak, hogy az emberek lelkében a vallásos eszmények újra életre keljenek. Az építészetben s a templom belső berendezésében egy lépéssel se menjünk túl a stilszerű ornamentikán, de ezt legalább vigyük be templomainkba, az ének és orgona komoly fensége feleslegessé tesz minden más ilyen művészi tényezőt, de éneklésünkbe s egyházi zenénkbe vigyük be a vallásos zeneköltészet modern vagy klasszikus, de mindenképen művészi alkotásait. Meg vagyok győződve arról, hogy egy-egy művészi remek a lelket nemesebbé, a felfogást tisztultabbá teszi s szárnyakat ad a magasabb régiókba való emelkedésre.

Meg vagyok győződve arról, hogy a művészi szép kultusza nem ellenkezik a protestáns szellemmel s ez

igazságra támaszkodva hiszem és remélem, hogy még az imádságtól elszokott közönyös lélek is valami új vonzóerőt nyer a templom iránt, ha tudja azt, hogy lelkének vele született szép iránti vágyódása ott esztétikai tekintetben is kielégítést nyer.

Dr. Veress Samu.

Tanulmányi kirándulások.

I.

A modern pedagógia a nevelés szolgálatába igyekezik hajtani mindazokat az eszközöket és módokat, melyek célja elérését megkönnyítik és a nevelést mégis eredményesebbé, tartalmasabbá képesek tenni. Ezen igyekezet hozta létre iskoláinkban a könyvtárakat, szertárakat és különböző gyűjteményeket, melyek az ifjuságnak nemcsak értelmét, gondolkozását, de érzékeit is lekötik, hogy így e kettőnek együttes munkájából alakuljon ki bennük a helyes alapokra fektetett tudás. Egyuttal ezen igyekezet teremtette meg az iskolai kirándulásokat, melyeknek szükséges és hasznos voltát kétségbe vonni senkinek sem juthat eszébe. Mert aki valaha utazott, külföldet járt s saját szemével láthatta mindazt, amit azelőtt olvasmányai alapján könyvekből ismert csupán és aki összehasonlította a két különböző eljárás által szerzett ismereteket, csak az tehet igazán tanúságot amellyel hogy mennyivel maradandóbbak a személyes tapasztalás alapján keletkezett benyomások. Ezen összehasonlítás teszi érthetővé azt a törekvést, mely az újabb nevelésben mind több és több teret követel a tanulmányi kirándulásoknak.

Ezen meggyőződés készítette gimnáziumunk vezetését arra, hogy egy nagyobb kirándulás megvalósítását vegye tervbe a husvéti vakációban. A program összeállítását és a vezetési nehez feladatát Loysch Ödön tanár vállalta magára. A terv megvalósult és a 22 főből álló csapat április 4-én délben indult el tanulmány utjára a rimaszombati állomásról. A tervbevett utirány főbb megállóhelyei *Budapest—Bécs—Hallstadt—Salzburg—München és Nürnberg* voltak. Telve kíváncsisággal és vágygal ültünk vonatra, hogy szemtől szembe láthassuk Nyugatot és annak kulturáját, melyről annyit hallunk, annyit olvasunk mind-

untalan, de amelyet személyesen láthatni szegény halandóknak olyan ritkán adatik alkalom.

Budapesten át — ahol csak a vacsora elköltésére volt időnk majdnem 20 órai utazás után érkeztünk meg Bécsbe, a híres büszke császárvárosba. Magyarország ezuttal nem nagyon érdekelte csapatunkat, mikor mindnyájan külföld után vágyakoztunk, Meg aztán a borongós, esős idő is lankasztotta a nem tulságosan felcsigázott kíváncsiságot. Bécsre tartogattuk azt, arra a városra, melyről annyit hallottunk, annyit tanultunk, melyről annyit beszél a hazai történelem is, mely ennél fogva egy külön fogalom a magyar ember gondolatvilágában, egy azon császárság fogalmával, mely századokon keresztül elnyomásunkra, vallási és politikai jogaink elkobzására törekedett. És az idők folytán így kialakult ítélet hatása alól nem tud szabadulni az ember, mikor e város határát átlépi.

Vonatunk reggel érkezik be a Staatsbahnhofra s kis csapatunk, mely részben a padokon, részben a csomagtartókban — boldog volt, akinek ez utóbbi jutott osztályrészül — próbálta átaludni a hosszú éjszakát, kitörli szeméből az álomosságot s villamosra ül, hogy hamarabb érkezzék az előre megrendelt szállásra. A külvárosok kanyargós, keskeny utcái, melyeken a helyi érdekű átdöcög s melyek csak most kezdenek népesülni, a reggeli szürkületben cseppet sem ragadják magukkal az idegen utast. De bőven kárpótol ezért a tulajdonképeni belváros, az udvari muzeumok és a Ring környéke, hol Bécs legnevezetesebb látónivalói; a Burg, a parlament, városháza, opera, Burgtheater egyetem, fogadalmi templom stb. ejtenek bámulatba. Természetes, hogy ezek voltak az első látónivalók, melyeket megcsodáltunk rendre s melyek impozáns méreteikkel, stíljükkal, művész izlésre valló elhelyezésükkel kötötték le figyelmünket. A műtörténelmi muzeum régiség és képtára pedig valóságos kincses bánya. Hetek kellenének az alapos megtekintésre. De mikor csak alig pár óra áll rendelkezésre. Rövid futó pillantást vetünk csak az egyes tárgyra, mikor a termeken végigsétálunk de a futó pillantás is elég arra, hogy a bámulat mellett felébredjen a magyar emberben valami nyugtalanító, szomorú érzés, valami jogos bosszankodás, mely méltántöltheti el lelkünket, mikor látjuk azokat az értékes, magyar vonatkozású tárgyakat, melyeket egyfelől a hatalom kapzsisága, másfelől főuraink

könnyelműsége juttatott valamikor a császári muzeumokba, holt Budapestben volna azoknak helye.

Talán felesleges is külön hangsúlyoznom, hogy figyelmünket nem kerülte el a gót stílű Szt. István-templom sem, továbbá a schönbrunni kastély és park pálmaházával és állatkertjével, melyeket minden idegen felkeres, ha csak egy napot is tölt Bécsben. És ha már estére ért az idő s a szem és lélek kifáradt a sok nézésben, megfigyelésben, ki ne térne be a császárváros egyik földalatti nevezetességébe: a Rathauskellerbe, hol Bécsnek minden társadalmi rétege meglehetősen számban van képviselve, hol ezer és ezer ember tolong egymás hátán, mindenki keresve egy helyet a maga számára, hogy ott elköltse uzsonnáját, vagy vacsoráját s megigya mindennapi borkvantumát. A Rathauskeller igazi specialitás, melyhez hasonlót csak németotthonban találhatunk. Az óriási emberáradatban minden ember megtalálja a maga helyét s egy asztal mellett látjuk a munkás, hivatalnokot és katonát kedélyesen mulatni, beszélgetni anélkül hogy egy kurjantás, egy kirivó hang ütné meg fülünket, vagy egy sértő tekintet vonná magára figyelmünket. Itt már a kultúra, a szociális gondolkodás, a fegyelmezettség imponáló megnyilvánulása hat a magyar emberre. S minél nyugatabbra megyünk, annál inkább feltaláljuk ezeket. De még lesz részünk benne.

A kiránduló ember ideje drága s ha kigyönyörködte magát egy helyen, vonatra ül, hogy új élvezeteket keressen, új szépségekben lelje kedvét. Ápril. 6-án reggel elhagytuk Bécsset, hogy egy kis kitérőt tegyünk az osztrák Alpok vidékére s megtekintsük a természetnek ezt a remekét, melyet ki egyszer meglátott, soha feledni nem tud, Ezuttal a halstatti-ló a mellette fekvő kis Hallstatt nevű városkával volt utazásunk legközelebbi célja. Vonatunk, mely egy ideig a Duna völgyében falvakkal, városokkal, villaszerű épületekkel telerakott lankás dombok, szelid hajlású lejtők közt tova halad, Amstettenél délnyugati, majd déli irányt vesz, s nemsokára bekanyarodik az Enns-völgyébe. Az utas, ki a vonat ablakából már távolról kíváncsisággal leste a havasokat, egyszerre azt veszi észre, hogy bent van az osztrák Alpok kellős közepében. Ettől kezdve jó időn keresztül az Enns irányát követi vonatunk. Egymás után tűnnek elő az 1500—2000—2500 m. magasságú hegyóriások havas tetejükkel. A vonat

mind magasabbra hág a gyönyörű folyó völgyben s a látni vágyó szem alig tudja utólrni a köröskörül égbe nyuló hegyeknek ormaít. A völgyben már látszik a tavasz enyhe fuvalmánának hatása alatt keletkezett új élet, új tenyészet, melyhez az örökzöld havasi fenyők adják meg a méltó keretet, de a sziklamélyedésekben, hegyszakadékokban még mindig ott láthatni a rideg tél nyomát, az egymásra rakódott hórétegeket, melyek még mindig dacolni akarnak a feltámadással. A természet ellentétes erőinek nagyszerű küzdelme ez, melyben egyik sem akar engedni a másiknak. Hellyel-közzel egy-egy széles, fehér sáv húzódik végig a völgy legmélyétől a havas legmagasabb csúcsáig, ketté szelve mintegy a fenyvesek szakadatlan zöld mezejét. Kimuló félben levő lavinák ezek, hógörgetegek, melyek a téli nagy hóesések idején óriási sulyukkal valóságos útat véstek maguknak a sziklák oldalába. És ez így változik lépésről-lépésre. Minden pillanat hoz valami újat, valami lebilincselőt és az ember szinte szeretné megállítani a vonatot, hogy órákig gyönyörködjek zavartalanul a táj nagyszerűségében.

De minden élvezet csak egyideig tartó s az idő és a felsőbb hatalmak gondoskodnak arról, hogy sohase legyen zavartalan gyönyörűsége a halandóknak. Nemsokára megered a havasi zápor, eső és hó vegyesen, ködbe, viharba lép a külvilág, elhomályosodnak a vonat ablakai s mi tétlenségre kárhoytatva várjuk egy sarokba huzódva a természet felvidulását, újabb derűjét.

Szakadó esőben érkeztünk meg délután 5 óra körül a *hallstatti tóhoz*, melyen egy kis motorcsolnak szállított át a tulsó parton fekvő hasonló nevű városkához. Az eső miatt alig láthattunk valamit Salzkammergutnak ebből a komor és mégis fenséges vidékéből. De a szemközti parton levő kis város annál inkább lekötötte figyelmünket. Mint valami kis madárfészkek, úgy vannak a szikla oldalához odaillesztve egymás felé az apró házikók. A természet mostohábban alig bánhatott az emberrel, mint épen itt. Alig van talpalatnyi termőföld, ami hasznot hajthatna az ott lakóknak. A tópart és a meredek sziklaoldalok között csak épen egy keskeny kis utczára való hely van s a lakosok kénytelenek sziklákba beépíteni lakásaikat, melyekbe legtöbb helyen a lépcsők hosszú során át lehet feljutni. Temetőjük területe is alig pár négyzetméter s csak néhány sír szá-

mára elég. És hogy segít magán az emberi élelmesség? Miután az eltemetettek tetemei elporladtak, kiszedik a csontmaradványokat a sírból s a koponyákat névvel, évszámmal ellátva egy kriptá alakú csontkamrába helyezik el szép rendben egymás felé. Az utódok feladata e csontok gondozása. Vajjon mit szólna hozzá az alföldi magyar, ha ezeket hallaná? És a lakosság mégis boldogul nemcsak most, hanem boldogult már a Krisztus előtti évszázadokban is, aminek beszédes emlékei a város felett talált nagyszámú kelta sírok, melyek után a történetelőtti idők egy korszakát épen hallstatti korszaknak szokás nevezni. Az emberi élelmesség kihasználja a természet szépségeit, melyek önként kínálkoznak arra. Csinál idegenforgalmat, hozzáférhetővé kellemessé tesz minden pontot, ami élvezni valót nyújt s ide csalogatja az idegenek ezreit, hogy itt szívják tele lelküket minden gyönyörűséggel, itt költsék el pénzüket és így tegyék elviselhetővé számukra az életet. Van a városkának faipari szakiskolája és meglehetősen faipara, mely szintén jelentékeny jövedelmet biztosít a lakosságnak. Milyen ellentéte ezen igazán tiszteltreméltó vonásoknak a mi nemtörődömségünk!

A következő napra, ápril 7-re maradt a tónak és a várostól $\frac{3}{4}$ órányira fekvő vizesésnek; a *Waldbachstrubnak* megtekintése. Gyönyörű napsugaras reggelre ébredtünk, mintha az idő is kárjótolni akart volna a megelőző napi mulasztásokért. A tó és az azt környező meredek, kopár sziklafalak csak most bontakoztak ki a maguk félelmes pompájukban. Végig sétáltunk a tóparton, közben meg-megálltunk és elmerültünk a nézésben. De az itt szerzett benyomásokat leírni nem lehet. Azokat látni kell! A színek sokfélesége és változatossága, a tónak és az egész környéknek fenséges összhangja a természet csodás erejének hirdetői. Majd a tavat elhagyva a vizesés felé vettük utunkat. A környező sziklafalak mind összébb szorulnak, a meredek hegyóriások mind előbbre tolják kietlen sziklaoldalukat mintha fülünkbe akarnák kiáltani azt, amit úgy is önkéntelenül sejtünk: Ember érezd törpeségedet és tanuld meg hódolattal imádni a teremtő hatalmát! Maga a vizesés egy sziklaszorulatban van. Körülbelül 12—15 m. magasból hull alá egy hegyi patak, melynek vize esés közben millió apró szemcsére foszlik szét s zugása, morajlása betölti a hegyszakadékot. Hallstatti időzésünket egy körhajózás a tavon fejezte be.

Innen Salzburg felé indultunk. A vonat még egy ideig a tó partján halad tova. Még egyszer kibontakoznak előttünk a tó és az azt körülvevő hegyek, még egyszer végig tekinthetünk a víz csillogó tükrén, de nemsokára eltűnik a fenséges panorama s mi csak emlékéit visszük magunkkal. A természet azonban kifogyhatatlan szépségekben. Végig a Traun-völgyén szebbnél-szebb tájak váltakoznak, melyekkel alig tud betelni a szem. Majd Ischl után gyors egymásutánban három alpesi tó következik: a *Wolfgang-See*, *Krotten-See* és *Mond-See*. És ha a hallstatti tónál az embernek a természettel vívott rettentő küzdelme, a nyomoruságos viszonyok nyomasztólag hatottak a lélekre, mert a természet zsarnokuralmát lépten-nyomon éreztük, addig pl. a Wolfgang-tó és vidéke megnyugvást kelt bennünk. Itt mintha egyik sem akarna urrá lenni a másik felett, mintha a kettő egymás munkáját még szebbé, még kellemesebbé akarná tenni. Elbájoló táj ez! Akinek lelke az élet küzdelmeiben kifáradt, aki pihenés és szelid öröme után vágyik, az itt feltalálhatja azt.

E tavak elhagyása után nemsokára *Salzburg* közeledik. Szakadó eső fogadott itt is megérkezésünkkor s így a Salzach két partján elterülő várost, melynek nagyszerű fekvésével nem sok más város versenyezhet, a maga egészében nem is láhattuk. Csak visszafelé jövet volt alkalmunk a vonat ablakából egy futó pillantást vetni a verőfényes napsugárban fürdő városra, mely teljes pompájában állott ekkor előttünk. Megérkezésünk után a rendelkezésünkre álló pár órát az eső dacára a város nevezetességeinek megtekintésére használtuk fel. A hatalmas román stílű Dom, továbbá a gót stílű Peterskirche mind ájtatos hangulatba ringatják a hívős lelket. Másnap reggelre maradt a híres harangjáték meghallgatása és a vár megtekintése, de az eső miatt az utóbbiról le kellett mondanunk. Pedig a városnak és környékének remek szépségét csak innen élvezhettük volna igazában.

Salzburgból, ebből a gyönyörű fekvésű, tiszta és forgalmas városból, hol a mult idők emlékei és a jelenkor alkotásai együtt fellelhetők egy kis kitérőt tettünk *Berchtesgadenbe* és a *Königs-See-hez*. Ez már bajor földön fekszik. Salzburgban elláttuk magunkat bajor pénzzel s a korona és fillér átszámítása márkára meg pfennigre súlyos gondot okozott nem egynek közülünk, mert mindnyájan úgy gondolkoztunk, hogy inkább mi csapjuk be a bajorokat, mint ők bennünket. Természetesen mindig meg-

fordítva történt. A német pénzek megismerésére volt is bőven alkalmunk a vicinálison, mert elkisért az eső egészen Berchtesgadenig, hová 8-án d. e. 10 óra után érkeztünk meg. Ezen körülmény azonban nem nagyon zavarta már a társaságot, mert hozzászoktunk elége az ég sirásához s azért fohászokdtunk elége csupán, hogy addig hagyja abba könyhullatását, míg kirándulunk délután a Königs-Seehez. Addig eltöltjük valahogy az időt, a pompásan berendezett, ha nem is tulságosan meleg szállodában, jobban mondva annak vendéglőjében, hol az óbajor sör és a nem is megvetendő bajor koszt feledtetik a fáradalmakat. És az Ég meghallgatta kérésünket. Délután 3 óra körül elcsendesedett az eső, a felhők kezdtek megszakadozni, a hegyekről lassanként felszállott a rájuk nehezedő ködtömeg és nemsokára ott állott Berchtesgaden és vidéke a maga elragadó nagyszerűségében. Felejthetetlen egy kép! A völgyek zöld pázsitja és a fenyőkoszoruzta hegyoldalak felett ott uralkodik felséges komolyságával a 2740 m. magas hóborította *Watzmann*, többi óriás társaival. Mintha a természet minden szépségét e vidékre akarta volna összehalmazni. És akinek ez sem elég, annak élvezetét teljessé teszi a várostól kb. 6 km.-re fekvő *Königs-See*, melyhez 15—20 perc alatt szállítja az utasokat a villamos. E kettőnél szebbet képzelni is alig lehet. Maga a Königs-See az alpesi tavak igazi királya. Égbenyuló meredek sziklafalak határolják köröskörül e 10 km. hosszúságu tavat, mely ugy fekszik a hegyóriások között, mint egy hatalmas kristálytiszta kék színű tükörlap. És ha motorcsolnakkal végig megy rajta az ember, betelik lelke gyönyörűséggel, minek szavakban kifejezést adni nem lehet. Nincsen nyelv és nincsen ecset mely méltóképen kifejezésre tudná juttatni azokat a színeket, azokat a hangulatokat, melyek lebilincselik teljesen a nézőt. A természet valósággal remekelt, mikor e műveket alkotta. Akinek nincsen érzéke a természeti szépségek iránt, az itt egyszerre a természet rajongójává válik. És aki Berchtesgaden vidékét és a Königs-See-t már látta, az azzal az erős elhatározással bucsuzik tőlük, hogy legalább egyszer életében még fel fogja keresni.

De nagyjuk a felejthetetlen tájakat, melyektől fáj a megválás. A természet alkotásai után lássuk az emberi ész és szorgalom remekeit, melyek méltán sorakoznak az előbbiekhöz. Berchtesgadenből 9-én reggel indultunk tovább, hogy München

előtt útba ejtsük a Chiem-See egyik szigetén épült királyi lakot, melynek annyi romantikája van. E tó már kívül esik az Alpokon, melyek utközben mindinkább és inkább ellaposodnak s lassanként sík vidékbe mennek át. A Herrnchiemsee-i királyi kastély az embergyülölő II. Lajos bajor királynak köszöni keletkezését, kinek szeszélyeiről és tragikus végéről mindenki hallott egyet-mást. Valóságos tündérpalota e félbenmaradt épület, olyan a milyenekről a tündérmesékben olvashatunk. XIV. Lajos francia király versaillesi palotájának mintájára épült, de fényesebbül és pazarabban annál, Építtetője tul akart tenni az általa bálványozott és mintaképül választott francia uralkodó királyi lakásán. Ő maga dolgozta ki a terveket s nemzetének legnagyobb művészei valószínűsítették meg azokat. A legtisztább arany, márvány, elefántcsont, porcellán, selyem és mindenféle drágakövek képezik az anyagát. Két mázsás függönyök, 60.000 márkás íróasztal, vagyonokat érő festmények, szobrok, csillárok, tükrök mindenütt. Az örülséggel határos e pazarlás. Csoda-e, ha a bajor államtanács megsokalta az esztelen költséget, örülnék nyilvánította a királyt, beszüntette az építkezéseket s állami tulajdonnak nyilvánította a palotát, melyet most meglehetősen belépő-díj mellett mutogatnak a kíváncsi idegeneknek, hogy az elköltött millióknak legalább egy része így megtérüljön. A nézőre szinte nyomasztólag hat e sok drágaság s önkéntelenül vetődik fel lelkében a kérdés, miközben a termeken végigsétál, hogy mit is ér mindez érték így elrejtve? Van-e valami praktikus haszna? S amint így elmélkedik, egyszerre végeszakad a tündérlátománynak. A kalauz kinyitja az utolsó terem ajtaját is s tekintetünk, mely még káprázik az arany és drágaköveknek vakító csillogásától, a szomszéd teremnek vakolat nélküli téglafalba ütközik. Az álomnak vége; ez már a rideg valóság. E terem díszítésére már nem adott pénzt az államtanács.

Chiem-See után *München* következett, hová délután 4 óra-kor robogott be vonatunk. Fáradtan érkezünk, kimerülve a sok nézésben, de nem engedjük, hogy a fáradtság erőt vegyen rajtunk. Nekivágtunk nemsokára ismeretlenül a nagy városnak. A természeti szépségek után szinte jól esett látni az emberáradatot, mely estefelé München utcáin végighömpölygött. Vacsora után pedig — ki ne sejtene — testületileg indultunk a Hofbräuhausba, hol literes kupákból isszák a bajor nektárt. Münchennek ezt a

nevezetességét vétek lett volna meg nem nézni. Akadt mindjárt utközben egy kistermetű bajor, ki maga is éppen oda igyekezett. Mikor beléptünk a földszinti helyiségbe, hol az isteni nép fogyasztja mohón a felséges italt, tágra nyílt szemünk a bámulattól. Ember ember hátán heringek módjára, ki állva, ki megasztal mellett ülve, mindenik kezében Maas, vagy halbe Maas lecsukott fedővel. Olyan e mozgó tömeg, mint a rajzásra készülő kaptár méhcsaládja az ő szakadatlan mozgalmasságában, zümmögésével. Immen az intelligens elemek szakaszába, az emeleti Festsaalba vezetett kalauzunk és kíváncsian leste a bajor sör hatását rajtunk, nyájas idegeneken. És miután a sörös kancsók mellett jó barátokká lettünk, örömmel ismerte el, hogy a magyar torok nemcsak a bornak, hanem a sörnek is jó országutja.

Másnap, a feltámadás ünnepén délelőtt megtekintettük a város nevezetességeit s lépten-nyomon csak arról győződhattünk meg, amit amugy is tudtunk, hogy München igazi művészváros, melyben a tiszta művészi stíl mindenütt érvényesül. Ilyen lehetett Perikles Athénje, ahol bármerre nézett a görög ember, mindenütt látott művészt, szépet, amin izlését nemesíthette, fejlesztette. A Rathaus, Justizpalast, Hofbrauhaus, Glaspalast, Glyptotheka, a két Pinakotheka, továbbá a hatalmas templomok, melyek a feltámadás napján teljes díszben állottak, mindmegannyi műremek. Délután, mivel a Nationalmuseum és Schackgalerie zárva volt, a Deutsches Museumot tekintettük meg, mely hatalmas gyűjteményben mutatja be a földrajznak, a természettudományok egyes ágainak: hő- és fénytannak, elektromosságának fejlődését, az ipar, kereskedelem, bányászat, közlekedés, hajózásnak kialakulását a legrégebb időktől mostanig. A legprimitívebb eszközöktől a legmodernebb vívmányokig, azok másolataig minden feltalálható itt. Egy hatalmas kultúr-nemzet életrealitásának, szellemi erejének legszebb bizonyága e muzeum. Irigyelni lehet azt, amelyiknek ilyen kincsek vannak birtokában. A következő nap (ápril. 11.) délelőttjén az új Pinakothekát tekintettük meg, melyben együtt láthatók a XV. és XVI. század híres olasz és németalföldi mestereinek és a XIX. század művészeinek kiváló alkotásai. Nem csoda, ha München a művészetek központja s nem csoda, ha a tehetséggel megáldottakat ide üzi a művészi hajlam és tanulásvágy. Itt mindenik bőven talál olyat, amin tehetségét továbbfejleszheti.

A kirándulóknak legnagyobb átká az, hogy kevés az idő és sok a néznievaló. Münchennel is így voltunk. Alig hogy némi ogalmat alkottunk magunknak e városról s sietve megtekintettük nevezetességeit, tovább kellett utazni *Nürnberg felé*. ahová ápril. 11-én d. u. 4 órakor érkezünk meg.

A modern Athén után a középkori Nürnberg. Mikor a vonatból kiszálva elhagytuk a hatalmas várótermet s kijutottunk az utcára, azt hittük, hogy a középkor varázsolódott vissza körülünk. Bárhova tekint szemünk, mindenütt ósdi épületekkel műemlékekkel találkozunk. Mintha egy darab középkor maradt volna itt vissza teljes épségében. S ha az utcákon hullámzó sokaság, a nyüzsgő, eleven élet, a modern divat és elegancia nem figyelmeztetnének arra, hogy a XX. században vagyunk, talán még hitelt adnánk ezen optikai csalódásnak. Páratlanul álló város ez. A német nemzet itt is megmutatta, hogy ragaszkodik a multakhoz, azoknak minden emlékéhez, mert e ragaszkodás egyuttal az öntudatos fejlődés, a szebb jövő záloga. Olyan nagy a tradíciók tisztelete, hogy a modern építkezésben is a régi stíleket alkalmazzák, hogy a város középkori jellege így is megóvassék. Megérkezésünk után első utunk a Burgba vitt, a város legrégebb részébe, melynek keletkezése egészen a XI. századra nyulik vissza. A vár legérdekesebb része a kinzókamra, melynek gyűjteménye a középkort a maga borzalmasságában állítja elénk. Szinte elképzelhetetlen, hogy mennyi raffináltabbnál raffináltabb kinzóeszközt tudtak a régiek kombinálni. Ha a híres vasszüz szögekkel bélelt belsejét meglátja az ember, megborsózik a háta és örül, hogy a XX. században él, hogy egy letűnt korszaknak csak sötét emlékeivel áll szemben. A Burg tövében van Dürer Albertnek, ennek a magyar származásu, de idegenbe szakadt és teljesen idegenné vedlett művésznek háza melyet a nemzeti kegyelet őriz a benne elhelyezett emlékekkel együtt. Nem messze innen egy templom oldalához odaragasztva áll a XIV. századbeli híres Bratwurstglocklein, mely Nürnberg régi nagy embereinek: Dürernek, Hans Sachsnek stb. volt a törzskorcsmája. Valóságos bucsujáráhelyek ezek, melyeket minden idegen felkeres, hogy pár percet töltsön legalább ott, hol letűnt korok nagyságai éltek, mozogtak.

Következő napon, husvét első napjára maradt a templomok, szobrok és egyéb emlékek megtekintése, melyeknek név-

szerinti megemlítése egészen felesleges. Hiszen annyi van, hogy a pusztá nevek felsorolása is o'dalakat töltene ki. Aki arra jár, a fontosabbakat úgy is megnézi. Legfeljebb annyit, hogy nevezetes templomai is nagyrészben mind a XII—XIII. századból valók s mindeniket bevonta a régiség patinája. A lelkesedés, mellyel a multakon csüng e nép, a kegyelet, mellyel nagyjainak emlékét körülveszi és a maga hamisítatlanságában igyekezik az utókorra hagyni, követésre méltó példa képen állhat mindenki előtt. Ezzel az okulással távozhatunk Nürnbergből.

Kirándulásunk legtávolabbi célját elértük. Időnk és pénzünk fogyatékán volt — hiszen egyik tanulómk a müncheni Deutsches Museumban Röntgen-sugarak alkalmazása mellett is csak kulcsot talált pénztárcájában — s ezen körülmény visszatérésre készítetett. Valami titkos belső sugallat is mind csak erre figyelmeztetett. Idegen népek közt, idegen kultúra légkörében, bármennyi szépet és hasznosat láttunk is, bármennyire lebilincseltek is azok bennünket, nem érezhattuk magunkat otthonosan, mert szívünket kicserélni nem tudtuk. És ez a szív vonzott vissza a távolabbi hazába, amely ha nem is képes annyi nagyot, annyi tökéletest felmutatni, de mégis csak a miénk, mégis csak magyar.

Visszafelé jövet egy fél napot töltöttünk még Münchenben, mialatt csapatunk egyik része a Nationalmuseumot és Schackgalerie-t, másik része pedig ismét a Deutsches Museumot tekintette meg. Bécs volt utolsó megállónk, honnan ápril 14-én reggel elindulva nem sok idő múlva átléptük ismét a magyar határt, melyet 10 nappal azelőtt hagytunk el. Természetesen a külföldi és hazai viszonyok összehasonlítására lépten-nyomon nyílt alkalom s ezt megtenni, ha nem egyszer rovásunkra ütött is ki az eredmény, el nem mulasztottuk. De hisz éppen ebben áll a kirándulások hasznossága. Az összehasonlítás folytán támadt tudata fogyatékosságaink, hibáinknak kell, hogy sarkaljon azok kiküszöbölésére.

Április 14-én este szálltunk le a vonatról a helybeli állomáson, kifáradva a szakadatlan utazásban, mely a fáradságtól eltekintve minden kellemetlenség nélkül zajlott le. Megrakodva emlékekkel, egész életre kiható impressziókkal, azon megnyugtató tudatban vettünk bucsut egymástól, hogy a ráfordított idő és pénz bőven meghozta gyümölcsét.

Fábián Vilmos.

II.

A szép őszi napok kárpótoltak bennünket némileg a mult esztendei tavasz és nyár túlságosan csapadékos és bizonytalan időjárásáért, bár eleintén nem egyszer jöttek reánk váratlanul kitörő zivatarok, — de egészben véve jóval kedvezőbb időjárás uralkodott a kirándulásokra nézve, mint az elmúlt esztendőben.

Szeptember 5-én és 6-án az *Újantálvölgyi üvegyár* és *Losonc megtekintésére* indult *Horváth Zoltán* tanár 11 tanulóval. A reggeli órákban vonaton *Rimabányáig* mentek, onnan *Mitske* Gusztáv társulati főerdőmérnök úr vendégszerető házához kocsiztak a rimóczi erdőségbe. Bár előző napon a legszebb idő volt, mégis az éjjel olyan zivatar tört ki, hogy a Rima kiáradt s a Rimócza patak is jó részben elöntötte a völgyet. El kellett ejtenünk a szép völgyben a gyaloglás tervét, hanem az eső szünetelése alatt kocsikon mentünk *Újantálvölgyre*, a hol *Brandt* Ferenc főtanító úr szives közreműködése mellett megtekintettük az üvegyár üzemét s a tanulságos látottak után Rimakokovára kocsiztunk s onnan vonaton *Losoncra* utaztunk. Itt a vasúti vendéglőben tiszta és mérsékelt árú éjjeli szállást és másnap reggelit és ebédet kaptunk. Reggel megnéztük a főgimnáziumot, a tanítóképzőt, a *Rakottyay*-féle nagy edényzománc gyárat, a város utcáit, tereit, parkját csónakázó tavával, — délután pedig vonaton *Füle* felé hazakerültünk. A kirándulás egy-egy tanulónak 7 koronába került.

Szeptember 9-én a II. osztály tanulóival a *pokorági erdőben* gyűjtöttünk növényeket s a gyűjtötteket a hely színén meghatároztuk és egyes ritkább növények helyzetét a hely színén megfigyeltük.

Szept. 10-én az I. osztályt vezettük ki a *szabadkai erdőbe* s ott igyekeztünk a kezdőket növénygyűjtés elemeibe s a helyes megfigyelésbe bevezetni.

Szept. 23-án a IV. és VI. osztály tanulóival *Osgyánba* rándultunk ki gyalog, útközben növényeket gyűjtve, majd a rimaszombat—poltári vasútvonal új alagútját *Osgyán* mellett megismerelve, bementünk *Osgyánba*, ott megnéztük a régi gimnázium épületét s a régi főúri kastélyt, a mely jelenleg a *Luzénszky* báró család birtoka s ott megpihenve, estére gyalog hazatértünk.

Szept. 24-ikén az I. és II. osztály tanulóit a *pokorági forráshoz* vezettük s ott botanizáltunk.

Okt. 1-én az I. osztállyal elmentünk a *harapi és szépbokori erdőkbe* növénygyűjtés végett.

Okt. 3-án a IV. és II. osztályt vezettük az *Apáti pusztá* mellett elterülő szép dombos erdőségbe a botanizálás gyakorlása céljából.

Okt. 6-án az I. és IV. osztály tanulóival a *Széchy Mária úton* jártunk növényt gyűjteni s a szép kilátás sziklájáról a vidéket megnézni.

Okt. 13-án az I. és IV. osztályt a *legeltető nagy erdőbe* vezettük s ott gyűjtöttük az őszi virágokat.

Okt. 18-án és 19-én kétnapos kirándulásra indultunk gyalog a *Balog völgyébe*, mert oda még nem vezet vasút. Átmentünk a reggeli órákban a pokorági hegyen s *Pádáron* át *Derecsénybe* jutottunk, itt a barlangokat tanulmányozva *Szelestére* értünk, ott ismét a községtől felőrra eső nagyobb, de szűk barlangot kutattuk ki gyertyafény mellett, — a 40 méter hosszú barlangban cseppkőképződmények is vannak. Innen az erdőkön át csak délután 3 órára értünk a *balogi vadaskertbe*, a hol régi ismerősünk, a jó *Kulik* néni várt reánk dél óta az ebéddel. Este a vadkanokat és fehér szarvasokat az etetőnél megnézve, legyalogoltunk éjjeli szállásra *Derecsénybe*, a hol *Balog* János tanító úr és áldottlelkű neje gondoskodtak vacsoráról és szállásról a fáradt vándoroknak. — Másnap reggel a meleghegyi szarvasparkot néztük meg, a hol 50—60 darab szép állat tanyáz. — Itt a vasárnap reggelt «Isten áldd meg a magyart» éneklésével szentelve, hazafelé indultunk és déltájban értünk vissza. Résztvett *Horváth Zoltán* és *Sz. Benedek Gyula* tanár 38 tanulóval a II.—VII. osztályokból.

Nov. 3-án a IV. osztállyal vonaton jártunk a *felsősziklái Viviercska forrásnál* s ott megnéztük a rimaszombati vízvezetéki műveket s a környék erdeiben járva botanizáltunk. Résztvett *Horváth Zoltán* és *Kerekes Dezső* tanár 30 tanulóval.

Március 19-én megnéztük *Biess* Elemér úr helybeli *agyagipargyárát* és részletes fölvilágosítást kaptak a VI. osztály tanulóit az agyag földolgozási módjairól.

Ápril 2-án *Braun* Sándor úr helybeli *ecetgyárában* tanulmányozták a VI. osztály tanulóit a gyors ecetgyártás eljárás módjait.

Husvétkor *Loysch* Ödön tanár *Bajorországba* vezetett kirándulást, amelyről más helyen számolnak el.

Április 30-án az I. osztályt vezettük a *szabadkai erdőbe* tavaszi botanizálás céljából.

Május 5-én a II. osztály járt a *pokorágyi sziklán* növény- és rovargyűjtési gyakorlatokat végezve.

Május 6-án a VI. osztályt vezettük a *pokorágyi kőbányába* s ott a helyszínén magyarítottuk a kőzetek képződését és szerkezetét.

Május 19-én a IV. osztály gyűjtött növényeket a *pokorágyi szikla* táján.

Május 25-én az V. osztály a *legeltető nagy erdő* vidékén rovargyűjtést és mocsári állattanulmányozást végzett.

Május 28-án és 29-én ismét nagyobb kirándulásra indultunk a *zólyombrézói vasgyárba*. Vonaton indultunk Tiszolczon át s onnan a fogaskerekű vasut vadregényes tájain át estére értünk Zólyombrézóra. Itt *Andrejka* József főellenőr ur családjának szíves vendégszeretetét élvezve, másnap reggel a gyári tisztviselők szíves kalauzolása mellett megnéztük a gyár kémiai laboratóriumát, ahol érdekes kísérleteket végeztek a mi tanulságunkra. Láttuk a vasgyár berendezéseit, a Martin kohók működését, a vashengereket, a csövek készítésének 4 féle módját és beható magyarázatokat nyertünk az összes berendezésről és eljárásról. Délután vonaton hazautaztunk. Résztvett *Horváth Zoltán* tanár 15 tanulóval a IV—VII. osztályokból. Költség volt 3 korona 60 fillér egy-egy tanulóra.

Cserkészzet.

A múlt iskolai évi értesítőben jeleztük, hogy cserkész-ország csapatokat alapítunk az intézetben. Ez a tervünk tavasszal meg is valósult.

Az egyesült cserkész-ország csapatokat szervező budapesti központtal tárgyalva, onnan április 29-én eljött *Tas* József főtitkár, az orsz. testnevelési tanács tagja s egy mozgófényképeloadás keretében ismertette a cserkészország mozgalmát.

Május első napjaiban jelentkezett közel 40 tanuló, akiket két csapatra osztva, *Horváth Zoltán* és *Sz. Benedek Gyula* tanárok mint vezető tisztek rendszeresen gyakoroltak a cserkészország csapatok törvényei és szokásai szerint. Hetenként 2 gyakorlat volt délutánonként, egy itthoni rövidebb tanítás és 1 erdei gyakorlat. Betanítottuk őket az ujoncoknak szükséges ismeretekbe: a fegyelmezett menetelésbe, törvények ismeretébe, a magyar kis címer ismeretébe, a hat első csomókötésbe; ismertettük a segélynyújtás módjait, gyakoroltuk egyes harcászati játékokban. Lassanként 21—21 főre szaporodtak a csapatok s beosztottuk 6 órsbe: kakuk, sólyom, galamb, vércse, bagoly, fecske néven.

Junius 6-án tisztjeik előtt letették az ujoncpróbát, mind-egyik csapatból 18, — összesen 36.

A próbát tett ujoncok junius 14-én ujoncfogadalmat tettek Isten, haza és király hűségére, a bajba jutottak segítségére és törvényeik megtartására.

Ősszel folytatjuk ezt a munkát, amely az ifjuság lelki fegyelmezésére és testi edzésére hasznos.

Horváth Zoltán.

nevü elődei voltak. E biztos tudatban működésére a Gondviselés áldását kérjük.

Főgimnáziumunk ig. tanácsa és tanári testülete mély sajnálatának ad kifejezést a régi uttörő munkások egyik érdemes tagjának, *Polnis János* nyugalmazott tanárnak elhunytá felett. Azok közül való volt, kik lelkök teljes melegével fáradoztak azon, hogy a rimaszombati algimnázium fellendüljön s a kulturális követelményeknek megfelelő főgimnáziummá fejlődjék. 1870-ben választatott meg e tanintézet rendes tanárává s ez idő óta 1897-ig német- és latin nyelvet tanított soha nem lankadó buzgalommal. A régi gimnáziumi rendtartás értelmében a tanintézet igazgatói — a két prot. felekezet közötti paritás megtartásával — évenként vállalkozván, két ízben az iskola igazgatója is volt. De tanári és pedagógiai érdemei mellé méltón sorozhatjuk azon érdemeket, melyeket, mint a rimaszombati gimnázium tápintézetének gondnoka, e humanus intézmény megerősödése és felvirágzása körül husz éven át kivivott. A tápintézet, iskolánknak az első rendü fentartó oszlopa, mely rendkívül szerény anyagi eszközökkel indult fejlődésnek, csak hőszantartó lelkiismeretes kezelés és takarékoság mellett emelkedhetett fel mai jelentőségére s e tekintetben is hálát és elismerést érdemelnek azok, kik egykor szűkös viszonyok között a jövő nemzedék számára megteremtették azt az alaptőkét, melynek kamatjaiból ma már száz meg száz szegény tanuló nyer középiskolai pályafutása alatt jelentékeny anyagi támogatást. *Polnis János* azok közé tartozott, kiknek iskolánk e jótékony intézménye elismeréssel és hálával tartozik. Legyen áldott emléke!

1914. június hó 20-án tartott évrő iskolai ünnepeyen elmondott igazgatói beszéd magába foglalja mind-

Igazgatói jelentés

az 1913—14-ik tanévről.

I.

A lefolyt év főbb mozzanatira vonatkozó igazgatói jelentésemet azzal a szomorú ténnyel kell bevezetnem, hogy a Gondviselés ref. egyházkerületünkre gyászt hozott azáltal, hogy nagynevü püspökünket, *Fejes Istvánt* elsőlitotta az élők sorából s ezzel iskolánkat is megfosztotta tanügyi főhatóságától. A nagynevü egyházfő három évig állott a Tiszáninneri ref. egyházkerület s ennek keretében főgimnáziumunk élén s ez idő alatt kormányzói bölcsességének, főpásztori nemes lelkének és humanus gondolkodásának oly tanujeleit adta, melyek méltóvá tették arra, hogy tiszteletünk és szeretetünk őt a prot. egyház legnagyobb alakjai sorába emelje s emlékezetét minden időben kegyelettel megőrizze.

A Tiszáninneri ref. egyházkerület a *Fejes István* halálával megürült főpásztori székbe a fenkölt gondolkozásu *dr. Tüdős István* borsodi esperest ültette, kinek fényes beiktatása alkalmával a megelőzőleg gyászba borult égboltozat kiderülését s az új főpásztor személyéhez fűzött szép reményeknek mielőbbi megvalósulását ünnepelte meg a hazai protestans világ. Az új tanügyi főhatóságot mi is őszinte tisztelettel és szeretettel üdvözöljük, abban a biztos tudatban, hogy a két prot. egyházkerület egyenlő hatásköre alatt álló főgimnáziumunknak épp oly jóakaratu pártfogója, épp oly buzgó támogatója leend, mint nagy

azon adatokat, melyek a lefolyt év történetére vonatkoznak s tekintve azt, hogy az igazgatói beszédnek konzekvenciái a szülőket és tanulókat egyaránt érdekelhetik: közöljük belőle a következőket:

II.

Évzáró 1914. június hó 20-án.

*Nagyságos és Nagytiszteletű Ig. Tanács!
Szeretett Kartársak!
Kedves tanuló ifjuság!*

Azért imádkoztunk, azért emeltük fel lelkünket az áhitat szárnyain, hogy Isten áldását kérjük bevégzett munkánkra.

Erős a hitem, hogy az ég meghallgatja imánkat s azzal a szentlélekkel bocsát el innen mindnyájunkat, mely erőt ad nekünk arra, hogy amit a multban helytelenül tettünk, amit akarva nem akarva hibáztunk: megbánjuk s azoknak helyrehozására törekedjünk s amennyiben az isteni és emberi törvényeket megtartottuk: elvegyük annak jutalmát a szünidei nyugalomban.

E pillanat bármennyire várva-várt pillanata is a gondtalan és kötelességszerű munkaszünetnek, mégis csak a búcsú pillanata, melynek ünnepélyes hatása alól a nemesen érző lélek nem vonhatja ki magát. A tanulóársak elvállnak egymástól, nagyobb részük ideig-óráig ugyan, — de igen sokan évek hosszú sorára — talán örökre . . .! Megpihen a tanuló, ki 10 hónapon át szorgalommal igyekezett elraktározni azokat a szellemi kincseket, melyekből lassanként a közéletben való boldogulásának tőkéjét gyűjtögeti össze; megpihen a tanár, ki lelkiismeretes gondossággal tereli és vezet tanítványait az élet nagy útjára; megpihen a szülői lélek abban a tudatban, hogy az ő szerető gondosságának jutalmát fejlődő gyermekében megtalálta.

Ez a pihenés így elméletben, mint hő kívánság, valóban szép s mindenkire nézve várva-várt jutalom. De sajnos: az év végére megállapított eredmény sok tanulóknak ébreszti fel lelkiismeretét a mulasztás vádjával, sok szülő lelkében kelt sulyos aggodalmat gyermeke jövődjének kimenetele felett.

Évek óta egyengetjük a praktikus nevelés útját, de még mindig nem jutottunk el annyira, hogy gyermekeink pályaválasztását tekintve sikeresen szembe szállhassunk a régi konzervatív természetű hagyományokkal. Az iskola e tekintetben nem hibás; hivatgat, befogad mindenkit; tanít, nevel mindenkit, mert ez a hivatása, — de itél is, mert ez a kötelessége. Ez az ítélet az az erő, mely felébreszti a hanyag tanulók lelkiismeretét s aggasztó gondokkal tölti meg a szülők lelkét.

De fáj ez a csalódás a tanintézet tanári karának is, mely lelkének teljes erejével csüng azon ideális törekvés megvalósításán, hogy a keze alól kikerülő tanulók mindenike a nagyon is egyenlőtlen talentumok dacára — a középiskolai studiomokban valamelyes sikerrel megállja helyét. És mégis nem ritkán hallhatók az iskolán kívül álló nagyközönség köréből, oly megjegyzések, melyek szerint a sikertelenség oka nem a tanulóban rejlik.

Itt az ideje annak, hogy e téves, egyoldalú informátiókon alapuló megjegyzéseket társadalmi életünk kulturájából kiküszöböljük. Mert amily önérzettel állítja oda a magyar birói kar a törvény paragrafusai mellé saját meggyőződését: ép oly önérzettel veti latba a magyar tanári kar az ő lelkiismeretét s ép oly méltatlanság volna egyiket is másikat ts meggyanusítani azzal, hogy lelkiismeretét elaltatja.

Hogy a tanulóknak jelentékenyen nagy százaléka nem végezte be sikerrel az évet: ennek igazi belső okát

a szülő, a gyermek és az új pedagógiai irány között megosztva kell keresnünk.

De hogy félre ne értessem, sietek azonnal megjegyezni, hogy e véleményemmel nem akarok vádat kövécsolni ama tényezők ellen, melyeket első sorban terhel a pedagógiai munka sikere. Az új pedagógiai irány ugyanis megköveteli, hogy a testi és szellemi nevelés egymással egyenlő arányban álljanak. Ez viszont azt a gyakorlatban átment felfogást váltotta ki, hogy a fizikai nevelésre ép annyi időt kell fordítani, mint a lelkiéletre. Ez az elmélet a gyakorlatban azt az eredményt szülte, hogy a studiumok iránt kevésbé fogékony gyermeki lélek bele élte magát abba a tudatba, hogy kötelességet teljesít akkor is, ha idejét a szellemi foglalkozások rovására legnagyobb részben az ő lelki vágyainak inkább megfelelő, ugyyszólván szórakoztató testi-fizikai foglalkozásokkal tölti el, vagyis azt keresi, ami nem agyidegeinek, hanem inkább dúcidegrendszerének nyújt élvezetet. S ezt a tanulók azért teszik, mert az iskolán kívül álló nagyközönség ép ezen a téren áll elő nagyobb követelményekkel, s csaknem szeretettel becézgeti azon tanulókat, kik fizikailag fejlettebbek, ügyesebbek, legszebben táncolnak, vivnek, korcsolyáznak, tornásznak s a testedző sportokban kivállanak, — de nincs tudomásuk arról, hogy az ily fizikai tulajdonságokban kiváló tanulók: mennyi időt fordítanak önmaguk trainirozására? minő mértékben köti le lelküket a versenyeken való győzelem reménye? s mit mulasztanak el a szellemi kötelességek teljesítéséből?

Ez a tényleges helyzet, mely sokat mond, sokat megmagyaráz. És a tanári kar e tényleges helyzettel szemben — tekintve azt, hogy egy társadalmi felfogással kell leszámolnia — alig tehet egyebet, mint azt, hogy a legnagyobb szigorral igyekszik alkalmazni az igazság mér-

tékét mindazokra, akik tanulmányaikban a követelményeknek nem feleltek meg.

Ez a mi kötelességünk.

De e kötelességet kell támogatni a szülői akaratnak s a gyermeki lélekre való befolyásnak is. Mert az a tény, hogy az iskolába adott gyermek szeptembertől! június végéig a mienk, mi vagyunk szülői, lelki gondviselői s a tanuló az életben olyan lesz, amilyenné mi formáljuk őt az iskolában: csak elmélet s így elméletben igaz is, szép is, jó is. A gyakorlat azonban az, hogy a tanuló, amint kilép az iskola kapuján, azonnal egy atomjává lesz a külső társadalomnak, mely a maga befolyását érezteti a nyilvánosság terén ép úgy, mint a szülői házban — és érezteti nagyobb energiával, a társadalom pszükhéjének ellenálhatatlan erejével. Mi, a mi tanítványaink előtt, tanításainkban csak oly elveket, tudományos igazságokat és axiomákat hirdetünk, melyek mint a múlt idők tapasztalataiból leszürt igazságok a művelt emberiség előtt általános érvényűek. De bármennyire igyekszünk is távol tartani tanítványaink lelkét azoktól a sokszor káros befolyásu áramlatoktól, melyek a társadalom levegőjén átátsuhannak: a társadalommal, mint ez idő szerint vis maior-ral szemben magunkra hagyatva diadalmas harcra nem kelhetünk. Irtózatos nagy az a konglomeratum, mely elvekből, nézetekből összegyülemlik egy zsenge tanuló lelkében az iskola falain kívül. Vallásos hitelvek, politikai meggyőződések, erkölcsi nézetek, becsületre tartozó fogalmak, aristokratikus, demokratikus szokások, modor magaviselet mind-mind harcra kelnek ama tanítások tisztaságával, melyeket az iskolában kell elsajátítaniok. S az eredmény igen-igen sokszor — sajnos — az, hogy a társadalom pszüktéje legyüri az iskola minden tudományát, minden bölcsességét.

Nagyon érzem, hogy e nézetem dilemmává lett, midőn azt a kérdést vetem fel, hogy kié legyen a gyermek? Az iskoláé, vagy a társadalomé...? De e dilemma csak látszólagos, mely azonnal megoldást nyer azon igazságban, hogy a tanulói pálya az a fundamentum, melyen a művelt társadalom felépül s így nem férhet kétség ahhoz, hogy tulajdonképen az iskola nevel, mert e nevelés nélkül fundamentum sem létezik, a társadalomnak pedig ehhez a felelősségteljes munkához hozzá kell járulni. Itt áll elő a szülőknek az a magasztos szerepe, hogy gyermekeik lelkéhez ne engedjék hozzáférni azokat a külvilági hatásokat, melyek az iskola által lerakandó fundamentumokat gyengítik.

Mi tanárok, kiknek élethivatása ebben a munkában csucsosodik ki, tanubizonyságot tehetünk arról, hogy igen-igen sok, szép reménnyel biztató, tanulói pálya semmisült meg a külvilág káros hatásai következtében s e sikertelenségért első sorban azok felelősök, kik nem jöttek segítségére az iskolának.

Az iskola az ő magasztos hivatásának szolgálatában áll akkor, mikor különféle lelki és testi önképző egyesületeket tart fenn, de a szülők és gyámok vagy azok helyetteseinek feladata az, hogy a tanuló otthoni foglalkozásában ez a két irány teljes párhuzamba állítassék, mert csak ez az otthoni szigorú ellenőrzés eredményezheti a gyermek egyenletes fejlődését.

A lefolyt iskolai tanulmányi előmenetelének teljes képét azok az adatok fogják részletesen feltüntetni, melyeket a statisztikai adatok csoportosításával értesítőnk külön fejezeteiben bocsátunk közre.

Ezúttal, a konzekvencia levonására, elég felemlitenünk azt, hogy az első osztály adatainak érthető okokból figyelmen kívül hagyásával a tanévet tanítványaink

76%-a végezte be sikerrel — s a jó magaviseletre minősített tanulók százaléka: 86.

Ez adatokból megállapítható, hogy a tanintézet szellemi színvonala magasabb az előző évek színvonalánál, mert az idén a jelesek 1%-al, a jók 3%-al emelkedtek, az egy elégtelent nyert tanulók 3%-al fogytak, — de ez az emelkedés, még nem jogosít fel arra, hogy további vágyaink elcsitulnának. E tekintetben örökre kielégítetlen sóvárgás él mindazok lelkében, akik szeretettel csüngenek azon az ideán, hogy iskolánk minden tanulója a fejlődés azon magaslatára emelkedjék, a melyen kifogás és gáncs többé nem érheti.

E szeretetteljes gondolkozás eredménye az, hogy mindazon tanulóinkat, a kik a lefolyt tanévben jeles előmenetelt tettek nem csak a tanári kar méltányolta lelkiismeretének igazságos mértéke szerint az által, hogy megnyugvással bocsátja tanulmányainak felsőbb évfolyamban való folytatására, de lelki gyönyörössel nyújt anyagi segítséget is azon alapokból, melyeket az áldozatkészség bocsátott rendelkezésünkre a tanuló ifjúság nemes törekvéseinek serkentésére és megjutalmazására. E tekintetben meleg köszönetünket nyilvánítani kedves erkölcsi kötelességünknek tartjuk mindazoknak, kik a nemes cél elérésére újabb áldozatot hoztak. Köszönet első sorban *dr. Zehery István* törv. széki orvos urnak és nejének *dr. Zeheryné, Fábry Ida* öngának, kik a mai napon nemes lelkük sugallatából egy szegény prot. árva tanuló jutalmazására 1000 kor. alapítványt tettek. Az alapító nemes házaspár tagjai mindketten szívökkel ez iskolához vannak kapcsolva; a férj e tanintézet jeles növendéke volt, — majd iskola orvosa s jelenleg igazg. tanácsosa, — hitvese pedig iskolánk nagy nevű, örök érdemű tanárának, *Fábry Jánosnak* leánya. A nemes

háaspárban egy sziv, egy lélek szolgálja a szent ügyet, — legyen áldott az ő egységes akaratjok. Hálás köszönetet mondénk özv. Harmatzy Beláné urnő önnagyságának, ki a gyermeki szeretet és szülő iránt való örök hálájának jeléül édesanyja emlékezetére 1000 koronás alapítványt tett szegénysorsu szorgalmas tanulók jutalmazására, továbbá néhai özv. Jánosdeák Andrásné örökösének, kik a megboldogult urnő által, elhunyt fia emlékére évtizedeken át adományozott jutalomösszegnek tőkéjét 700 koronát befizették. — Köszönet továbbá dr. Löcherer Tamás kórházi igazgató főorvos urnak, ki tavalyi 1200 koronás alapítványát a folyó évben 1400 koronára egészítette ki; tiszteletes Bódi István lelkész urnak, ki tápintézetünk javára 20 koronát, az ifj. segélykönyvtárnak 5 koronát ajándékozott — egy magát megnevezni nem akaró nemes lelkű hölgynek, ki egy szorgalmas izr. tanuló jutalmazására 10 koronát adott, — ifj. Rábely Miklós urnak, ki 12 drb. és Lévai Izsó urnak, ki 8 drb. ifj. jutalomkönyvet adományozott.

A rendelkezésünk alatt álló alapokból és adományokból jó előmenetelű, szorgalmas tanulóink között kiosztottunk készpénzben

44 tanulónak, mint jutalomdíjat ... 1708 kor.

33 tanulónak tandíjban ... 1730 »

16 » tápdíjban ... 1182 »

Összesen 4620 kor.

A kiosztott összegekről részletes kimutatásban értesítőnk külön fejezeteiben számolunk be.

Nem akarom tovább nyújtani azokat a perceket, melyeknek kitöltése még ez év erkölcsi kötelességei közé tartozik, de mégis úgy érzem, hogy mielőtt a tanuló

ifjúságot utra bocsátanám: el kell hintenem mindenkinek lelkébe azokat a magvakat, amelyekből a jövőbe vetett hit és reménység ezer virággal kecsegtető plántái kisarjadzanak.

Bennem törhetetlen lánggal ég az az erős meggyőződés, hogy a magyarság jövő nagyságába vetett hit csak akkor száll le az ábrándok felhőiből, ha hitünknek gyökere akaratunkban rejlik s tényleg munkálkodunk is abban, hogy vágyaink megvalósuljanak. Mert nemcsak mi érettebb koru, tapasztaltabb munkásai a közéletnek, de még a zsenge korn tanulóifjúságnak is lépten-nyomon látnia és tapasztalnia kell azt, hogy minő előnyeik vannak a tudásnak. Jóllehet, a tanuló ifjúság még nem ismeri azokat, az ő foglalkozásától távolabb eső körülményeket és viszonyokat, melyek az ő tudásának és műveltségének, vagy műveltségre való törekvésének akadályai: még sem zárkozhatik el annyira a közélet eseményeitől, hogy legalább úgy futólag meg ne jelenék egy-egy árnykép azokból a tünetekből, melyek elhomályosítják ifju lelkében azt a nagy önérzettel belevésett igazságot, hogy csak egy nép, egy nemzet van a világon: a magyar.

Bármilyen szép is, bármilyen lélekemelő is abban a tudatban nevelni fel a magyar ifjúságot, hogy mellé verve büszkén hivatkozzék az ő elsőbbségére: örök vétséget követnének el nemzetünk jövőjével és magasztos hivatásával szemben, ha lelke elé nem állítanók rikitó mementőként azt az igazságot, hogy a gyengék meg erősöbödhetnek, az utolsók első is lehetnek. Avagy nem látta-e azt soha senki, hogy az erős sas dicsősége magasságából szárnyaszegetten hullott alá...? Nem látta-e azt senki, hogy a gyors futók letörtek, hogy az erősnek dereka összeroppant...? Ma még a magyar atmosz-

féra a hazaszeretet édes illatával van tele és ez az illat az apák hősi kebeléből áradt szét; ma még közéletünk égboltozatán egy vakító fényességű égítest ragyog: a nemzeti állameszme. De ki tudná megmondani, hogy keleti határainkon nem fog-e egy másik, új bolygó feltűnni, mely a mi ragyogó napunkat elhomályosítja? Lelkünk szeizmografján nem érzünk-e máris távoli földrengéseket jelző apró kilengéseket...?

Ily aggodalmak nagyon sok érettebb és higgadtabb gondolkozásu ember lelkében idéznek elő bizonyos nyugtalanságot, mely amaz eredmények szerint csendesedik, vagy fokozódik, aminő eredményeket a közművelődési intézmények az egymásra következő évfolyamokban feltűntetnek.

E lelki hullámozásnak állandó féken-tartója nem lehet más, mint az az évről-évre előnkbe táruló vigasztaló kép, melyet a közművelődési intézmények s ezek között első sorban az iskolák, állítanak szemünk elé. Mert, ha évről-évre arról győződünk meg, hogy a magyar ifjuság, mint a jövő reménye megteszi kötelességét, s biztos haladásban egy-egy lépéssel mindig feljebb emelkedik a tökéletesedés útjában — s ha arról győződünk meg, (mint ezúttal is), hogy haladása és emelkedése nem a véletlen műve, nem efemér jellegű tünet, hanem öntudatos munkásság eredménye: továbbra is abban a tudatban fogjuk nevelni ifjuságunkat, hogy legalább itt, ezen a földön, melyet a magyar ég boltozata takar be, csak egyetlen nemzet él: a magyar.

És tápot ad e reményemnek az a bizalom, melyet ez iskola előljáróságába és tanári karába helyezek. Hiszem, hogy nevelésügyünknek e tényezői, mindig hivatásuk magaslatán fognak állani. Hiszem, mert tudom, hogy lelkeikben a hazaszeretet szent oltárai ragyognak;

hiszem, mert tudom, hogy soha sem lesznek hűtlenekké azokhoz az ideálokhoz, melyeknek pályájok kezdetén hűséget esküdtek; s e hitemben megnyugvással távozom arról a helyről, melyre egykor előljáróim bizodalma állított, megnyugvással adom át igazgatói székeket *Loysch Ödönnek*, egyformán hivatott kartársaim közül ama férfiunak, kit a közbizalom utódamul rendelt, ki egyszer már bizonysgát adta annak, hogy megállja helyét nemes feladatának magaslatán s e tény biztos támasztó pontját képezi a hozzá fűzött reményeknek. A férfi kor hajnalán álló, ifju tetterős lélek váltja fel a tanügynek ellankadt munkását... Tudás, tapasztalat és lelkesedés lesznek az ő ékességei, — mindmegannyi biztosíték arra, hogy meg fogja találni az utját annak, hogy hazánknak, különösebben pedig prot. egyházunknak és városunknak ezt *a jellegénél fogva egyellen* kincsét magasabb színvonalra emelje.

Kedves tanuló ifjuság! Bevégeztem azt amit mondani akartam. Értsétek meg abból azt, ami ti reátok tartozik; használjátok fel a szünidőt úgy, amint megéremeltétek. Akiknek pótolniok kell valamit: adjon a gondviselés erőt, hogy kipótolhassák; akik megtették kötelességeiket: nyeljék el a gondtalan szünidő jutalmát.

Isten áldását kérve a tanítványokra, a szülőkre, a tanintézet előljárósága pártfogóira és tanácsaira, az 1913--14-ik tanévet bezárom.

Kormányzás.

Főgimnáziumunk az 1913--14-ik tanévben a Tiszai ág. h. ev. egyházkerület főhatósága alatt állott. Az egyh. kerület püspöke, mélt. *Geduly Henrik*, székhelye Nyiregyháza. A közvetlen felügyeletet a főgimn. igazgató-tanácsa gyakorolta *Medveczky Sándor* kir. közjegyző elnöklete alatt.

A magy. kir. kormány az ellenőrzést *Jurkovich Emil* beszercebányai kir. tankerületi főigazgató által gyakorolta, ki 1914. április 29., május 2. közt meglátogatta iskolánkat s ez alkalommal hivatalosan megállapította, hogy úgy az igazgatói ügykezelés, mint a tanári kar tagjainak pedagógiai működése a törvény szigorú követelményeinek megfelel, a tantárgyak a megfelelő terjedelemben a szükséges intenzitással tanítottak s általában az egész tanintézetben kellő tisztaságot és rendet tapasztalt — s annak a reménynek adott kifejezést, hogy ama szükségletek fedezésére, melyek a taneszközökben s a felszerelésekben a fejlődő kor követelményei folytán mutatkoznak, részint az ig. tanács állandó áldozatkészségében, részint a kormány támogatásában fogjuk megtalálni a kielégítő forrásokat.

Az igazgató-tanács a lefolyt tanév alatt négyszer tartott ülést. Határozatai közül legfontosabbak azok, melyek a tanárok anyagi javadalmazásának kiegészítését célozzák. A február 9-iki ülésen határozta el ugyanis az ig. tan., hogy 1913. október 1-től kezdődőleg a főgimnáziumi tanár lakáspénze egyenlővé tétetik az ugyanazon fizetési osztályban levő állami tisztviselő lakáspénzével. Ugyancsak az ig. tan. határozatából 1914. január 1-től a tanárok 3 gyermekig — egyenlőre — 50–50 korona családi pótlékban fognak részesülni, fenntartva azon ígéretet, hogy kedvezőbb pénzügyi viszonyok esetén az összegek az áll. tisztviselők családi pótlékának összegéig fognak kiegészítettetni.

E határozatokon kívül az ig. tanács gondoskodott a tornaterem, a rajzterem és igazgatói irodának új kályhával való ellátásáról, helyrehozatta az udvar északi kerítését elintézte mindazon ügyeket, melyek a tanintézet anyagi fenntartására és kormányzására vonatkoznak.

A tanári személyzetben az a változás történt, hogy az egy évre szabadságolt *Lenner Gyula* class. phil. tantárgyainak tanításával az ig. tanács *Boros József* helyettes tanárt bizta meg, ki a tanév folyamata alatt a tanári oklevelet is megszerezte. A dr. *Veress Samu* igazgató nyugdíjalépése folytán megüresedendő magyar-latin tanszékre egy évre helyettes tanárul *Bódi Dénes* balogiványi lelkész, végzett tanárjelölt hivatott meg.

Az ig. tanács tagjai sorából, egészségi állapotára való hivatkozással *Kubinyi Ferencz* gimn. ügyész kilépett. A kiváló ügyész 1906-ban lépett id. *Institórisz Endre* helyére s ez idő

óta a legmelegebb érdeklődéssel s őszinte buzgalommal részt vett gimnáziumunk ügyeinek intézésében. Az Ig. Tanács abban a tudatban, hogy ügyészét a tiszteletbeli állásáról való lemondásra oly súlyos egészségi okok kényszerítették, melyek további szolgálatait lehetetlenné tették: a lemondást kénytelen volt elfogadni, de a fenforgó viszonyok között is kedves erkölcsi kötelességének tartotta a visszavonuló ügyésznek e tanintézet fejlődése körüli 8 évi nemes munkásságáért elismerését és köszönetét nyilvánítani. Helyére ifj. Dr. *Institórisz Endre* ügyvéd választott meg gimnáziumi ügyésszé, ki elődeinek s köztük édes atyjának, nyomdokain haladva, ama kötelekeknel fogva is, melyek őt már zsenge tanuló korától kezdve iskolánkhoz fűzik, bizonyára nemes buzgalommal és lelkesedéssel fogja a tanintézet ügyeit szolgálni.

A tanév végén *Lukács Géza* ref. ig. tan. elnök is beadta lemondását. Igazgató Tanácsunk e lemondást a tanintézetre nézve súlyos veszteségnek tekinti s abban a tényben, hogy közéletünknek e kiváló férfira, kit a közügy szolgálata oly sok oldalról igénybe vesz, szándékának megmáskítására nem volt rábirható: a lemondást a legmélyebb sajnálattal vette tudomásul, üresen maradt helyét pedig a legközelebbi ülésen, a szünidő folyama alatt, fogja betölteni. Közéletünknek e kiváló faktorától azonban nem válhat el tanintézetünk anélkül, hogy kifejezésre ne juttassa köszönetét és háláját ama nagy értékű szolgálatokért, melyeket a kimagasló érdemű elnök az iskola fejlesztése, magasabb színvonalra való emelése s anyagi ügyeinek rendezése körül évek sora óta kifejtett — s ki ne fejezhesse reményét arra, hogy e tanintézet, a szorosabb kötelék megszűnte után is, nemes pártfogót s magasabb céljainak buzgó támogatóját fogja birni benne minden időben!

Iskolai ünnepélyek.

A lefolyt tanévben a következő iskolai ünnepélyek tartattak: 1913. okt. 6-án gyászünnepély az aradi vértanúk emlékezetére.

1913. okt. 31-én reformatio ünnepe.

1914. március 15-én nemzeti ünnepély a szabadságharc emlékezetére.

1914. január 30-án Eötvös József báró születésének 100-ik évfordulóját az ifjuság önképzőköri diszülés keretében ülte meg.

Mindezen ünnepélyekről jelen értesítőnk külön fejezeteiben számolunk be részletesebben.

Uj alapítványok és adományok.

1., Dr. Zehery István törv. orvos és felesége az általuk tett alapítvány összegét befizették	1000 K.
2., Özv. Harmatzy Béláné édes anyja emlékére tett alapítványa	1000 »
3., Néhai özv. Jánosdeák Andrásné örökösei által befizetett alapítvány	700 K.
4., Dr. Löcherer Tamás kórházi igazgató főorvos 1200 koronás alapítványához hozzácsatolt	200 »
5., A rimaszombati Takarékpénztár milleniumi alapítványára befizetett	600 »
6., A Rimamurány S.-Tarjáni R. T. ez évi adománya ...	100 »
7., A Gömörmegyei Közm. Egyesület jutalmakra ...	60 »
8., Rimaszombati Polg. Olvasókör	20 »
9., Bazilidesz János urtól	20 »
10., Gróf Teleky—Róth Johanna ö. d.	130 »
11., Boczkó Dániel ur adománya önképzőköri jutalmakra	20 »
12., Bódi István lelkész a tápintézet javára	20 »
13., U. ő az ifj. segélykönyvtárnak	5 »
14., N. N. urnő jutalmazásra	10 »
Begyült adományok összege	3885 K.

A Rábely M. és Lévai könyvkereskedő urak által ajándékozott jutalomkönyvnek értéke 60 korona.

Szép és szemléltető tanítás szempontjából igen becses kis állatgyűjteménnyel gyarapodott természetrajzi muzeumunk egy magát megnevezni nem akaró földbirtokos áldozatkészségéből. A kis gyűjtemény tropikus-vidéki kitömött madarakat tartalmaz, melyeket egy Japánból visszakerült hazánkfia ajánlott föl a névtelenül maradni kívánó földbirtokos urnak, ki az általa megvett gyűjteményt gimnáziumunknak ajándékozta.

Beírás, a tanítás eredménye.

A tanulók beírását a tanév négy első napján eszközöltük s a tanévet szeptember 5-én ünnepélyesen megnyitottuk. Beíratott 330 rendes és 28 magántanuló, kik közül összesen 341 tanuló tett az év végén osztályvizsgálatot. A vizsgálatok eredménye szerint jeles eredménnyel végzett 31 (9% — tavaly 8%), jó eredménnyel 62 (18% — tavaly 15%), elégségesen 138 (40.5% — tavaly 44%), egy elégtelent kapott 26 (7.7% — tavaly 10%), két elégtelent 58 (14% — tavaly 13%), több elégtelent 26 (7.7% — tavaly 7.7%). Összevetve a két évi eredményt, megállapíthatjuk, hogy a jelesek 1%-kal, a jók 3%-kal emelkedtek, az egy tárgyból bukottak száma pedig csaknem 3%-kal csökkent s így e száraz adatok is elég bizonyítékot nyújtanak arra, hogy a tanári testület és a tanulók együttes munkája a tanintézet nivóját ez évben is magasabbra emelte. Igaz, hogy a két elégtelent nyert tanulók arányszáma egy százalékkal kedvezőtlenebb, de ezt érthetővé teszik azok az országszerte ismert körülmények, amelyek szerint a gimnáziumok első osztályának tanulói 30—40 féle különböző jellegű elemi iskolából a középiskolákban verődven össze, előképzettségük- és a tanulók igen nagy contingensénél, nyelvismereteik hiányosságánál fogva, sokkal kevesebb sikerrel vezethetők be a középiskolai studiumokba. Ez osztály előmenetelét feltűntető statisztikai adatok tehát figyelmen kívül hagyandók akkor, mikor egy tanintézet fejlődését egy egységes képben akarjuk feltűntetni. Így ez adatok mellőzésével iskolánkban *a sikerrel végzettek százaléka 76% — a bukottaké pedig 24%.*

Igen örvendetes jelenségnek mutatkozik az is, hogy a tanulók általános magaviselete az országos átlagnak megfelel; sulyosabb vétség az egész év folyama alatt nem fordult elő.

Egészségi szempontból is megnyugvással tekinthetünk vissza a lefolyt évre, amennyiben ragályos, vagy járványos betegségek a tanulók között nem léptek fel s mióta városunk vízvezeték- és csatornahálózata kiépült: jogosan hivatkozhatunk arra, hogy Rimaszombat hygienikus viszonyai vidéki tanulók iskoláztatására tökéletesen alkalmasak.

Iskolalátogatás.

A tanév folyama alatt tanintézetünket magas látogatásával tüntette ki Benedek János v. és k. államtitkár. Megtekintette összes szertárainkat, gyűjteményeinket, a tanítás helyiségeit s a látottak felett megelégedésének és elismerésének adott kifejezést.

Ugvanezen alkalommal Farkas Zoltán orsz. gyűlési képviselő is — az államtitkár társaságában — rokonszenvvvel nyilatkozott iskolánk fejlődéséről s meleg érdeklődéssel támogatta a tanintézet további fejlesztésére vonatkozó óhajításainkat.

Jurkovich Emil kir. tanker. főigazgató hivatalos látogatásáról fentebb már megemlékeztünk.

Különösen meleg és tiszteletteljes érzelmeket váltott ki tanári karunk, az ig. tanács és a nagy közönség körében, a Tiszai ág. h. ev. Egyházkerület püspökének Föt. és Mélt Geduly Henrik urnak látogatása, ki 1914. évi június hó 21-től 25-ig, mint ez évi tanügyi főhatóságunk, a szóbeli érettségi vizsgálatok folyama alatt, az elnöki tisztséget töltötte be. Itt időzése folyamán a püspök úr felhasználta az alkalmat arra, hogy tanintézetünknek nemcsak szellemi és anyagi állapotát, hanem egyuttal megismerhesse mindazon tényezőket, köz- és kulturális életünknek mindazon vezérlő férfiai, kik e tanintézet fennállásának és fejlődésének ügyét kezökben tartják. E tény azt a reményt kelti fel bennünk, hogy a püspöki látogatás napjai soha ki nem törülhető betűkkel lesznek följegyezve iskolánk évkönyveiben, mert abban biztosítékát látjuk annak, hogy törekvéseink és küzdelmeink Óméltóságának méltányló pártfogásával mielőbb óhajtott sikerrel fognak végződni. Még izmosabbá teszi eme reményünket az, hogy a tanügyi kormány képviselőjében oly férfihoz volt szerencsénk a vizsgálatok folyama alatt, mint Lefler Sámuel fg. igazgató, városunk kiváló szülőtte s tanintézetnek egykor jeles növendéke, ki itteni hivatalos működésének idejére nemcsak kiváló tudását, szakértelmét és humánus nemes modorát hozta magával, hanem a szülőföldhöz való örök ragaszkodását a régi alma mater iránt való mély szeretetét is.

Egészségügy.

Az egészségi viszonyok a lefolyt tanévben — a megbetegedések számát és azok lefolyását tekintve — rendkívül kedvezőek voltak.

A tanuló ifjuság körében észlelt megbetegedések száma mindössze 149-et, vagyis 87-el kevesebbet tett ki, mint az előző évben és súlyosabb természetű betegség a növendékek között egyáltalán nem és fertőző megbetegedés is csak egy enyhe lefolyású kanyaró esettel fordult elő.

A tornászás alól egészségi tekintetből 17 tanuló lett felmentve. Az év folyamán megejtett szokásos szemvizsgálatok alkalmával az iskolaorvos fertőző szembeteget nem talált és a rövidlátó, illetve gyenge szemű tanulók számára az egyes osztályokban megfelelő helyek jelöltettek ki.

Az újraoltást a városi tiszti orvos 54 tanulón végezte.

A tanulók lakásviszonyainak és aluminiumi élelmezésnek ellenőrzése és egészségügyi felügyelete, iskolánk vezetőségének ezuttal is különös gondját képezte és mindazon intézkedések amelyek a tisztaság fentartása, a tantermek szellőztetése, fütése s általában a tanuló ifjuság egészségének megóvása érdekében szükségeseknek mutatkoztak, megtétettek.

Rimaszombal, 1914. június hó 20-án.

Dr. Meskó, iskolaorvos.

IV.

A főgimnázium kormányzata.

Főhatóság:

A tanintézet feletti hatóságot a Tiszáninneri ref. és a Tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület, illetőleg ezeknek püspökei évenként felváltva gyakorolják. Az 1913—1914-ik tanévben a Tiszai ág. h. ev. egyházkerület főhatósága alá tartoztunk.

Az állami felügyeletet *Jurkovich* Emil besztercebányai kir. tankerületi főigazgató gyakorolta.

Igazgató-Tanács:

Tagjai:

Elnök: *Medveczky* Sándor, kir. közjegyző, a kishonti ág. h. ev. esperesség felügyelője.

Társelnök: Kövecsesi *Lukács* Géza, Gömör-Kishontvármegye alispánja, a gömöri ref. egyházmege tanácsbírója.

Igazgató-tanácsosok:

Ág. hitv. ev. részéről: Cs. *Gyürky* Pál kishonti főesperes, helybeli lelkész, *Kemény* Lajos osgyáni lelkész, *Boczkó* Dániel rimaszombati ev. egyház felügyelője, *Badinyi* Gyula Rimaszombat város rendőrkapitánya, *Zachar* Gusztáv ny. főgimn. tanár.

Ref. részről: *Czinke* István, *Simon* Mihály helybeli ref. lelkészek, *Samarjay* János a rimaszombati ref. egyház főgondnoka, *Szakall* Vincze árv. sz. elnök, dr. *Kovács* László Rimaszombat r. t. város polgármestere.

Hivatalból tagjai: Dr. *Institórisz* Endre (ág. h. ev.) városi ügyész, a főgimn. ügyésze, dr. *Zehery* István (ref.) törv. orvos, a főgimn. alapítv. pénztárosa, dr. *Veress* Samu (ref.) főgimn. igazgató, *Loysch* Ödön (ág. h. ev.) ig. tan. jegyző.

A tanári testület képviselői: *Kerekes* Dezső (ref.) és *Horváth* Zoltán (ág. h. ev.)

V.

Tanári testület.

Nyugalmozott tanárok: *Zachar* Gusztáv, tanított 40 évig.
Bodor István, tanított 42 évig

Sorszám	A tanár neve	Szolgálati éveiinek száma	Az 1912—13-ik évben tanított	Hei érik száma	
1	Czinke István ref. vallástanár	18	Ref. vallás I—VIII.	16	A Bethlen G.-kör elnöke
2	Csetneki Gyürky Pál ev. vallástanár	18	Evang. vallás	16	A Thököly-kör elnöke
3	Fábián Vilmos o. r. t.	5	Latin V. Gör. p. VIII Tört. III., IV., V.	17	O. f. V.
4	Holéczy Miklós o. r. t.	4	Görög. rajz V—VIII. Mértan I—IV. Szépirás I—II.	20	A rajszertár őre
5	Horváth Albert o. r. t.	17	Magyar III., V. Latin III., IV.	18	O. f. VII.
6	Horváth Zoltán o. r. t.	25	Görög. VII. Termr. I., II., IV., V., VI.	16	A természetrajz szertár őre Alumnaumi gondnok
7	Kerekes Dezső o. r. t.	30	Termt. VIII. Szám. II., VI., VIII.	14	Tandij-p. nat. Termtani szert. őre. Olvasó- és sakkör elnöke
8	Komáromy Géza o. r. t.	16	Magyar VI. Latin I., VI., VIII.	18	Pósa kör elnöke O. f. I.
9	Lenner Gyula o. r. t.	49	egy évre szabadságolva	—	
10	Loysch Ödön o. r. t.	17	Tört. VI., VII., VIII. Földr. I., II., III.	17	O. f. VIII.
11	Marton István o. r. t.	9	Német	19	O. f. VI.

Sorszám	A tanár neve	Szoigálati éveinek száma	Az 1913 14-ik évben tanított	Heti órák száma	
12	Pásztory Gyula o. r. t.	15	Termtan VII. Szám. I., III., IV., V., VII.	20	O. f. III. Az enek- és zenekar eln.
13	Dr. Rochlitz Zoltán o. h. t.	2	Latin II. Gör. VI., VIII. Gp. V.	8	O. f. II. A Tompa-kör elnöke
14	Dr. Veress Samu o. r. t.	30	Magyar I. Philosophia	8	Igazgató
15	Dr. Wallentinyi Dezső o. r. t.	18	Magyar IV., VII., VIII. Latin IV.	16	O. f. IV A Tompa-kör elnöke Gyámint, elnök Ifj. könyvt.-őr
16	Sz. Benedek Gyula okl. tornatanár	21	Torna I—VIII.	16	A tornaszertár őre s a tornavívó kör elnöke
17	Bencsik Sándor okl. rk. hitoktató	5	R. kath. hittan I—VIII.	16	
18	Dr. Meskó Miklós várm. főorvos	7	Egészségtan VII.	1	Iskolaorvos
19	Singer Rezső izr. főrabbi, hitokt.	2	Izr. hittan I—VIII.	16	
20	Halász József ev. kántor-tanító	15	Ev. egyházi ének I—IV.	2	
21	Szücs György ref. kántor-tanító	12	Ref. egyházi ének I—IV.	2	
22	Loja Jenő róm. kath. káplán	3	R. kath. egyh. ének I IV.	1	

VI.

Bevégzett tananyag az 1913—14. tanévben.

Tekintve azt, hogy a középiskola összes tantárgyainak anyagát értesítőnk megelőző évfolyamaiban közöltük; tekintve azt, hogy tanári karunk a törvényesen megállapított tananyag tanítását az előirt tanterv szerint végezte el, s tekintve azt, hogy a tanítás anyagát részletesen a tanulók által használt tankönyvek úgy is szükségképen magukban foglalják: ez alkalommal a bevégezett tananyag részletezését mellőzzük; e helyett jelen értesítőnkben közöljük az egyes osztályokban használt tankönyvek teljes jegyzékét, melyből az érdeklődők megfelelő tájékozást nyerhetnek.

Rendkívüli, de tanulóinkra nézve *kötelező* tárgyként tanított az *egyházi ének*, még pedig a ref. convent által megállapított tanterv szerint az I—IV. o. prot. növendékeinek heti 2—2 órán. A ref. növendékeket tanította Szücs György, az evangélikusokat Halász József.

Az V—VIII. o. tanulói ugyancsak a conventi utasítások és tananyag felhasználásával Pásztory Gyula énekkari vezetőtől nyertek oktatást heti 1 órán.

Nem kötelezett tárgyak.

Német társalgási órákat heti 2—2 órán külön a III—V. és külön a VI—VIII. osztályu tanulókkal Marton István. Részt vett 30 tanuló. Tandij egész évre 20 korona.

Szabadkézi rajz. A tanfolyamban részt vett az I. osztályból 7 tanuló, a II.-ből 7, a III.-ból 1, a IV.-ből 5, az V.-ből 4, a VI.-ből 6, összesen 30 tanuló. Heti 2 órán át tanította Holéczy Miklós. Tandij egész évre 10 korona.

Német társalgási órákat heti 2—2 órán, kezdőkkel és haladókkal tartott Marton István. Részt vett 30 tanuló. Tandij egész évre 20 korona.

Chemiai gyakorlatok. A különösen érdeklődő tanulók részére heti 2 órában egyfolytában kémiai gyakorlatokat tartottunk. A IV., V., VI. osztály tanulói részére a kísérleti kémia elemi ismeretein kezdtük a gyakorlatokat, de kiterjeszkedtünk az egyszerűbb analízis módjaira és az elektrolitek és ionok gyakorlati ismertetésére is az újabb irányok szerint. Járt 9 fizető és 3 ingyenes növendék. Vezető *Horváth Zoltán* tanár.

Írásbeli dolgozatok a magyarból.

V. OSZTÁLY.

1. A vándormadarak költözése.
2. Szent László füve.
3. Az anyai szeretet.
4. Hunyadi János harcai a törökök ellen.
5. Nem sokaság, hanem lélek s szabad nép tesz csodadolgokat.
6. Ember tervez, isten végez.
7. A jól felhasznált ifjúkor alapja a boldog férfikornak.
8. A leírás, elbeszélés és elmélkedés.
9. Emlékbeszéd egy elhunyt barátom felett.

VI. OSZTÁLY.

1. Az eszményítés.
2. »Szép Ilonka« jellemei.
3. Az eposzeia csodássága.
4. Micsoda gondolatot tolmácsol a Csaba trilogia.
5. A regény és az eposz hőse.
6. Gondolatok a félév elején és félév végén.
7. Az óda és sajtáságai Arany »Széchenyi emlékezete« című ódája alapján.
8. Költői igazságszolgáltatás Arany J. balladáiban.

VII. OSZTÁLY.

1. Krónikáink magyarsága. (Iskolai.)
2. Egy magyar reformátor.

3. Balassy és az ősmagyar lélek.
4. A XVII. század uralkodó eszméi a Zrinyiászbán.
5. Mikes Törökországi levelei szabadon választott nézőpontból.
6. A magyar lélek a XVIII. sz. elnémetesítésével szemben.
- 7—9. Olvasmányi naplók és kivonatok.

VIII. OSZTÁLY.

1. Bessenyei és Kazinczy.
2. »Hass, alkoss, gyarapíts :
S a haza fényre derül.«
3. Széchenyi Hitelének hatása.
4. Eötvös lelke regényeiben.
- 5—7. Tompa, Petőfi és Arany költészetének egy-egy csoportja.
szabadon választott szempontból megvilágítva.
8. Olvasmányi naplók és kivonatok.

Ifjusági körök és egyesületek.

A „**Tompa-önképzőkör**“ melynek a lefolyt iskolai évben dr. *Wallentinyi* Dezső volt tanárelnöke, tagjai pedig a VIII. és VII. osztályok tanulói valamennyien, 1913. szeptember 13-án tartotta alakuló ülését, amikor is tisztikarát a következőképen alakította meg:

1. Ifjusági elnökké: *Löcherer* Géza VIII. o. tan.-t.
2. Titkárrá: *Árvey* György VIII. o. tan.-t.
3. Főjegyzővé: *Jellinek* Ferenc VIII. o. tan.-t.
4. Pénztárossá: *Szabó* László VIII. o. tan.-t.
5. Aljegyzővé: *Vjerk* Pál VII. o. tan.-t. és
6. Ellenőrré: *Gróssinger* László VII. o. tan.-t választotta és pedig mindnyájukat egyhangulag.

Ez alakuló ülésen kívül tartott a kör 16 rendes-, 3 dísz- és 3 rendkívüli ülést, összesen tehát 22-szer ülésezett. A rendes üléseket hetenkint egyszer, vasárnap d. e. 11 órakor szokta volt megtartani. Az idén lényegesen bővült a kör munkássága. A szavazatokon, eredeti műveken és bírálatokon kívül több, érdekes tárgyról — művészeti és tudományos kérdésekről — szabad előadást tartottak a tagok. Előadtak továbbá klasszikus és modern zenedarabokat is, hogy a kör esztétikai művelődése minél többoldalú legyen. A diszülések pedig a kör hazafias érzésének és igaz lelkesedésének legszebb bizonyítékai.

Hogy mennyit munkálkodott a kör, azt leghivebben jellemzik a számok.

A rendes üléseken elhangzott 11 szavazat, melyek közül emlékkönyvi dicséretet nyert 2, megdicsértetett 1, jó fokra véteztett 4, méltánylásban részesült 2, tudomásul vétetett 2. Tárgyalt a kör 14 írásbeli munkát, ezek közül emlékkönyvében megőrkített 1-et, megdicsért 4-et, jó fokra emelt 8-at, méltányolt 1-et,

A tagok közül 6-an tartottak szabad előadást közérdekű argyacról. Közülök emlékkönyvbe vett a kör 3-at, megdicsért 1-et és jó fokra érdemesített 2-öt.

Az év folyamán 7 nagyobb zeneművet adtak elő részint egyedül, némelyeket többen. Ezek közül *Braun* T. VIII. o. tan. zongorajátéka emlékkönyvileg dicsértetett meg, dicséretes fokot 5, jó fokot 1 játék nyert.

Ezenkívül számításba kellene venni a sok szóvitát, melyek a kör üléseinek érdekességét és elevenségét nagyban növelték.

A kör első diszülése- 1913. *október 6-án* tartotta az aradi gyásznapi emlékére az igazgató tanács, tanári kar és a tanuló ifjuság jelenlétében. A diszülés sorrendje a következő volt:

1. Hymnusz.
2. Tanárelnöki megnyitó, tartotta: dr. *Wallentinyi* Dezső.
3. »A vértanukat ne feledjük el.« Irta: *Ábrányi* Emil, szavalta: *Árvey* György VIII. o. t.
4. Kuruc nótákat játszott tárogatón: *Halasi* J. VII. o. t.
5. Alkalmi beszéd, tartotta: *Löcherer* Géza ifj. elnök.
6. »Október hat.« Irta: *Ábrányi* Kornél ifj., szavalta: *Ter-nóczky* Tibor VII. o. t.
7. Chopin: Gyászinduló. Előad'a: az ifj. zenekar.
8. Szózat.

Második diszülését *báró Eötvös József* századik születési évfordulójának megünneplésére szentelte a kör. Az 1914. január 30-án megtartott diszülés a következő műsorral folyt le:

1. Hymnusz. Énekelte: az ifj. énekkar.
2. Alkalmi beszéd. Tartotta: *Löcherer* Géza ifj. elnök.
3. *Báró Eötvös* J. »A vár és a kunyhó« című költeményét szavalta: *Árvey* György VIII. o. t.
4. »*Báró Eötvös* J. Iyarája« címen felolvasást tartott: *Gyurovics* VIII. o. t.
5. *Eölvös—Révfy*: »A megfagyott gyermek« című melo-dramát szavalta: *Török* Á. VIII. o. t., *Pisztory* Gyula főgimn. tanár harmónium és *Braun* T. VIII. oszt. tanuló zongora kísérete mellett.
6. Ünnepi beszéd. Tartotta: dr. *Wallentinyi* D. tanárelnök.
7. »*Kameruni néger bál*,« Induló. Játszotta: az ifj. zenekar.
8. Szózat.

A nemzettel együtt lelkesedve ünnepelte meg a kör harmadik diszülésén *március tizenötödikét*, az igazgató tanács, tanári kar s a tornatermet zsúfolásig megtöltő közönség előtt. Az ünnepély sorrendje a következő volt:

1. Hymnusz. Előadja: az ifj. énekkar.
2. Megnyitó beszéd. Tartotta: dr. Wallentinyi D. tanárelnök
3. Petőfi »Nemzeti dal«-át elszavalta: Németh P. VIII. o. t.
4. »A szabadság szellője.« Pályanyertes alkalmi mese, irta és felolvasta: Jellinek F. VIII. o. t.
5. Kuruc dalok. Előadta: az ifj. énekkar.
6. Bloch I.: Phantasie Hongroise. Hegedűn játszott: Drás-kóczy László VIII. o. t., zongorán kísérte: Braun T. VIII. o. t.
7. »Kossúth sírja.« Ábrányi Emiltől. Szavalta: Árvay Gy. VIII. o. t.
8. a) Bercsényi nóta, b) Krasznahorka büszke várra... Énekelte: Török Á. VIII. o. t., Kísérte: az ifj. zenekar.
9. Magyar nóták. Tárogatón eljátszotta: Halasi J. VII. o. t.
10. Zárószót mondott és a pályázatok eredményét kihirdette: Löcherer Géza VIII. o. t., ifj. elnök.
11. Szózat. Előadta: az ifj. énekkar.

Az ünnepély után a kör vezetésével zászlós felvonulással járta körül a várost az ifjuság s a Tompa szobrot buzdító beszéd és szavalatok közben megkoszorúzta.

A szokásos márciusi pályázatok eredménye a következő volt: a kellő időben kihirdetett pályázati tételekre 13 pályamunka érkezett be. A versenyszavalatokon nyolcan vettek részt 11 költeménnyel. Jutalmat nyertek:

1. A Közművelődési Egyesület adományából 20 K Arvay Gy. VIII. o. t. ünnepi beszédével.
2. Ugyanabból 10 koronát Gyurovics János VIII. o. tan. »Régi barátok« című alkalmi elbeszéléseért.
3. A Polgári Olvasó Kör 20 koronáját nyerte Jellinek Ferenc VIII. o. t. »A szabadság szellője« című alkalmi meséjéért.
4. Basilidesz János úr adományát 20 koronát kapta Gyurovics János VIII. o. t. »Mi a szabadság?« c. értekezéseért.
5. A Bodor Dezső emlék-alapítvány kamatát 16 koronát Németh Pál VIII. o. t. »Itt járok szótlantul« kezdetű verses elégiájáért.
6. A Szabó Erzsébet emlék-alapítvány kamatát 8 koronát Valkó

Árpád VIII. o. t. Tompa allegorikus költeményeiről irt munkájával.

7. Boczkó Dániel úr adományából 10—10 koronát nyertek Dobos Béla VII. és Szabó László VIII. o. t.

8. Soós Jenő emlék-alapítványból 20 koronát Buzágh Aladár VIII. o. t. a körben a »Radioaktivitásról« tartott szabad előadásáért.

9. Ugyanabból 10 koronát Urbányi Béla VIII. o. t.

10. Ugyanabból 10 koronát Pongló Mihály VII. o. t.

11. A Baksay István-féle alapítvány 60 korona kamatát a megállapított sorrend szerint Loysch Ödön III. o. t.

12. A Közművelődési Egyesülettől 10 koronát szavalatért Árvay Gy. VIII. o. t.

13. Ugyanabból szintén szavalatért Németh Pál VIII. o. t.

14. Ugyanabból ugyancsak szavalatért Török Árpád VIII. oszt. tanuló.

15. Az önképzőkör bevételeiből 10 koronát szavalatért Ternóczky Tibor VII. o. t.

Összesen tehát 15 jutalom 254 korona értékben.

Jóleső örömmel és elismeréssel kell végül kiemelnem, hogy Tompa-önképző körünk tisztikara, élén a példásan munkás Löcherer Géza ifj. elnökkel és Árvay György titkárral a munkából bőven kivette részét. Legelől járt. S a tagok hiven követték választott vezéreiket! Pártoskodás, visszavonás helyett komoly, egységes, lelkes munka folyt az egész éven át. Vajha mindig ez a szellem hatná át nemzedékről-nemzedékre az utódokat!

Dr. Wallentinyi Dezső
a Tompa-kör tanárelnöke

A »Pósa-önképzőkör« 1913—14. évi működése. A »Pósa-önképzőkör« célja, mint az előző évek folyamán, úgy a lefolyt tanévben is az ifjuság előadó képességének, stílus-érzékének gyakorlása volt szóban és írásban. A kör működése szoros kapcsolatban áll az V., de különösen a VI. osztály poetikai tanításával.

Az 1913—14. iskolai évben az alakuló ülés szeptember hó 16-án tartatott meg Komáromy Géza tanárelnök jelenlétében, mely alkalommal a következők választották meg tiszviselőiküi:

1. Ifjusági elnöké: Balogh Dezső VI. o. t.

2. Titkárrá: Bradofka Károly VI. o. t.
3. Főjegyzővé: Németh Lajos VI. o. t.
4. Pénztárnokká: Sárosy Gyula VI. o. t.
5. Aljegyzővé: Sággy Mihály V. o. t.
6. Ellenőrré: Jánosdeák István V. o. t.

A kör tagjai közé tartozott minden VI. o. t., de beléphetek az V. o. tanulói is, mint rendes vagy rendkívüli tagok. A körnek összesen 54 tagja volt,

36 a VI. osztályból

18 az V. »

A kör hetenkint egyszer, szerdán délután tartotta 1 óra hosszát tartó üléseit. Az ülések száma az 1913—14. év folyamán 24 volt; ebből: 19 rendes, 2 próba, 1 rendkívüli és 2 diszülés.

A kör tárgyalta 20 munkát, melyek között volt prózai mű 10, költemény 2, bírálat 12.

E művek közül emlékkönyvbe vétetett 1, megdicsértetett 3, jó fokra vétetett 5, méltányoltatott 1. A költemények közül jó fokra vétett 1, tudomásul 1. A bírálatok közül megdicsértetett 3, jó fokra vétetett 6, méltányoltatott 2, elvettetett 1.

A kör másirányú működése a következő volt: elhangzott 37 szavaltat, 5 felolvasás, 1 monolog, 4 zenemű. Ezek közül emlékkönyvbe vétetett 1, megdicsértetett 11, jó fokra vétetett 19, méltányoltatott 4, tudomásul vétetett 3, elvettetett 3. A zenével közreműködőknek a kör jegyzőkönyvi dicséretet szavazott.

1913. évi *október 6-án* a kör diszülést tartott a következő tárgysorozattal:

1. Hymnus.
2. Ifj. elnöki megnyitó. Tartotta: Balogh Dezső ifj. elnök.
3. »Tizenhárom.« Ábrányi Emiltől. Szavalta: Kende Gyula VI. o. tanuló.
4. Október 6. Irta és felolvasta; Litkey János V. o. t.
5. »A inagyarakhoz.« Berzsenyi Dánieltől. Szavalta: Németh Lajos VI. o. t.
6. »Nagy idők tanuja.« Dialog Balla M.-tól. Előadták: László Géza és Bradofka Károly VI. o. t.
7. »Lengyel anya.« Tóth Kálmántól. Szavalta: Rárosy Gyula VI. o. tanuló.
8. Ünnepi záróbeszéd. Tartotta: Komáromy Géza tanár-elnök.
9. Szózat.

1914. évi *március 15-én* a kör hazafias ünnepélyt tartott a következő tárgysorozattal:

1. Hymnus.
2. Ünnepi megnyitó beszéd. Tartotta: Komáromy Géza tanár-elnök.
3. »Nemzeti dal.« Szavalta: Pál Béla VI. o. t.
4. Alkalmi beszéd. Irta: Balogh Dezső ifj. elnök, felolvasta: Rárosy Gyula pénztárnok.
5. Pályanyertes mű. Irta: Jellinek László VI. o. t. Felolvasta László Géza VI. o. t.
6. »A vén cigány.« Melodráma. Szavalta: Vargha Béla VI. o. t., zongorán kísérte: Koleszár Iván VI. o. t.
7. Air Varié. Rieding Oszkártól. Hegedűn játszotta: Lévai Jenő VI. o. t., Zongorán kísérte: Koleszár Iván VI. o. t.
8. Ünnepi záróbeszéd. Tartotta: Balogh Dezső ifj. elnök.
9. Szózat.

A márc. 15. pályázatok eredménye a következő volt:

Alkalmi beszédért	15 K-t kapott	Balogh D.	VI. o. t.
»	10 »	Schlosz L.	» » »
Pályanyertes mű	10 »	Jellinek L.	» » »
»	5 »	Móga J.	V. » »
Költeményért	10 »	Balogh D.	VI. » »

Szavallattal nyertek:

A »Nemzeti dal«-ra kitűzött 10 koronát felerészben Németh L. és Pál B. VI. o. tanulók.

Alkalmi költeménnyel 5 koronát Vargha Béla VI. o. t.

Jutalmakra tehát a kör összesen 65 koronát osztott ki.

Az iskolai év alatt a kör pénztárába tagsági-, büntetési- és hiányzási-dijakból befolyt 90-05 korona. Ebből a kör jutalmakra adott 55 koronát, egyéb kiadásokra 2-40 koronát; a többi a kör céljaira tőkésített.

Komáromy Géza

a »Pósa-kör« tanár-elnöke.

*

„**Thököly-kör**“ A rimaszombati egyesült prot. főgimnázium »*Thököly-köré-nek*» 1913—14. évi működéséről.

Elnök: Gyürky Pál főgimn. ev. vallástanár, másodelnök: Baráth Károly ev. lelkész. Titkár: Urszinyi Gyula VIII., pénztáros: Buzágh Aladár VIII., főjegyző: Dirner István VII., aljegyző: Koncsek István VI., könyvtáros: Goldperger Győző V.

oszt. tanulók. Tagjai a főgimnázium V—VIII. osztályainak evaag. vallásu növendékei.

Minden egyes gyűlés valamely tag saját szerzeményü imád-
ságával kezdődött. A kör gyűlésein a tagok szavaltak, zenedara-
bokat adtak elő és felolvasásokat tartottak. A felolvasások címei:
Istenországának vallásos jellemzése. Istenországa ethikai oldalá-
ról feltüntetve. Julia vallásos tárgyú novella. A legszebb kapocs-
(költemény.)

Ifjusági énekkar

Az ifj. énekkar az elmúlt tanévben az intézet jóhangu ta-
nulóiból összeválogatott 82 tagból állott. Szerepelt az »Eötvös-
ünnepély«-en (1914. január 30), az ifjuság »Hangverseny«-én
(1914. február 7.) és a március 15-iki hazafias ünnepélyen. Az
énekkar minden szereplése rokonszenves fogadtatásban részesült
közönségünk részéről, amely hangversenyeinket mindenkor kiváló
előszeretettel látogatja. Az ifjusági hangverseny műsora a követ-
kező volt:

1. Abt F. »Ha a fecske utra kél«. Müdal. Előadja az ifju-
sági énekkar.
2. Rossini: Tell-nyitány. Zongorán előadja: Braun Tivadar
VIII. o. t.
3. Ifj. Csathó A.: »A riporter.« Magánjelenet. Előadja:
Árvey Gy. VIII. o. t.
4. Részlet Lehár F. »Éva« c. operettejéből. Éneklí: Török
Á. VIII. o. t., zongorán kíséri: Pék Gy. VIII. o. t.
5. a) Kraus E. Ständchen. b) Bloch I. II. Fantaisie Hongroise.
Hegedün előadja: Dráskóczy L. VIII. o. t., zongorán kíséri:
Braun T. VIII. o. t.
6. Weber K. Béka-hangverseny. Előadja: az ifjusági énekkar.
7. »Boka kesergője«. Előadják: Wjerk P. VII. o. t. (I. he-
gedü), Csorba K. VIII. o. t. (II. hegedü), Nemessányi L. VII. o.
t. (cello), Pékh Gy. VIII. o. t. (nagybögő).
8. Szaval: Németh P. VIII. o. t.
9. Barcarole Offenbach »Hoffmann meséi«-ből. Előadja:
az ifj. zenekar.

Pásztori Gyula,
karvezető, tanár-elnök.

Ifjusági zenekar.

Tagok száma az elmúlt tanévben 12 volt, akik heti 2 órán
gyakorolták a zenekari összejátékot Wjerk Pál VII. o. t. vezetése
mellett. Az ügyes vezetést nyilván mutatta a zenekar fegyel-
mezett játéka, mellyel méltó elismerést aratott minden fellépésénél.

Pásztori Gyula,
tanár-elnök.

Ifjusági olvasó- és sakk-kör. Elnök: Kerekes Dezső tanár.
Ifjusági elnökök: Árvey György és Jellinek Ferenc. A kör tagjai
voltak a VII. és VIII. osztály tagjai és az V. és VI. osztályból az
önként vállalkozók. Tagsági díj 2 korona. A kör a következő
lapokat járatta: Vasárnapi Ujság, Ország-Világ, Uj Idők, Hét,
Tolnai Világlapja, Érdekes Ujság, Zászlónk, Szövétnék, Az Ujság,
Pesti Hirlap, Világ. Az olvasó terem nyitva volt 4—6 óráig külön
napos felügyelete alatt.

Ifjusági gyámintézet. Ifj. gyámintézetünk ez évben is
megfelelt szép hivatásának, nemes rendeltetését hiven teljesítette,
mert hiszen jóra fogékony ifjuságunkat serkentette, szoktatta a
játékonyság gyakorlására, a mások bajával törődő emberszeretetre.

Az alakuló közgyűlést szeptember, az évváró és lezároló
ülést pedig juniushban tartottuk meg az ifjuság élénk érdeklődése
mellett.

Mintegy 300 tanuló lépett be tagul az elmúlt éven át 1—10
fillér havi járulékkal. Voltak sokan, akik 10 hó alatt összesen 6
koronát fizettek be.

I. Bevételek volt:

1. Mult évi maradvány	37 kor. 88 fill.
2. Gyűjtés az I. osztályban	24 » 03 »
3. » a II. »	11 » 64 »
4. » a III. »	14 » 90 »
5. » a IV. »	28 » 07 »
6. » az V. »	18 » 51 »
7. » a VI. »	28 » 94 »
8. » a VII. »	43 » 49 »
9. » a VIII. »	70 » 00 »
10. » az érettségizett ifjak közt	20 » 00 »
11. Kamat az időközi betétek után	4 » 00 »

összesen: 301 kor. 46 fill.

Külön kiemelésre méltó az az örvendetes tény, mely az ifjuság éredésével, komolyságával együtt az emelkedő osztályok adományozásának, jócselekedetének fokozatos emelkedésében nyilatkozik! Legelől jártak ebben is a VII. és VIII. osztály nemes tanulói, kiket jól esik külön is megdicsérem ez önzetlenségükért! Valamint az I., a IV. és VI. osztály derék tanulóit, akik mind 20 koronánál nagyobb adománnyal segítették önzetlenül a gyámintézetet! A VIII. osztály egymaga 90 koronát gyűjtött össze!

A gyűjtés sikere mindenkor az egyes osztálypénztárok buzgóságától függ. Legszeb sikert *Jellinek* Ferenc VIII. o. t., *Dobos* Béla VII. o. t., *Ráróssy* Gyula VI. o. t. és *Antalik* István IV. o. t. pénztárosok arattak. Övék az elismerés pálmája. De nemes ambiciót fejtett ki: *Tóth* László I. o. t. pénztáros is, valamint a többiek: *Ablonczy* Ernő V. o. t., *Tóth* Zoltán III. o. t. és *Jellinek* Jenő II. o. t. is.

II. K i a d á s. Az egybegyűlt pénzt a tanári kar beleegyezésével így használtuk fel:

1. Magyarhoni e. e. e. gyámintézetnek ...	30	kor.	—	f.
2. Gömörmezei ref. » ...	30	»	—	»
3. Ifjúsági jutalomdíjakra és könyvekre ...	34	»	60	»
4. A rajzkiállításon jutalomra	10	»	—	»
5. Rozsnyói árvaházra	30	»	—	»
6. Eperjesi Theol. Otthonnak	10	»	—	»
7. Paloncai ev. egyház templomára	10	»	—	»
8. Ifjúsági kölcsönkönyvtára	76	»	98	»
9. Budapesti prot. árvaháznak	10	»	—	»
10. A jövő év javára betétbe	19	»	84	»
11. Postaköltség az 1—2., 4—7. tét elküld.	—	»	88	»

Összesen: 301 K 46 f.

A legifj. *Pósa Lajos* alap kamataiból pedig *Bradofka* Károly VI. o. t. kapott hasznos jutalomkönyvet.

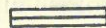
Ez esztendő ifjúsági gyámintézetünknek immár a 40-ik esztendeje volt. Mint tanulságos és biztató adatot említjük fel, hogy egyesületünk megalakulása óta 3600 koronát osztott szét különböző egyházi és világi jótékony célokra. — Ime, az 1874-ben elvetett kicsiny mag 40 év alatt mily szép, gazdag gyümölcsöt termett!

Van ezenfelül 100 koronás kegyeletos alapítványunk legifj. *Pósa Lajos* nevére és emlékére.

Mindezt egyrészt az ifjuság jóban és az altruizmusban való haladásának, másrészt különösen a IV—VIII. osztályok áldozat-készségének és *Löcherer* Géza titkár példás és lelkiismeretes buzgóságának tulajdonítjuk, aki eddig soha el nem ért szép eredményre jutott!

Kísérje a nemes szellem valamennyiöket továbbra is!

Dr. Wallentinyi Dezső,
gyámint. tanár-elnök.

VIII.

Tanári könyvtár.

Az 1913—1914. tanévben a tanári könyvtár 600 koronányi dotációjából 14 egyházi és tudományos folyóirat előfizetési ára fedeztetett. A többi összeg önálló tudományos munkák beszerzésére fordított. Ajándékozás útján is gyarapodott a tanári könyvtár. Az összes gyarapodás a múlt tanévben 50 mű volt 63 kötetben, azonfelül 191 értesítő érkezett az ország különböző tanintézetektől.

I. Ajándékozott művek:

1. Révai: Nagy Lexikon. VII—IX. kötet (V. és k. Miniszterium ajándéka).
2. Ipari pályamutató Bpst. 1912. (V. és k. Miniszterium ajándéka).
3. Tolnai: Világlexikon Bpst. 1912. I. kötet (Lévai Izsó ajándéka).
4. Szemere Miklós: Összegyűjtött munkái, Bpst 1882.
5. Kúthy Lajos: Novellák III—IV. köt. Pest 1842.
6. Erdélyi J Péter: Magyar olvasókönyv. Pest 1862.
7. Vörösmarty Mihály: Czillei és a Hunyadiak. Pest 1845.
8. Dr. Vajticzky Emánuel: A ceglédi m. k. áll. főgimn. tanári könyvtárának címjegyzéke. Cegléd 1913. (Az intézet ajánd.)
9. Dr. Császár Mihály: A pozsozyi m. kir. áll. főreáliskola tanári könyvtárának címjegyzéke. Pozsony 1913. (Az intézet ajándéka.)
10. Szilveszter Ferenc dr.: Társnevelők és az iskola. Kézdivásárhely 1912. (Szerző ajándéka.)
11. Acta Universitatis Litt. Reg. Hung. Beszédék. Kolozsvár 1913. Névtelen.
12. A magyar dráma fejlődése. Budapest 1913.
13. Többen: Ünnepélyes istentiszteleti beszédék és imák. Rákosliget 1914. (A tiszai ág. hitv. ev. kerület ajándéka.)

14. Barthos Indár: A budapesti III. ker. m. kir. áll. főgimn. tanári könyvtárának katalogusa. Budapest 1912. (Az intézet ajándéka.)

15. Nicolaus Istvánffy: Historiarum de rebus Hungaricis libri XXXIV. (Cimlap hiányzik.) Draskóczy László VIII. o. tan. ajándéka.

II. Tagilletmények:

16. Dr. Karácsonyi József: Emlék beszéd Pór Antal felett. Bpst 1913.

17. Dr. Márki Sándor: Nagy Péter cár és II. Rákóczy Ferenc szövetsége 1907. Budapest 1913.

18. Dr. Farkas Lajos: A római obligatio. Budapest 1913.

19. S. Szabó József: Az orsz. ref. tanáregyesület évkönyve az 1913—1914. tanévre. Debrecen 1913.

III. Vett művek:

20. Ferenczi Zoltán: A magyar irodalom története 1900-ig. Budapest 1912.

21. Marczali Henrik: Magyarország története. Bpest 1913.

22. H. Blücher: Moderne Technik. Leipzig 1912.

23. L. Avebusy: Wunder der Natur. Berlin 1913.

24. Gragger Róbert: Philologiai dolgozatok a magyar-német érintkezésről. Budapest 1912.

25. Divald Károly: A magas Tátra. Eperjes 1913.

26. Darwin: Egy természettudós utazása a föld körül. Budapest 1913.

27. Vértesy Dezső: Anthologia az ujkori görög nép költészetéből. Száz görög dal. Budapest 1913.

28. Balzac: Az elegáns élet fiziologiája. Budapest 1913.

29. Mereschkowszky: Peter der Grosse und sein Sohn Alexei. Leipzig 1913.

30. Mereschkowszky: Julian Apostata. Leipzig 1912.

31. Dr. Max Schmid: Kunstgeschichte. Neudamm.

32. Dr. Veress Endre: Basta György levelezése és iratai Budapest 1913.

33. Dr. Gombos Albin: Freisingi Ottó krónikája. Budapest 1912.

34. Dumas: Napoleon élete. Budapest 1912.

35. Deák Ferenc: Válogatott munkái. Budapest Lampel.

36. Szemere Pál: Munkái. Budapest 1890.

37. Dr. Dézsi Lajos: Tinódi Sebestyén. Budapest 1912.
 38. Dr. Borovszky Samu: Vasvármegye, Budapest 1912.
 39. Berzeviczy Albert: Aragoniai Beatrix életére vonatkozó okiratok. Budapest 1914.
 40. Kajlós Imre: Dr. Böhm Károly élete és munkásságai Besztercebánya.
 41. Dr. Gombos Albin: Freosingi Ottó I. Frigyes császár tettei. Budapest 1913.
 42. Stendhall: A szerelemről. Budapest 1913.
 43. Bergson Henri: A nevetés. Budapest 1913.
 44. Szekfű: A száműzött Rákóczy. Budapest 1913.
 45. Vértesi: A magyar romantikus dráma 1837—1850. Budapest 1913.
 46. Dr. Thallóczy Lajos és Barabás Imre: A Frangepán család oklevéltára II. kötet. Budapest 1913.
 47. Foerster Fr. Vilmos: Iskola és jellem. Budapest. 1913.
 48. Koepfel Emil: Byron. Budapest 1913.
 49. Váczy János: Tompa életrajza. Budapest 1913.
 50. Csánki Dezső dr.: Somogy vármegye. Budapest 1914.

Marton István,
könyvtáros.

*

Ifjúsági könyvtár. I. csoport. I—II. osztály gyarapodása. Mindentudó Gergely bácsi első könyve; Szerelemhegyi T.: A királyért; Benedek Elek: Székely mesemondó; Szalay László: A tatárjárás Magyarországon; Szivós Béla: Az állatvilág csodái; Jókai M.: Cseregyermek; Tábori R.: A csodás kantisz; Bródy S.: Az egri diákok; Gaal M.: A három kenyeres pajtás; Bársony I.: Arab király szabadon, Az öt világrész képekben; Verne Gy.: Két évi vakáció; Defoe: Robinson Crusoe; Gaal M.: München; Benedek E.: Honszerző Árpád; Jakab Ödön: A két imposztor; Krudy Gyula: Hazám tükre.

Összes állomány: 270 drb.

Könyvtárőr: *Dr. Rochlitz Zoltán.*

II. csoport. (III. és IV. osztály.) Az 1913—14. évben gyarapodott a következő 30 kötet:

Verne Gyula: Grand kapitány gyermekei. II k.

„ Három orosz és három angol kalandja Dél-Afrikában.

- Verne Gyula Hatteras kapitány kalandjai.
 „ Hatteras kapitány kalandjai II. k.
 „ Dunai hajós.
 „ Servadac Hestor. Utazás a naprendszerben.
 „ Falu a levegőben.
 „ Strogoff Mihály, a cár futárja.
 „ Grand kapitány gyermekei. I. k.
 „ A büszke Orinco.
 „ Győzedelmes Robur.
 „ Branicanné asszony.
 „ Öt hét a léghajón.
 „ A jégzsfinx. I. k.
 „ A Kip testvérek. II. k.
 „ Egy uszó város.
 „ A tizenöt éves kapitány.
 „ Bombarnac Claudius.
 „ A jégzsfinx. II. k.
 „ Kip testvérek.
 „ Sándor Mátyás II. k.
 „ Utazás a holdba.
 „ Keraben, a keményfejű.
 „ Dél csillaga.
 „ Sándor Mátyás.
 „ Clovis Dardentor.
 „ A Chancellor.
 „ Utazás a föld központja felé.
 „ A Bégum ötszáz milliója.
 „ Észak a dél ellen.

A hetenként tartott könyvkiosztásra járt a III. és IV. osztályból 77 tanuló. Ezek közül a III. oszt. 35 tanulója olvasott 287 darab, a IV. oszt. 483 darab, összesen 770 darab könyvet. A könyvtár állománya 230 kötet.

Könyvtárőr: *dr. Wallentinyi Dezső.*

III. csoport a következő művekkel gyarapodott: Donászy Ferenc: Egy magyar diák élete Mátyás korában; Ebers Ggy. — Gaal Mózes: Uarda 2 k.; Gaal Mózes: Nehéz idők; Gaal M.: Francia háboru és a szabadságharc; Jókai: Egy az Isten, A varchoniták, Magyarhon szépségei, A debreceni lumátikus; Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője, Nemzetes uraimék;

Rákosi Viktor: Korhadat fakeresztek: Sofia Erdödy — Bisi Albi B.: Grazia fia; Vas Gereben: Garasos arisztokrácia; Wagner János: A kis tudósok. Az 1913—14. tanévben könyvosztás volt 28-szor. A VI. osztályból 36 tanuló kivett 286 könyvet, az V. osztályból 30 tanuló kivett 357 könyvet. Összesen tehát 66 tanuló kivett 643 könyvet.

Könyvtárőr: *Marton István.*

IV csoport. (VII. oszt.) Állománya 229 kötet. Óre: Pászori Gyula. A könyvtárt a VII. o. tanulók használták.

V. csoport. Dumas: Gróf Monte Cristó; Herczeg F.: Gyurkovits fiuk; Kondor: Magyar nyelv és irodalom dióhéjban; Szitnyai: Életfilozofia problémái; Heine: Dalok könyve; Vörösmarty: Költeményei; Kisfaludy: Himfy szerelmei; Madách: Ember tragédiája; Archibald W.: Modern technika vívmányai; Gibson: A modern villamosság; Archibald: Ujkori utazók, Modern bányászat; Turner: Küzdelem a levegő meghódításáért; Molnár F.: Az ördög, A farkas; Kisfaludy K.: Iréne; Gyöngyössy. Arany munkái; Vörösmarty: Zalán futása; Nülzenburg: Világ ura II. k.; Molière: A tudós nők.

Könyvtárőr: *Kerekes Dezső.*

*

Az ifjusági kölcsönkönyvtár ez évben a következő iskolai könyvekkel gyarapodott: Az *ifjusági gyámintézet* 50 koronás adományából és a használati díjakból (23 k.) 43 kötettel; *Lampel-Franklin* adományából 28 kötettel; *Fábián* Vilmos tanár ur adományából 4 kötettel; *Marton István* ur adományából 1 kötetten; *dr. Wallentinyi Dezső* adományából 5 kötetten; az 1914—15. iskolai évre pedig: Dobos Béla VII. o. t. ajándékából 2 kötetten; Paulovszky Gyula II. o. t. 4 k., Rentka Gyula IV. o. t. 5 k., Szabó László VIII. o. t. 2 k., Braun Géza IV. o. t. 2 kötetten. Vagyis összesen 95 darab részben új, részben használt tankönyvvel.

Fogadják az összes nemesszivü adományozók ez uton is hálás köszönetünket!

E humánus adományokkal a kölcsönkönyvtárban jelenleg közel 400 drb. használt és új iskolai könyv van, melyekből *minden szegénysorsu es törekvő tanuló kaphat könyvet egy évi használatra, ha bélyegtelen folyamodványt nyújt be* — minden melléklet nélkül — *1914. évi augusztus hó 20-ig dr. Wallentinyi*

Dezső könyvtárörhöz. Később érkező folyamodványokat csak szeptember 5-ike után intézhetünk el.

1—1 kölcsönvett könyv után az év végén 20—20 fillér kötési és kopási díj fizetendő. A múlt év végén e címen begyűlt 30 korona 60 fillérből 7 koronát bekötésre, a többit új könyvek vásárlására fordítottunk. Aki kölcsönkapott könyvét újra kötteti, azért kopási díjat nem fizet.

Az elmúlt 1913—1914-ik iskolai évben a kölcsönkönyvtárból 49 tanuló kapott összesen 256 könyvet 637 kor. értékben.

Dr. Wallentinyi Dezső, könyvtárőr.

Természetráji muzeum. Gyarapodás. *Állattani rész:* Sarlós réce (him és nőstény), batla, viharsirály, fekete bölömbika, aranyos sármány, egérmadár, szibériai kis poszáta, kolibri, halcion tarka halkapó, selymes lesőmadár. E 12 drb. többnyire Kelet-Ázsiából származó kitömött madarat az intézetnek egy érdeklődő jötevője ajándékozta. Rovarok a tanulók gyűjtéséből.

Növénytani rész: Száritott növények a helyi flórából a szaktanár és a tanulók gyűjtéséből.

Botanikus kertünknel költségek hiányában a meglevő növények ápolására szorítkoztunk, de néhány új növényt is telepítettünk.

Ásvány-, kőzet-, geológiai rész. 10 darabbal szaporodott a környékről.

Vegyteni rész. Villamos eszközök a Röntgen-fény és a Tesla készülék bemutatására itthoni összeállítással és fölszereléssel a tanulók által 134 korona. Chemiai edények és szerek 100 korona.

A tanulók a *madárvédelmet* gyakorolták az intézetben alkalmazott madáretetőkben, amelyeket maguk készítettek s erre a célra két előadást tartottak vetített képekkel, különösen *László Géza, Diószeghy László, Gedeon Tihamér, Ráróssy Gyula, Komáromy Géza, Fejes János Czibur Lajos, Szontagh Pál* növénydekékek segédkeztek ebben és a muzeumi preparálásokban.

Horváth Zoltán,
a muzeum öre.

*

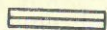
Természettani muzeum. Gyarapodás: Kolbe differenciál és kettős thermoskopja 40 darab mellékkészülékkel 379.40 kor. Eszközök javítására 60 kor. Összesen 439.40 fillér.

Szertárőr: *Kerekes Dezső.*

Rajzszerárunk a lefolyt évben a növendékek ajándékozása folytán 30 használati tárgygyal gyarapodott.

*

Rajzkiállítás. 1914. évi június 16—24. napjain Holéczy Miklós rajztanár a rajzolás és festés terén elért eredményeket a tanítványai által az év folyama alatt készített rajzokból és festményekből összeállított gyűjtemény keretében mutatta be a szülők és érdeklődő szép számu közönség előtt. A szakszerűen rendezett kiállítás osztályonként csoportosítva feltűntette a tananyag fokozatos átvételét s a szabadkézi rajzban való előhaladását. A tanulók szép kísérleteket tettek az agyag-mintázásban is. A kiállítást az érettségi vizsgálatok alkalmával itt időző Főt. Geduly Henrik püspök ur és Löffler Sámuel kormány-képviselő is megtekintették s az elért szép eredmény fölött teljes megalégedésüket nyilvánították.

IX.

Házi tornaverseny.

Az 1914. június 11-én megtartott házi tornaverseny sorrendje, a győztesek nevei, elért eredményeik és Jutalmazásuk.

Sorrend: I. Körvonulás és felállás négyes oszlopokban osztályok szerint.

II. Hymnusz.

III. Szabadgyakorlatok és társas erőgyakorlatok az összes tanulókkal.

IV. Versenyfutás.

V. Sulydobás.

VI. Gerelyvetés.

VII. Oszálytornázás a padon (bänken.)

VIII. Versenymagasugrás.

IX. Játék.

X. Elvonulás.

Eredmények:

I. Futás. 60 m. az I—II. osztályok között győztes Hloska János II. o. t.; 80 m. a III—IV. osztályok között győztes Kulik József III. o. t.; 100 m. V—VIII. osztályok között I-ső Frunkó István VIII. o. t., II-ik Németh Ágost VI. o. t.

II. Sulydobás: 7·5 klgos vasgolyóval 2·13 m. átmérőjü körből 1-ső Trunkó István 9·50 cm. dobás. 2-ik Hupka László VII. o. ta. 9·45 m. dobás. 3-ik Török Árpád VIII. o. t. 9·35 m. dobás.

III. Svédgerelyvetés szabad fogással: 1-ső Trunko István 43·10 m. 2-ik Németh Ágost 42·10 m. 3-ik Pólya László 39·15 m.

IV. Magasugrás földről: 1-ső Trunkó István VIII. o. t. 165 cmes ugrással (intézeti record.) 2-ik Hupka László VII. o. t. 163 cm. 3-ik Makovics Jenő VIII. o. t. 159 cm.

Az alsó osztályu tanulók között; 1-ső Kulik József III. o. t. 143 cm. 2-ik Dula János IV. o. t. 137 cm.

Ugrottak még 143 cm.: Németh Ágost VI. o. t., Pólya László VIII. o. t., Török Árpád VIII. o. t. 153 cm.

A football-játék verseny az V—VI. osztály és VII—VIII. osztályok között 0:0. — A IV. és III. osztályok között 2:0 a IV-ik javára.

A házi tornaverseny jutalmazottjai. Ezüst érmet nyertek: futásból: Trunkó István VIII. o. t., sulydobásból: Trunkó István VIII. o. t., gerelyvetésből: Trunkó István VIII. o. t., Németh Ágost VI. o. t., magasugrásból: Trunkó István VIII. o. t., Hupka László VII. o. t., Makovics Jenő VIII. o. t. Bronzérmet nyertek: futásból: Hloska János II. o. t., Kulik József III. o. t., Németh Ágost VI. o. t. Sulydobásból: Hupka László VII. o. t., Török Árpád VIII. o. t., Vjerk Pál VII. o. t. Gerelybetetésből: Pólya László VIII. o. t., Vjerk Pál VII. o. t., Ponghó László V. o. t. Magasugrásból: Kulik József III. o. t., Dula János IV. o. t., Németh Ágost VI. o. t., Pólya László VIII. o. t., Török Árpád VIII. o. t.

X.

Ösztöndíjak és jutalmak.

Ösztöndíjak: 1. Baksay István által tanárfiuk részére tett alapítvány 1 darab Rimaszombati Tak.-p. részvény f. osztalékát 60 koronát kapta Loysch Ödön III. o. t.

2. Baksay István és neje által tett 2000 kor. családi alapítvány 80 kor. kamatát kapta Veress László I. o. t.

3. Baksay István-féle 2000 kor. jubileumi alapítvány kamata 80 kor. Ebből 40—40 kor. kapott Német Pál VIII. o. t. és Dósa József III. o. t.

4. Bodor István-féle 1000 kor. jubileumi alapítvány 40 kor. kamatát Benedek Gyula III. o. t.

5. Dapsy Vilmos-féle 2000 kor. alapítvány I. fele 80 kor. Ebből 40—40 kor. kapott Sággy Mihály VI. o. t. és Ablonczy Ernő V. o. t.

6. Dapsy Vilmos-fele 2000 kor. alapítvány II. fele 80 kor. kamatát kapta Ponghó Mihály VII. o. t.

7. Huszt József-féle 2000 kor. alapítvány kamata 80 kor. Ebből 40—40 kor. kapott Wjerk Pál VII. o. t. és Fejes János VI. o. t.

8. Nagy Lajos-féle 2000 kor. alapítvány 80 kor. kamatát kapta Korányi Zoltán VI. o. t. (mint családtag).

9. Káposztás Józsefné szül. Nagy Julia-féle 2000 koronás alapítvány összes jövedelme 80 kor. Ebből 40—40 kor. kapott László Géza VI. o. t. és Kapczy Tamás V. o. t.

10. Piskalszky Endréné szül. Kovács Julia-féle 2000 koronás alapítvány összes jövedelme 80 kor. Ebből 40—40 kor. kapott Németh Ágost VI. o. t. és Bradofka Károly VI. o. t.

11. Lichard Károly I. 2000 koronás alapítvány 80 korona kamatát kapta Buzágh Aladár VIII. o. t.

12. Lichard Károly II. 400 koronás alapítvány kamatát 16 koronát kapta Szabó László VIII. o. t.
13. Huszt Andrásné szül. Barkassy Lidia 1200 kor. alapítvány 48 kor. kamatát kapta Komáromy Géza VI. o. t.
14. Soós Ferenc és neje Gyulay Hermin urnő által fiuk emlékére tett 1000 koronás alapítvány (márc. 15-én adandó ki) 40 kor. kamatából kapott Buzágh Aladár VIII. o. t. 20 kor. Urbányi Béla VIII. o. t. és Ponghó Mihály VII. o. t. 10—10 kor.
15. Csider László özvegye: Dapsy Emma férje emlékére tett 2000 koronás alapítvány 40 korona kamatát kapta Jánosdeák István V. o. t.
16. Csider Károly emlékére tett 600 koronás alapítvány 24 korona kamatát kapta Komjáthy Zoltán VII. o. t.
17. Ifj. Hanvay Zoltán emlékére atyja által tett 1000 kor. alapítvány 40 kor. kamatát kapta Wallentinyi Dezső IV. o. t.
18. Id. Hanvay Zoltán által a magyar nyelvben tett előmenetelért adott 300 koronás alapítványnak 12 koronás kamatát kapta Trunkó István VIII. o. t.
19. Káposztás Józsefné szül. Zehery Julia férje emlékére tett 400 koronás alapítvány 20 korona kamatát kapta Demeter Gyula V. o. t.
20. Stelkovic István emlékére özvegye: Miks Anna által tett 400 koronás alapítvány 16 korona kamatát kapta Konszky József IV. o. t.
21. Reguly Péter emlékére nővére: Félix Pálné sz. Reguly Johanna által tett 400 koronás alapítvány 16 korona kamatát kapta Horváth Zoltán I. o. t.
22. Fábry János iskolánk 50 éves jubileuma alkalmával tett 200 kor. alapítvány 8 kor. kamatát kapta Konszky József IV. o. t.
23. Zeherjei ref. egyház 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Németh Jenő II. o. t.
24. Pelsőcz—Szentpétery 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Németh Jenő II. o. t.
25. Zehery István emlékére anyja, előbb Zehery Istvánné, majd Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária által adományozott 4 darab gömörmezei nép- és iparbanki részvény 40 korona kamatát kapta Soós István VII. o. t.

26. Káposztás József-féle 84 koronás alapítvány 3 korona kamatát kapta Mács Zoltán I. o. t.
27. Gróf Forgács Gyuláné 1000 koronás alapítvány 40 korona kamatát kapta Árvay György VIII. o. t.
28. Löcherer Tamás dr. 1400 koronás alapítvány 56 korona kamatát kapta Dobos Béla VII. o. t.
29. Szathmáry József emlékére tett 200 koronás alapítvány 8 korona kamatát kapta Szabó Károly II. o. t.
30. Baksay-féle mellékjutalomdíj alap 200 kor. 8 korona kamatát kapta Tóth Zoltán III. o. t.
31. Kohn Adolf-féle 100 koronás alapítvány 4 kor. kamatát kapta Maros Miklós VI. o. t.
32. Iskola felavatási alap 500 kor. 20 kor. kamat. Ebből kapott Gyurove János VIII. o. t. 15 kor. és Frommer Imre II. o. t. 5 kor.
33. Ifjusági segélyalap 450 kor. 18 kor. kamat. Ebből kapott Frater László III. o. t. 10 kor., Gergely János II. o. t. 4 kor. és Samu István I. o. t. 4 kor.
34. Tornaegyesületi alap 200 kor. 8 korona kamatát kapta Trunkó István VIII. o. t.
35. Koszoru-alap 500 kor. 20 kor. kamatát kapta Tóth Zoltán III. o. t.
36. Rimabrézó-likéri alap jöved. ez évben nem adati ki.
37. A Terray Károly emlékére tett alapítvány 1000 kor. járadékjövödelme 40 kor. Ebből kapott 20—20 kor. Urbányi Béla VIII. o. t. és László Géza VI. o. t.
38. Singer S. Leo 100 kor. alapítvány 10 korona kamatát kapta Jellinek Ferenc VIII. o. t.
39. Róth—Teleky-féle külső ösztöndíj 130 kor. Ebből kapott 65—65 kor. Gyurove János VIII. o. t. és Szabó László VIII. o. t.
40. Jellinek Bertalan 200 koronás alapítvány 8 kor. kamatát kapta Jellinek Ferenc VIII. o. t.
41. Névtelen adományból 10 koronát nyert: Frater László III. o. t.

Az ifj. gyámintézetttől:

Kovács Zoltán IV. o. t.	...	...	10 kor.
Alb onczy Pál III. o. t.	...	...	5 kor.

Auer Mihály III. o. t.	5 kor.
Volkó Viktor II. o. t.	5 kor.
Összesen:	25 kor.

A birságalapból:

De Sorgó Miklós	200 kor.
Maczkó István	200 kor.
Rakovszky Gyula	200 kor.
Összesen:	600 kor.

Rábelyi Miklós ur ajándékából könyvjutalmat kaptak

1. Löcherer Géza VIII. o. t.
2. Pékh Gyula VIII. o. t.
3. Sailer István VII. o. t.
4. Madarassy Kálmán VI. o. t.
5. Zmeskál Zdenkó VI. o. t.
6. Kemény Gyula V. o. t.
7. Bokor Manó V. o. t.
8. Szontagh Pál V. o. t.
9. Tóth László I. o. t.
10. Braun Géza IV. o. t.
11. Lukács Géza III. o. t.
12. Frommer Lajos II. o. t.

Lévai Izsó ur ajándékából könyvjutalmat kaptak:

1. Ráróssy Gyula VI. o. t.
2. Zmeskál József IV. o. t.
3. Fráter László III. o. t.
4. Gergely János II. o. t.
5. Szabó Károly II. o. t.
6. Tankó András II. o. t.
7. Andrassy László I. o. t.
8. Báthory László I. o. t.

Tandij kedvezményben részesültek az 1913–14-ik tanévben:

1. Veress László I. o. t.	60 kor.
2. Horváth Zoltán I. o. t.	60 kor.
3. Lenner Emil I. o. t.	60 kor.

4. Benedek András I. o. t.	60 kor.
5. Loysch Ödön III. o. t.	60 kor.
6. Lenner Ödön IV. o. t.	60 kor.
7. Wallentinyi Dezső IV. o. t.	60 kor.
8. Wallentinyi Ida I. o. t.	60 kor.
9. Komáromy Géza VI. o. t.	60 kor.
10. Komáromy Irén V. o. t.	60 kor.
11. Kathona Margit IV. o. t.	60 kor.
12. Benedek Gyula III. o. t.	60 kor.
13. Baltazár Gyula II. o. t.	30 kor.
14. Frommer Imre II. o. t.	20 kor.
15. Gergely János II. o. t.	20 kor.
16. Halász József II. o. t.	60 kor.
17. Szücs László II. o. t.	60 kor.
18. Molnár Gyula II. o. t.	20 kor.
19. Szabó Károly II. o. t.	40 kor.
20. Dósa József III. o. t.	30 kor.
21. Kónszky József IV. o. t.	40 kor.
22. Demeter Gyula V. o. t.	20 kor.
23. Jánosdeák István V. o. t.	60 kor.
24. Kapezy Tamás V. o. t.	60 kor.
25. Fejes János VI. o. t.	30 kor.
26. László Géza VI. o. t.	30 kor.
27. Német Ágost VI. o. t.	30 kor.
28. Dobos Béla VII. o. t.	30 kor.
29. Ponghó Mihály VII. o. t.	30 kor.
30. Soós István VII. o. t.	40 kor.
31. Szokolay János VII. o. t.	10 kor.
32. Vjerk Pál VII. o. t.	30 kor.
33. Gyurove János VIII. o. t.	60 kor.
34. Németh Pál VIII. o. t.	40 kor.
35. Szabó László VIII. o. t.	30 kor.
36. Tankó András II. o. t.	10 kor.
Hat. ref. templomi énekes	360 kor.

Összesen: 1910 kor.

Tápitézeti kedvezmények:

1. Szabó Károly II. o. t.	60 kor.
2. Ablonczy Pál III. o. t.	40 kor.

3. Ablonczy Ernő V. o. t.	70 kor.
4. Jánosdeák István V. o. t.	60 kor.
5. Sággy Mihály V. o. t.	40 kor.
6. Varga Sámuel V. o. t.	20 kor.
7. Balogh Dezső VI. o. t.	60 kor.
8. László Géza VI. o. t.	80 kor.
9. Németh Ágost VI. o. t.	80 kor.
10. Dobos Béla VII. o. t.	181 kor.
11. Vjerk Pál VII. o. t.	40 kor.
12. Gyurove János (senior) VIII. o. t.	181 kor.
13. Németh Pál VIII. o. t.	80 kor.
14. Szabó László (Lichard a.) VIII. o. t.	120 kor.
15. Uhlyár Gyula VIII. o. t.	40 kor.
16. Urbányi Béla VIII. o. t.	60 kor.
Összesen:	1182 kor

Összesítés.

1. Elengedett tandij 42 tanulónak	— — — —	1910 kor.
2. » tápdij 16 »	— — — —	1182 kor.
3. Pénzjutalmak összege	— — — —	1499 kor.
4. Külső ösztöndíjak	— — — —	600 kor.
5. Önképzőköri jutalmak: }		
a) Tompakör — —	— — — —	164 kor.
b) Pószakör — —	— — — —	65 kor.
Összesen:		5420 kor.

X.

Érettségi vizsgálat.

Az 1913—14. évi érettségi vizsgálatok írásbeli része május 16-, 17- és 18-án, szóbeli része június 21—25-ik napjain tartott meg. A vizsgáló bizottság elnöke Föt. és Mélt. Geduly Henrik Tiszai ág. h. ev. püspök volt, a közokt. kormányt pedig Nagys. Leffler Sámuel nyiregyházi főgimn. igazgató képviselte. Az ig. tanács képviselőjében Nt. Simon Mihály rimaszombati ref. lel. kész volt a bizottság tagja.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 38 tanuló.

Írásbeli vizsgálatra bocsáttatott 28. Az írásbeli dolgozatok tételei a következők voltak:

1. A magyar nyelv és irodalomból: Az ős magyar lélek és Bessenyei.

2. A latin nyelvből: Cicero: De summo bono 1. C. Fordítás latinból magyarra.

3. A mennyiségtanból: Egy convergens végtelen geometriai progressióban a három első tag szorzata 216, ezen tagok harmadik hatványainak összege 6056; mekkora a sor első tagja, hányadosa, összege?

b) Egy trapez alaku telken 2 testvér akar osztozkodni, úgy hogy a trapezt felező osztóvonal párhuzamos legyen a trapez alapjával: mekkora ezen felező? hol metszi a magasságot, ha a trapez két párhuzamos oldala 144, illetve 34, magassága és harmadik oldala 320 m.? mekkora a trapéz negyedik oldala és mekkorák a szögek.

Az írásbeli dolgozatok alapján szóbeli vizsgálatra bocsáttatott 28 tanuló. A szóbeli vizsgálatok eredménye:

jelesen érett	5
jól	» 8
érett	13
összesen	<u>26</u>

Javító vizsgálatra utasított a magyar nyelv és irodalom-
ból 1, a latinból 1. Összesen: 2.

A latin nyelvből kiegészítő javító érettségi vizsgálatot tett
egy reáliskolai tanuló, elégséges eredménnyel.

Jelesen érettek: Gyurove János, Jellinek Ferenc, Löcherer
Géza, Pékh Gyula, Szabó László.

Jól érettek: Árvay György, Buzágh Aladár, Németh Pál,
Soós Zoltán, Trunkó István, Urbányi Béla, Urszinyi Gyula és
Zeidner Róbert.

Érettek: Braun Tivadar, Csorba Kálmán, Dráskóczy László,
Galambos Géza, Havas János, Madách József, Mihalovich Jó-
zsef, Pólya László, Sáfrány Béla, Schiller Ferenc, Sztolár Miklós
Török Árpád, Uhlyár Gyula.

XII.

A tanulók névsora és általános osztályzata.

Rövidítések: j. = javíthat, p. e. j. = püspöki engedéllyel javíthat, o. i. u. =
osztályisméltésre utasítatik, ism. = ismétlő, ö. d. = ösztön-
dijas, t. m. = tandíjmentes, f. t. m. = féltandíjmentes, szabsz.
= szabályszerű.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Komáromy Géza.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Andrássi László ref.	jó	jó	
Andricsák János r. k.	kilé-	pett	
Asztalos Gyula ág. ev.	kilé-	pett	
Báthori László ref.	jó	jó	
5 Bárti Aladár ref.	jó	elégs.	
Benedek Andor ref.	jó	jó	
Benyó László ref.	kilé-	pett	
Borisz János ág. ev.	jó	t. elégt.	o. i. u.
Boros Ferenc ref.	jó	jó	
10 Borsos József ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Bottlik Tibor ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Doszthál János r. k.	jó	1 elégt.	j.
Drucker László izr.	kilé-	pett	
Fábián Kamill r. k.	jó	jó	
15 Filyó Dániel ág. ev.	jó	t. elégt.	o. i. u.
Garai Miklós izr.	jó	elégséges	
Gelley Antal r. k.	jó	elégséges	
Gergely Kálmán r. k.	jó	1 elégt.	j.
Grlicki Gergely ág. ev.	jó	elégséges	
20 Hegedüs Béla ref.	szabsz.	t. elégt.	o. i. u.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Hoffmann Ferenc izr. ...	jó	2 elégt.	
Horváth Zoltán ág. ev. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Jávorszki Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	
Jellinek Miklós izr. ...	jó	jó	
25 Juhász István ág. ev. ...	jó	elégséges	
Kohn Béla izr. ...	szabsz.	elégséges	
Kovács János ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Kovács Miklós izr. ...	jó	elégséges	
Köhler Gusztáv ág. ev. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
30 Kriska Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Lefkovics Sándor izr. ...	jó	jó	
Lengyel Iván ref. ...	jó	jó	
Lenner Emil ref. t. m. ...	jó	1 elégt.	
Ligeti Béla ág. ev. ...	k i l é -	p e t t	
35 Liptai János ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Lovass János ref. ...	jó	jó	
Maczkó István r. k. ...	jó	elégséges	ö. d.
Maros László izr. ...	k i l é -	p e t t	
Mács Zoltán ref. ...	jó	jó	ö. d.
40 Molnár József ref. ...	k i l é -	p e t t	
Müller Imre izr. ...	k i l é -	p e t t	
Nagy Dezső ref. ...	jó	elégséges	
Neumann Béla izr. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Osztricza János ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
45 Pacziga János r. k. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Pap Gyula r. k. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Pásztor Zoltán ág. ev. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Péter Barna izr. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Pósa Dezső ref. ...	jó	jó	
50 Rajner József r. k. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Rakovszky István r. k. ...	jó	jó	
Reznyik Gyula r. k. ...	jó	2 elégt.	p. e. j.
Réthy László ref. ...	jó	elégséges	
Samu István ref. ...	jó	jeles	ö. d.
55 Somogyi Sándor izr. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
de Sorgó Miklós r. k. ...	jó	jó	ö. d.
Spitzer Sándor izr. ...	jó	jó	
Sógor Sándor ref. ...	jó	1 elégt.	j.
Szabó István ref. ...	jó	elégséges	
60 Széplaky Gyula ref. ...	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Szlabej Lajos r. k. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Tóth László ref. ...	jó	jeles	
Urbán János ág. ev. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Urbányi János r. k. ...	jó	elégséges	
65 Veress László ref. t. m. ...	jó	jeles	ö. d.
Viszt Kálmán r. k. ...	szabsz.	t. elégt.	o. i. u.
Vörös Virgil g. k. ...	jó	elégséges	
Weisz Ferenc izr. ...	jó	t. elégt.	o. i. u.
Zemandl Ulrik r. k. ...	jó	elégséges	
Magántanulók:			
70 Bodnár Géza r. k. ...		elégséges	
Grünmann Zoltán izr. ...		1 elégt.	j.
Karsai Zoltán ...		jó	
Márkus Lea ág. ev. ...		jeles	
Steller István ág. ev. ...		jó	
75 Wallentinyi Ida ág. ev. t. m.		jeles	

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Dr. Rochlitz Zoltán.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Alexy Gyula ág. ev.	jó	1 elégt.	j.
Almásy Zoltán ref.	jó	1 elégt.	j.
Baltazár Gyula ág. ev. t. m.	szabsz.	elégséges	
Bálint-Banczik András ág. ev.	jó	elégséges	
5 Bárkányi Géza izr.	jó	elégséges	
Bárkányi Gyula izr.	szabsz.	1 elégt.	j.
Béky Barna ref.	jó	jó	
Buday Béla ref.	jó	t. elégt.	o. u. i.
Burger Andor izr.	jó	1 elégt.	j.
10 Czizmadia Béni ref.	jó	elégséges	
Dobránszky István r. k.	jó	jó	
Fráter Ernő izr.	jó	elégséges	
Frics Gyula ref.	jó	jó	
Frommer Imre izr. t. m.	jó	jeles	ö. d.
15 Gál Lajos r. k.	jó	jó	
Gergely János r. k. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Grünmann Lajos izr.	jó	elégséges	
Gyurove Pál ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Halász József ág. ev. t. m.	jó	jó	
20 Havasi Jenő ág. ev.	jó	elégséges	
Héthy Lajos ref.	jó	t. elégt.	o. i. u.
Hlóska Ernő ág. ev.	jó	elégséges	
Jávorszky László ág. ev.	jó	elégséges	
Jellinek Jenő izr.	jó	elégséges	
25 Kemény Zoltán izr.	jó	jó	
Koczka János ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Koncz Gyula ref.	jó	elégséges	
Kovács Endre r. k.	jó	elégséges	
Kriston Zoltán ref.	szabsz.	t. elégt.	o. i. u.
30 Lengyel Lajos ref.	jó	jó	
Letső Zoltán ref.	jó	elégséges	
Linzenbold József r. k.	jó	elégséges	
Ludvig Antal r. k.	jó	elégséges	
Maczkó András ág. ev.	szabsz.	elégséges	
35 Miiske Tibor ág. ev.	jó	elégséges	
Molnár Gyula ref. t. m.	jó	jó	
Neményi Aladár izr.	jó	jó	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Németh Jenő ref.	jó	jeles	ö. d.
Paulik János ág. ev.	jó	elégséges	
40 Paulovszky Gyula r. k.	jó	t. elégt.	o. i. u.
Philippovich László ref.	jó	jó	
Ruzsinyi Zoltán r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Simon István ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Stanga József r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
45 Szabó Elemér ref.	jó	elégséges	
Szabó Károly ág. ev. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Szakall Ferenc ref.	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Szlatinszky László ág. ev.	jó	elégséges	
Szücs László ref. t. m.	jó	jó	
50 Tankó András ref. t. m.	jó	jó	
Tankó Gyula ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Tóvik László ág. ev.	jó	jó	
Volkó Viktor ág. ev.	jó	jó	ö. d.
Magántanuló:			
Kiss Gyula ref.		elégséges	

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Pásztori Gyula.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Ablonczy Pál ref.	jó	jó	ö. d.
Auer Mihály ref.	jó	jeles	ö. d.
Balásfi József ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Balogh Jenő ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
5 Benedek Gyula ref. t. m.	jó	elégséges	ö. d.
Bónis Gyula ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Dósa József r. k. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Ferenc Antal r. k.	szabálys.	1 elégt.	j.
Fráter László izr.	jó	jeles	ö. d.
10 Haász Jenő r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Janik Béla r. k.	jó	1 elégt.	j.
Kárpáti Sándor ref.	jó	elégséges	
Kocsis Sándor ref.	k i l é-	p e t t	
Kohn Árpád izr.	k i l é-	p e t t	
15 Kolláth Gyula ref.	jó	1 elégt.	j.
Kulik József r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Lévai István izr.	szabálys.	elégséges	
Loysch Ödön ág. ev. t. m.	jó	jó	ö. d.
Lukács Géza ref.	jó	jó	
20 Lusztig László izr.	jó	1 elégt.	j.
Marosi István ref.	szabálys.	több elégt.	o. i. u.
Márkus Frigyes izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Pongrácz István r. k.	jó	jó	
Prandl Gyula r. k.	jó	elégséges	
25 Remenyik Dezső ág. ev.	jó	jó	
Szkrabák János r. k.	szabálys.	1 elégt.	j.
Stritzky Árpád r. k.	jó	elégséges	
Székely László izr.	jó	elégséges	
Szlatinszky Endre ág. ev.	jó	elégséges	
30 Tóth Zoltán ref.	jó	jeles	ö. d.
Uthy Sándor r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Vajda Zoltán ref.	jó	jó	
Veres István izr.	jó	1 elégt.	j.
Zádory Miklós ref.	jó	elégséges	
Magántanulók:			
35 Gellért Miklós		2 elégt.	p. e. j.
Schenk Ede		2 elégt.	p. e. j.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Dr. Wallentinyi Dezső.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Antalik István ág. ev.	jó	elégséges	
Bartha Ferenc r. k.	k. szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Berger József izr.	jó	elégséges	
Bleier Viktor izr.	jó	jó	
5 Brandt Ferenc r. k.	szabálys.	több elégt.	o. i. u.
Braun Géza izr.	jó	jeles	
Dula Sándor ref., ism.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Draskóczy Géza ág. ev.	jó	elégséges	
Fehér István r. k.	szabálys.	elégséges	
10 Fráter György izr.	jó	jó	
Gaál Ferenc ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Holló Andor r. k.	szabálys.	2 elégt.	p. e. j.
Huszka János r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Ivanics Lajos ref.	szabálys.	1 elégt.	j.
15 Kaiser Emil izr.	szabálys.	1 elégt.	j.
Kiss Jenő ref.	jó	elégséges	
Konszky József r. k. t. m.	jó	jó	ö. d.
Kovács Zoltán ref.	jó	elégséges	ö. d.
Lábos Zoltán ref., ism.	szabálys.	1 elégt.	1
20 Lenner Ödön ref.	jó	több elégt.	o. i. u.
Lepórisz László ág. ev.	szabálys.	elégséges	
Mács István ref.	szabálys.	elégséges	
Márk Gyula ref.	szabálys.	elégséges	
Mikó László ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
25 Neumann Gyula izr.	szabálys.	2 elégt.	p. e. j.
Németh László ág. ev.	szabálys.	elégséges	
Országh Ferenc ág. ev.	szabálys.	2 elégt.	p. e. j.
Perjéssy Sándor ref.	szabálys.	elégséges	
Pongrácz Tibor r. k.	jó	több elégt.	o. i. u.
30 Rajzinger Pál r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Rakovszky Gyula r. k.	jó	elégséges	ö. d.
Róth László izr.	szabálys.	több elégt.	o. u. i.
De Sorgó Miksa	jó	elégséges	
Steiner Rezső izr.	jó	elégséges	
35 Szük Levente	jó	elégséges	
Török István ref.	jó	elégséges	
Valach János ág. ev.	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Vigh Sándor r. k., ism. ...	szabálysz.	elégséges	ö. d.
Wallentinyi Dezső ág. ev. t. m.	jó	jeles	
40 Weisz Emil izr. ...	jó	elégséges	
Zémandl Ernő r. k. ...	jó	jó	
Zmeskal József r. k. ...	jó	jó	
Magántanulók:			
Bódy István r. k. ...		elégséges	j.
Brát Károly r. k., ism. ...		1 elégt.	
45 Komáromy Irén ref. t. m. ...		jó	o. i. u.
Róth Lajos izr. ...		több elégt.	
Kathona Margit ág. ev. t. m.		jeles	p. e. j.
Rentka Gyula r. k. ...		2 elégt.	
Rentka János r. k. ...		elégséges	

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Fábian Vilmos.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Ablonczy Ernő ref. ...	jó	jó	ö. d.
Andrejka József r. k. ...	jó	elégséges	p. e. j.
Bárdos László r. k. ...	jó	2 elégt.	
Bárkányi Oszkár izr. ...	jó	1 elégt.	j.
5 Benkő Béla r. k. ...	jó	elégséges	ö. d.
Bokor Manó izr. ...	jó	jó	
Demeter Gyula ref. t. m. ...	jó	jó	p. e. j.
Goldberger Barna ág. ev. ...	jó	2 elégt.	
Greiner Zoltán izr. ...	jó	jó	ö. d.
10 Grünmann Alfréd izr. ...	jó	jó	
Jánosdeák István ág. ev. t. m.	jó	jó	ö. d.
Kapczy Tamás ref. t. m. ...	jó	jó	ö. d.
Kemény Gyula izr. ...	jó	jó	elégséges
Klein Nándor izr. ...	jó	elégséges	
15 Kocsis János ref. ...	K i-	maradt	j.
Kontsek István ág. ev. ...	szabsz.	1 elégt.	
Littkey János ref. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Lőrinczy Szabolcs ref. ...	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Makovits Lajos r. k. ...	K i-	maradt	elégséges
20 Noga József g. kath. ...	jó	elégséges	
Négyessy Zoltán ref. ...	jó	elégséges	p. e. j.
Ponghó László ref. ...	szabsz.	2 elégt.	
Róth Tivadar ref. ...	jó	elégséges	ö. d.
Sághi Mihály ref. ...	jó	elégséges	
25 Seidner Győző izr. ...	jó	elégséges	jeles
Szilágyi Sándor ref. ...	jó	elégséges	
Szontagh Pál ág. ev. ...	jó	jeles	o. i. u.
Varga Sámuel ref. ...	jó	elégséges	
Vaskó Gyula r. k. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
30 Zibrin János ág. ev. ...	jó	elégséges	
Magántanulók;			
Veres Emma ...		jó	elégséges
Vozáry Mária ...		elégséges	

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Marton István.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Balogh Dezső ev.	szabsz.	jeles	
Bartha Bertalan r. k.	jó	elégséges	
Bódi Kálmán r. k.	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Bradofka Károly ev.	jó	jeles	ö. d.
5 Braun Sándor izr.	jó	elégséges	
Cseh Miklós ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Czibur Lajos ev.	jó	elégséges	
Erős Gyula ev.	jó	elégséges	
Fejes János ref. t. m.	jó	elégséges	ö. d.
10 Fráter Imre izr.	jó	1 elégt.	j.
Gedeon Tihamér r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Hajdu Ernő r. k.	jó	jó	
Hámos Endre ev.	jó	elégséges	
Jellinek László izr.	jó	elégséges	
15 Kármán István ev.	jó	1 elégt.	j.
Kende Gyula izr.	jó	elégséges	
Koleszár Iván ev.	szabsz.	több elégt.	o. i. u.
Komáromy Géza ref.	jó	jó	ö. d.
Konkoly István	jó	elégséges	
20 Kontsek Zoltán ev.	jó	elégséges	
Korányi Zoltán ev.	kev. szab.	elégséges	
László Géza ref. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Lévai Jenő izr.	jó	elégséges	
Markus Imre izr.	szabsz.	elégséges	ö. d.
25 Maros Miklós izr.	jó	jó	ö. d.
Németh Ágost ev. t. m.	jó	jó	ö. d.
Pál Béla ev.	szabsz.	elégséges	
Ragályi Ferenc ref.	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Rárósy Gyula r. k.	jó	jeles	
30 Schlosz László izr.	jó	elégséges	
Szük Lehel ref.	jó	1 elégt.	j.
Szük Szilárd ref.	jó	1 elégt.	j.
Vajda Pál ref.	jó	elégséges	
Vargha Béla ref.	jó	elégséges	
35 Veress László ref.	jó	elégséges	
Zmeskál Zdenkó r. k.	jó	jó	
Magántanulók:			
Grosinger René izr.		jó	
Krausz Elza izr.		jeles	

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Horváth Albert.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Diószeghy László r. k. — — —	jó	2 elégt.	p. e. j.
Dirner István ev. — — —	jó	elégséges	
Dobos Béla r. k. t. m. — — —	jó	jeles	ö. d.
Gaal Iván ev. — — —	jó	elégséges	
5 Grosinger László izr. — — —	jó	elégséges	
Grósz Sámuel izr. — — —	szabsz.	elégséges	
Halasi Jenő ev. — — —	jó	elégséges	
Hupka László r. k. — — —	jó	2 elégt.	p. e. j.
Jarác Sándor ev. — — —	jó	elégséges	
10 Jellinek Ernő izr. — — —	jó	elégséges	
Kádár Géza r. k. — — —	jó	elégséges	
Kohn Jenő izr. — — —	jó	elégséges	
Komjáthy Zoltán ref. — — —	jó	elégséges	ö. d.
Kovács Gyula ref. — — —	jó	elégséges	
15 Kriska Béla ev. — — —	jó	elégséges	
Kroó Ferencz izr. — — —	jó	1 elégt.	j.
Lánczy József ref. — — —	jó	elégséges	
Lóska Károly r. k. — — —	jó	2 elégt.	p. e. j.
Madarassy Kálmán ref. — — —	jó	jeles	
20 Muraközy Géza ev. — — —	szabsz.	2 elégt.	p. e. j.
Nemessányi Lőrincz — — —	jó	elégséges	
Papp Zoltán ref. — — —	jó	elégséges	
Ponghó Mihály ref. t. m. — — —	jó	jeles	ö. d.
Rozim József r. k. — — —	jó	elégséges	
25 Sailer István ev. — — —	jó	jeles	
Soós István ref. t. m. — — —	jó	elégséges	ö. d.
Szokolay János ref. t. m. — — —	jó	elégséges	
Ternócky Tibor r. k. — — —	jó	elégséges	
Urszinyi Endre ev. — — —	jó	elégséges	
30 Walter Ferenc r. k. — — —	jó	1 elégt.	j.
Wjerk Pál ev. t. m. — — —	jó	elégséges	
Zólyomy László ev. — — —	jó	2 elégt.	p. e. j.
Magántanulók:			
Dobos Ilonka ev. — — —		jó	
Hruska Zoltán ev. — — —		elégséges	
35 Ragályi Jenő ref. — — —		elégséges	

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Loysch Ödön.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Jegyzet
Árvey György r. k.	jó	jó	ö. d.
Bodor László ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Braun Tivadar izr.	jó	elégséges	
Burger Elemér izr.	jó	2 elégt.	p. e. j.
5 Buzágh Aladár ág. ev.	jó	jó	ö. d.
Cseh János ref.	jó	1 elégt.	j.
Csorba Kálmán ref.	jó	elégséges	
Draskóczy László ág. ev.	jó	elégséges	
Galambos Géza izr.	jó	elégséges	
10 Gyurove János ág. ev. t. m.	jó	jeles	ö. d.
Jellinek Ferenc izr.	jó	jeles	ö. d.
Löcherer Géza r. k.	jó	jeles	
Lucsánszky Barna ág. ev.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Makovics Jenő r. k.	jó	2 elégt.	p. e. j.
15 Németh Pál ág. ev. t. m.	jó	jó	ö. d.
Pékh Gyula r. k.	jó	jeles	
Pólya László r. k.	jó	elégséges	
Sáfrány Béla ref.	jó	elégséges	
Schiller Ferenc izr.	jó	elégséges	
20 Seidner Róbert izr.	jó	elégséges	
Soós Zoltán ref.	jó	elégséges	
Szabó László ág. ev. t. m.	jó	jó	ö. d.
Sztolár Miklós ág. ev.	jó	elégséges	
Szücs Zsigmond ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
25 Török Árpád r. k.	jó	elégséges	
Trunkó István r. k.	jó	jó	ö. d.
Uhlyár Gyula ág. ev.	jó	elégséges	
Urbányi Béla r. k.	jó	elégséges	
Urszinyi Gyula ág. ev.	jó	elégséges	
30 Valkó Árpád ref.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Weissenstein Miklós izr.	jó	elégséges	
Zapotoczky Jenő g. kel.	jó	2 elégt.	p. e. j.
Magántanulók:			
Havas János r. k.		elégséges	
Münnich Mihály r. k.		2 elégt.	p. e. j.

1. Tanulók statisztikája.

A felvett és vizsgát tett tanulók száma.

Felvétetett			Osztályvizsgát tett		
Nyilvános tanuló	magan-tanuló		Nyilvános tanuló	magan-tanuló	
	fiu	leány		fiu	leány
1	2	3	4	5	6
330	19	9	315	17	9

2. A felvett nyilvános tanulók megbetegedései s az igazgatói és tanárkari megrovások száma.

Megbetegedések			Megrovások	
A könnyű nem fertőző megbetegedések száma	A súlyos (fertőző esetl. járv.)	Az igazgatói	A tanári	
1	2	3	4	5
145	28	4	4	—

3. Atanulók megoszlása december 31-én kor szerint.

Nyilvános és magántanulók együttes létszáma dec. 31-én	A nyilvános és a magántanulók együttes létszámából dec. 31-én														
	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
	évét már betöltötte														
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
352	1	33	51	38	40	43	40	42	38	13	8	2	—	—	3

4. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása honosság és szülőik (gyámjuk, illetőleg más gondviselőjük¹) állandó lakóhelye szerint.

Összes száma	Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók										
	közül			száma, akiknek szülője (gyámja, illetve más törvényes gondviselője) állandóan							
	magyarországi	horv. szlavonországi	külföldi honos volt	ugyanazon				külföldön, még pedig			
				községben	várm. más községben	a magyar anyaország más törvényhatóságában	Horvát-Szlavonországon	Ausztriában			
illetőségű	l a k o t t										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
341	341			139	144	58					

Nem tévesztendő össze a csupán lakás vagy kosztadóval!

5. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása szülőik (gyámjuk, illetve más törv. gondviselőjük) foglalkozása (társadalmi állása) szerint.)

Foglalkozás (társadalmi állás)	A tanulók száma	Foglalkozás (társadalmi állás)	A tanulók száma	Foglalkozás (társadalmi állás)	A tanulók száma
1	2	1	2	1	2
Nagybirtokos nagybérlő (1000 kat. holdon felül)	12	Egyéb ipari vagy bányászati segéd-zemély (előmunkás, segéd, munkás stb.)	3	Közhivatalban alkalmazott vagy másféle értelmiségi altiszt vagy szolga	15
Középbirtokos és bérlő (100—1000 kat. holddal)	14	Nagykereskedő, nagyvállalkozó	6	Katonatiszt, (honvédtiszt, csendőrtiszt)	—
Kisbirtokos, kisbérlő (100 kat. holdon alul)	17	Kiskereskedő, kisvállalkozó	39	Katona altiszt (honvéd altiszt, csendőr altiszt)	—
Kisbirtokos-napszámos (kisbérlő-napszámos)	11	Kereskedelmi vagy közlekedési (vasuti, posta-stb.) tisztviselő	6	Különböző v. közelebből meg nem nevezett foglalkozási ágakban dolgozó napszámos	1
Egyéb őstermelő (feles, majoros, kertész, halász)	3	Egyéb keresk. vagy közlek. segéd-zemély altiszt, segéd, szolga stb.)	6	Nyugdíjas vagy jövedelméből élő tőkes, járadékos háztulajdonos.	20
Gazdaság tisztviselő	3	Köztisztviselő (a papok, tanárok és tanítók kivételével) és közhivatalban alk. díjnók	46	Magánzó, elhatárolt	6
Egyéb gazdasági segéd személy (földmves-napszámos, gazdasági cseléd)	1	Pap	13	Egyéb és ismeretlen foglalkozású	4
Nagyiparos, bányavállalkozó	3	Tanár, tanító	36	Árvaházi, szeretetházi tanulók	—
Kisiparos, bányakivállalkozó	47	Másféle értelmiségi (orvos, ügyvéd, közjegyző, gyógyszerész stb.) s ilyeneknél alkalmazott segéd, irnok stb.	20	Mindössze	431
Ipari vagy bányászati tisztviselő	9				

6. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása vallás, anyanyelv és nyelvismeret szerint.

Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma	Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül											
	latin	görög	örmény	refor- mátus	ág. hitv. evang.	görög keleti	unitárius	izraelita	baptista			
	Szeptartásu róm. kat.			vallásu volt								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
341	83	2		103	83	1		69				

7. Ismétlők, a görög-pótló tárgyak tanulói, magaviselet és mulasztások szerint.

nyilvános és magántanulók közül		Az osztályvizsgálatot tett nyilvános tanulók										
		közül									által	
		magaviseletből				egy órat sem	csak igazoltan	igazolatlannul	igazoltan	igazolatlannul	mulasztott órák száma	
		1	2	3	4						mulasztott	mulasztott
ismétlő volt	a görög-p. tárgyakat tanulta	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	98	276	38	1	—	100	206	8	4632	13		

8. Az osztályvizsgálatot tett tanulók előmenetele.

Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók																	
összes száma	közül								nyilvános tanulók								
	minden rendes tantárgyból				egy két több				a latin	a francia	az angol	az egészség-tani	a szabadkézi rajzot	a kézi munkát	a gyorsírást	az éneket	a vlvást
	legalább jó		legalább elégs.		elégteien		nyelvet										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
341		31	63	138	26	58	25	—	—	—	35	32	—	19	82	20	

9. Az osztályvizsgálatot tett tanulók megoszlása a tandíj fizetés szempontjából, a jutalmazott tanulók száma, az elégedett tandíjak összege s a jutalmak értéke.

Az egész tandíjat megfizette	Részen	Egészen	Jutalomban részesült	Az elégedett tandíj összege	A kiosztott jutalmak értéke
	tandíjmentes	volt		koronában	
1	2	3	4	5	6
308	19	23	41	1910	1728

XIV.

Tápingézet.

Szegény tanulóink jó és olcsó élelmezése ujabban sokkal nehezebb, mint régebben volt. Nehezebbé tette általában az élelmi cikkek megdrágulása, nehezebbé tette a tanulók számának apadása. De elég nagy új kiadásokat rónak reánk a higiéniai követelmények és az alkalmazottak munkásbiztosítási kötelékbe fölvétele. Nálunk minden egyes tanuló kivétel nélkül, jótéteményt élvez, mert minden egyesre ráfizetünk mintegy 50 koronát. A suplikáció jövedelme is ujabban igen csökken.

A lefolyt iskolai évben 85 tanuló részesült tápingézeti elátásban.

Tápingézetben 17 tanuló részesült 1267 kor. értékben, amit értesítőnk más helyén részletesen fel van sorolva.

Az étkezés rendje a következő volt:

Hétfőn: Húsleves rizszel, bab tepertővel; este tészta tehénturóval.

Kedden: Húsleves árpadarával, savanyu burgonya; este tejes rizs (télien káposzta kolbásszal).

Szerdán: Húsleves tésztával, bab; este sült hús mártással és burgonya.

Csütörtökön: Húsleves burgonyával, borsó tepertővel; este virstli zsiros burgonyával.

Pénteken: Rántott leves burgonyával, lekváros tészta; este lencse kolbásszal.

Szombaton: Húsleves darával, savanyu burgonya; este bab kolbásszal.

Vasárnap: Húsleves tésztával, sült hús mártással és burgonyával; este összel: tökfőzelék, télen: káposzta sertéshússal, tavasszal: bab kolbásszal.

Hús 7 tanulóra 1 kg., a levest a levesben kapták, kenyér délben és este $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ kgr.

Tápingézetünk részére adakoztak: a Rimaszombati Takarékpénztár 40 koronát, a Gömörmegyei Nép- és Iparbank 20 koronát, Gömörmegyei takarékpénztár és hitelbank 50 koronát, Bódy Pál tápiószelai ev. lelkész 20 koronát, Miskolci ref. egyház ker. pénztár 30 koronát, a nagylaki ev. egyház 2 koronát küldött, országos kéregetésből 1903 korona 13 fillér.

Fogadják a jószívü adakozók, az előljárók és az ifjak hálás köszönetét!

Végül kérjük a tisztelt szülőket, hogy a tápingézeti díjat közvetlenül a tápingézeti gondnokság címére küldjék a 4 fillér postai költséget is hozzáadva. A tápingézeti díj 180 korona és evőeszközökre 1 korona, amely félévénként előre fizetendő s a tanulók belépése nem hónapszámra, hanem fél évekre szól.

Bevétel az 1913. polgári évben:

1. Pénztári maradvány	3476 kor. 64 fill.
2. Kérvényzés	1903 kor. 13 fill.
3. Tápingézet	11496 kor. 09 fill.
4. Adományok	111 kor. 94 fill.
5. Kamatok	3396 kor. 50 fill.
6. Vegyes és törlesztés	663 kor. 09 fill.
	<hr/>
	Összesen: 22957 kor. 30 fill.

Kiadás:

1. Tápszer: Kenyér	3386 kor. 42 fill.
2. Marhahus	5071 kor. 57 fill.
Sertéshus és zsír	2481 kor. 57 fill.
3. Bab, borsó, lencse	1164 kor. 20 fill.
4. Burgonya	760 kor. 92 fill.
5. Liszt fűszer	1326 kor. 36 fill.
6. Tojás, turó, káposzta stb.	602 kor. 98 fill.
7. Személyiek	1892 knr. 12 fill.
8. Vegyes és bér a főgimnáziumnak	2178 kor. 79 fill.
9. Tőkesítés, áthelyezés	830 kor. 96 fill.
	<hr/>
	Összesen: 19696 kor. 89 fill.
Maradvány	2260 kor. 41 fill.
	<hr/>
Kiadás és maradvány együtt	21957 kor. 30 fill.

A tápintézet vagyona 1914. polgári év elején.

1. A főgimnáziumnak kölcsönadva	622000 kor. — fill.
2. Banki betétek	11466 kor. 55 fill.
3. Részvények névértéke	840 kor. — fill.
4. Kintlevő alapítvány	1020 kor. — fill.
5. Egyeseknél kölcsönadva	913 kor. 22 fill.
6. Tápintézeti hátr. 1913. december 31.	472 kor. 80 fill.
7. Főgimnáziumi pénztár tartozása félévi kamat	1244 kor. — fill.
8. Pénztári maradvány 1913. évről	2260 kor. 41 fill.

Összesen 80416 kor. 98 fill.

és 1146 korona 06 fillér értékű butorzat, felszerelés.

Rimaszombat, 1915. évi június hó 30-án.

HORVÁTH ZOLTÁN,
tápint. gondnok.

XVI.

Figyelmeztetés a jövő 1914—1915-ik iskolai évre.

1. A jövő tanév 1914. szeptember hó 1-ső napján kezdődik
2. A javító, pótló és felvételi vizsgák 1914. évi augusztus 31. és szeptember 1. napján tartatnak meg.
3. A beiratás szeptember hó 1—4-ig tart. Szeptember 5-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása.
4. A beiratásnál minden tanuló tartozik atyjával vagy annak helyettesével megjelenni és a múlt évi iskolai bizonyítványát, továbbá keresztlevelét, illetőleg születési bizonyítványát, a 12-ik életévüket betöltöttek újraoltási bizonyítványait bemutatni.

A beiratásokra vonatkozólag figyelmeztetnek még a szülők a következőkre:

- a) A beiratás első napján a helybeli szülők felekezeti különbség nélkül irathatják be gyermekeiket az I. osztályba.
- b) A beiratás két első napján az I. osztályba csak protestáns szülők irathatják be gyermekeiket akár helybeliek, akár vidékiek.
- c) Nem protestáns tanulók az I-ső osztályba csak a beiratás 3—4-ik napján jelentkezhetnek.

E korlátozásra az ösztönözte az iskola fentartó testületet, hogy a gimnázium első osztályába, rendszerint a törvény által megengedett létszámon felül jelentkeznek s évről-évre megtörténik, hogy a protestáns iskola a felekezetéhez tartozó tanulókat kénytelen visszautasítani, az első osztály túlnépessége miatt. Magától értetődik, hogy a II—VIII. osztályokba a más vallásu tanulók ezentul is minden korlátozás nélkül beiratkozhatnak.

A gimnázium alsó osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, a kik a 9-ik életévüket már betöltötték, de a 12-ik

életévüket meg nem haladták és akik vagy az elemi iskola IV. osztályáról szóló, szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal bírnak, vagy a felvételi vizsgálaton igazolják, hogy van oly mérvű képzettségük, mit az elemi iskola 4 évi tanfolyamában kellett megszerezniök, a 12 évesnél idősebb növendékek felvétele csak rendkívüli esetekben engedélyezhető a tanári szék határozata alapján. A beiratás után egy hétig csakis a késedelmeket fontos okokkal igazoló tanulókat veheti fel az igazgató; szeptember 15-ig igazgatói, — 30-ig tanári kari, azontul püspöki engedély szükséges a felvételhez. Azoknak, a kik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az eddig végzett anyagból felvételi vizsgálatot kell tenniök. Ugyancsak felvételi vizsgálatot tesznek a reál-, vagy polgári iskolából a gimnáziumba átlépő tanulók. *A felvételi vizsgálatok díja 20 korona.* A gimnázium V-ik osztályába belépő tanuló szülője vagy gyámja köteles bejelenteni, vajjon a fia, illetőleg gyámoltja a görög nyelvet, vagy annak helyettesítésére rendelt tárgyakat fogja-e tanulni. E tekintetben figyelmeztetjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a IV. osztályt végzett és az idegen (latin, német) nyelvekben gyengébb (elégséges) tanulókat a görögöt helyettesítő tanfolyamba vétessék fel. Az ilyen tanulók előtt a gyakorlati pályák egész sora nyitva van: minők a jogi, orvosi, mérnöki, bányászati, erdészeti, matematikai és természettudományi, a katonai, a vasuti, postai, távirdai és ezekhez hasonlók.

A görög nyelvet helyettesítő tanfolyamról a görögre és viszont való átlépést akár a tanév elején, akár annak folyamán megengedheti a tanári kar a felvételi vizsgálat mellett, de csakis az illető tanulók szüleinek vagy gyámjának kívánságára.

5. A beiratásnál minden tanuló tartozik az iskolai díjakat befizetni; még pedig az első félévi tandíjat 30 koronát, felvételi díjat 4 koronát, iskolai alapra 2 koronát, bizonyítvány, könyvtár és bélyegilletékekre 4 koronát, országos nyugdíjalapra (az 1894. XXII. t.-c. 3. §-a szerint) 6 koronát, felszerelési illetékekre 2 koronát, gyógyilletékekre 2 koronát, összesen 50 koronát. A római katolikus vallású tanulók a külön vallástandij fizetése alól felmentettek. Az izraeliták iskolai alapra félévenként 2—2 koronát fizetnek. A második félév tandíja 30 korona, mely összeg február 1—15. napjain fizetendő be.

A felvételi díj, az iskolai alap, bizonyítvány és bélyeg

illeték, felszerelési illeték és az országos nyugdíjalapra befizetendő összesen 20 koronányi összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

A rendes tandíj a gimnázium quaestoránál fizetendő be. A rendkívüli tantárgyak tandíját (lásd alább) az igazgató veszi át.

6. A gimnáziummal összekötött tápintézetbe a tanulók val-láskülömbőség nélkül vétetnek fel.

A tápintézeti díj egész évre ebéd és vacsoráért 180 korona és azonfelül evőeszközre 1 korona. Azonban, ha az élelmi szerek még drágábbak lesznek, az alumnaeumi díj is valamivel fel fog emeltetni. A díj első fele a felvételnél, második fele február 1 15-ig a tápintézeti gondnoknál fizetendő. Azok, a kik szegénységüket hitelesen igazolják, havonként is kifizethetik a tápintézeti díjakat. A tápintézetből kilépni csak a megkezdett félév leteltével lehet.

7. Azok, kik tan- vagy tápintézeti díj el- vagy leengedése szorgalmuk éz anyagi helyzetüknél fogva igényt tarthatnak, iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal, esetleg adókönyvecskével felszerelt kérvényüket legkésőbb 1914. augusztus hó 20-ig a nagytiszt. és tek. igazgató-tanácsához címezve az igazgatósnál nyujtsák be. A második félév tan- vagy tápdíjának elengedéseért minden tanév február hó 8-ig újból kell folyamodni. Ezen második folyamodványhoz csupán azok mellékelik szegénységi bizonyítványukat, a kik az első félévben kedvezményben nem részesültek, az első félév kedvezményesei az első félév értesítőjét mutatják be.

Az elkésett, vagy teljesen fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe.

8. A rendes tantárgyak mellett gondoskodtunk arról, hogy *francia, német társalgási nyelv, szabadkézi rajz, gyorsírászat és vívás* az önként vállalkozóknak taníttassék. A francia, német nyelv tandíja egy iskolai évre 20—20 korona, a szabadkézi rajz 10 korona, a vívás (egy tanfolyam 6 hó) 20 korona. Mindezek a díjak félévi előleges részletekben az igazgatónál fizetendők, Régi érzett hiányon akarunk segíteni az által, hogy a rendkívüli tárgyak sorába felvettük a szakszerű *énektanítást* is. A vonós hangszerek tanítására rendszeres tanfolyam nyílik meg, melyre felvétetnek kezdők és haladók. A tanfolyam tanár-elnöke Pász-tory Gyula. Tandíj egész évre 20 korona, mely félévi részletek-

ben fizetendő. A tanfolyam azonban csak az esetben nyílik meg, ha arra legalább 20 tanuló jelentkezik, mert csak az esetben gondoskodunk szakértő vezetőről. — A gyorsírás tanítását két tanfolyamban, kezdők és haladók csoportjában dr. Rochlitz Zoltán és Fábíán Vilmos tanárok vállalták el. Egész évi tandíj 12 korona.

9. A főgimnázium növendékei csak az igazgató helybenhagyása mellett fogadhatnak szállást annyival is inkább, mivel csak azon lakosok vannak jogosítva tanulók tartására, kiknek szállását az igazgató és az iskolai orvos megvizsgálta és ugy egészségügyi, mint erkölcsi tekintetben kifogástalannak találta. Azon helyekről, melyek bármi tekintetben kifogás alá esnek, a tanulók évközben is elhelyezendők. A tanulók elhelyezése tekintetében a legnagyobb óvatosságot ajánluk a szülőknek, mert tapasztalati tény, hogy a tanulóknak a tanulmányokban való elmaradását nagyrészt a hiányos felügyelet okozza.

10. Minden tanuló az első félév végén „Értesítő” kap, melyet a szülők vagy azoknak helyettesei aláírnak és legkésőbb 30 nap alatt az osztálytanárnak visszaküldenek. Ez által hivatalosan vesznek tudomást gyermekeiknek, illetőleg gyámoltjainak magaviseletéről és előremeneteléről.

11. Az érettségi pótló- és javító vizsgálatok az idén a Tiszai ág. h. ev. egyházkerület kötelékébe tartozó főgimnáziumokra nézve a rimaszombati egy. prot főgimnáziumban tartatnak meg. Az írásbeli dolgozatokra szept. 2. 3. 4.- a szóbeli vizsgálatokra szept. 9. és következő napjai tűzettek ki. A folyamodványok aug. 20-ig beadandók.

12. Olyan tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, a tanári kar megengedheti, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csakis abban az intézetben ahol tanultak. Ezen javító vizsgálat díja 2 korona. Azon tanulók, kik két tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot mélt. főtiszt. Geduly Henrik püspök urhoz címzett kérvényüket bizonyítvánnyal együtt július 15-ig az igazgatóságához nyújtsák be felterjesztés végett.

E vizsgálat díja két tantárgy után 4 korona.

A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, a javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb

fontos ok miatt le nem tehetette, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálat engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy orvosi bizonyítvány melléklendő. A pótló vizsgálat díjtalan.

13. A testgyakorlás, mértani rajz (technikai része) és szépírás tanulása alól való felmentést kérő tanulókat az iskola orvosa fogja megvizsgálni. A felmentést orvos véleménye alapján az igazgató adja meg.

14. Minden tanuló köteles az előirt tankönyveket, író és rajzeszközöket beszerezni. Figyelmeztetjük a t. szülőket és tanulókat hogy csakis az új tantervhez alkalmazott legújabb kiadású tankönyvek használhatók, továbbá, hogy ugy az új, mint a használt tankönyvek, saját érdekükben, a helybelyi könyvkereskedők útján szerezzék be, miután az esetleges tévedések ily módon könnyen és azonnal helyrehozhatók.

A tanulók kötelesek a tanév elején tornaegyenruhát csináltatni. Az egyszerű torna-ruha beszerzési ára 4—5 korona. E kötelezettség alól kivétnak azon tanulók, kik a tornatanulás alól az iskola orvos által egész évre felmentetnek.

Szegénysorsu, jó tanulók a segélykönyvtárból ingyen kaphatnak könyveket, amelyek az év végén visszaadandók. Ebbeli kérvények 1914. aug. 20-ig dr. Wallentinyi Dezső tanár urnak adandók be minden melléklet nélkül.

15. Értesítjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a tápintézetbe járó tanulók szállást mosással, fűtéssel világítással, takarítással, reggelivel és uzsonnával a kiválnalmak szerint havonta 30—40 koronáig kaphatnak megbízható házaknál, míg teljes ellátásért havonként 40—80 korona fizetendő.

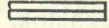
A szállásadó-tanulótartó polgárok figyelmeztetnek arra, hogy gimnáziumi tanulók csak oly házaknál nyerhetnek ellátást, hol a lakás viszonyok különösen hygienikus szempontból kifogás alá nem eshetnek. A tanuló tartási szándék tehát az igazgatóságnál legkésőbb aug. 20-ig bejelentendő, hogy a szállások orvosilag megvizsgálhatók legyenek.

Az eljárás egyszerűsítése és esetleges visszaélések elkerülése céljából arra kérjük a t. szülőket és gyámokat, hogy fizetésbeli kötelezettségeiknek ne gyermekeik útján tegyenek eleget, hanem a *tandijakat egyenesen Kerekes Dezső* quaestor, a

tápitézeti díjakat pedig *Horváth Zoltán* ephorus czimére küldjék be.

Figyelmeztetés. Azon szülőket, kik fiaikat vasuton járatják iskolába, figyelmeztetjük arra, hogy e kedvezményre a tanári kar határozata értelmében csak azon tanulók tarthatnak igényt, kiknek erkölcsi magaviselete jó s az előző évet legalább *elégséges* eredménnyel végezték. A vasuton való bejárás kedvezménye évközben is megvonható azon tanulóktól, kik magaviselet vagy tanulás tekintetében hanyatlást tanusítanak.

Az igazgatóság.

XVII. Az 1914—15. évi tantárgy-felosztás.

Sorsz	A tanár neve	T a n t á r g y	Heti óra sz.	Osztályfőnök
1	Czinke István ref. Cs. Gyürky Pál Bencsik Sándor Singer Rezső izi.	Vallás I—VIII. osz.	16 16 16 16	
2	Bódi Dénes, h. t.	Magyar I. 5. III. 4. VI. 3. VII. 3. Philosophia VIII. 3.	18	
3	Kerekes Dezső r. t.	Számítan III. 3. V. 3. VII. 3 Fizika VII. 4. Mértan III. 2.	15	
4	Horváth Zoltán r. t.	Földrajz II. 2. III. 2. Term. rajz I. 2. II. 2. IV. 3. V. 3. VI. 3.	18	
5	Loysch Čdön r. t.	Történelem IV. 3. VII. 3. VIII. 3.	9	Igazgató
6	Dr. Wallentinyi Dezső r. t.	Magyar V. 3. VIII. 3. Latin V. 6. Görögpótló V. 3. Szépirás I. 1.	16	V. o.
7	Komáromy Géza r. t.	Magyar II. 5. Latin II. 6. VII. 5. Szépirás II. 1.	17	II. o.
8	Horváth Albert r. t.	Magyar IV. 4. Latin IV. 6. VIII. 4. Gör. pótló VI. 3.	71	VIII. o.

Sorsz.	A tanár neve	Tantárgy	Heti óra sz.	Osztályfőnök
9.	Pásztori Gyula r. t.	Számítan II. 4, IV. 3, IV. 4, VIII. 2. Fizika VIII. 4.	17	IV. o.
10.	Marton István r. t.	Német VII—VIII.	19	VII. o.
11.	Fábián Vilmos r. t.	Latin VI. 5. Görögpótló VII. 3. Történelem III. 3, V. 3, VI. 3.	17	VI. o.
12.	Dr. Rochlitz Zoltán r. t.	Latin III. 6. Görög V. 5, VII. 5. Görögpótló VIII. 2.	18	III. o.
13.	Holéczy Miklós r. t.	Görögpótló rajz V—VIII. 8. Számítan I. 4. Métan I. II. VI. 8.	20	
14.	Boross József h. t.	Latin I. 6. Görög VI. 4, VIII. 4. Földrajz I. 3.	18	I. o.
15.	Sz. Benedek Gyula tornat.	I—VII. torna	16	
16.	Dr. Meskó Miklós vm. főorvos	Egészségtan VII. i.	1	Iskolaorvos.
17.	Szűcs György ref. b. ó. a. Halász József ág. ev. b. ó. a.	Egyházi ének I—IV.	2 2	

XVIII.

1914—15. évi tankönyvjegyzék.

A rimaszombati egy. prot. főgimnáziumban használandó tankönyvek jegyzéke 1914--15. tanévben.

Vallás.

- I. oszt. Kovácsi Sándor: Bibliai vallástan (ref.) — Bereczky Sándor: Bibliai ismertetés I. rész, az Ószövetség (ág. ev.)
 II. oszt. Kovácsi Sándor: Bibliai vallástan (ref.) — Bereczky Sándor: Bibliai ismertetés I. rész, az új-szövetség (ág. ev.)
 III. oszt. Kovácsi Sándor: Keresztyén hittan (ref.) — Bereczky Sándor: Ker. egyháztörténet (ág. ev.)
 IV. oszt. Kovácsi Sándor: Ref. hittan (ref.) — Bereczky Sándor: Ker. hit- és erkölcsstan (ág. ev.)
 V. oszt. S. Szabó József: Egyháztörténet a reform-ig (ref.) — Baticsfalvy—Bereczky: Bibliai ismertetés (ág. ev.)
 VI. oszt. Kovácsi Sándor: A ker. egyház története a ref.-tól máig (ref.) — Pálffy József: A ker. egyház története (ág. ev.)
 VII. oszt. Szócs Farkas: Ker. vallás- és erkölcs tudomány (ref.) — Pálffy József: A magyar prot. egyh. története (ág. ev.)
 VIII. oszt. Jármay: Magy. prot. egyháztörténet (ref.) — Zsilinszky—Bereczky: Ker. hit- és erkölcsstan (ág. ev.)

Magyar nyelv.

- I. oszt. Császár—Váczy: Magy. Olvasó. — Szinnyei J. Magyar Nyelvtan.
 II. oszt. Császár—Váczy: Magyar Olvasó. — Szinnyei J.: Magyar Nyelvtan.
 III. oszt. Szinnyei József: Rendszeres magyar nyelvtan. — Császár—Váczy: Magyar Olvasó.

IV. oszt. Négyessy L.: Stiliztika. — Lehr Albert: Arany Toldija.

V. oszt. Négyessy: Rhetorika.

VI. oszt. Négyessy: Poetika.

VII. oszt. Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története I. k.

VIII. oszt. Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története II. k.

Latin nyelv.

I. oszt. Geréb Wirth: Kis Latin Nyelvkönyv.

II. oszt. Schuster Alfréd: Elemi latin nyelvtan II. A latin alaktan rövid összefoglalása.

III. oszt. Roseth: Mondattan, Faedrus meséi. Roseth: Cornelius Nepos. Fodor—Roseth: Stil. gyak. Corn. Nep.-hoz és Phaedrushoz.

IV. oszt. Hitrich Ödön: Julius Caesar, Cserép József: Ovidius Methamorphoseon libri. Roseth: Alaktan és Mondattan, Csengeri—Cserép: Stilus Gyakorlatok I. Rész.

V. oszt. Cserép József: Szemelvények P. Ovidius műveiből, Zsámboky: Cicero De imperio Cn Pompei. Latin régiségtan. Hitrich Ödön. Kaposi: Pro Archia.

VI. oszt. Kalmár: Szemelvények Liviusból, Cserép J.: Szemelvények Vergiliusból, Horváth—Wagner: Római régiségtan.

VII. oszt. Hitrich. Sallustius: Bell Zug. Cicero: Levelei. Horváth—Wagner: Régiségtan. Verg. Aeneis.

VIII. oszt. Wirth Gyula: Szemelvények Quintus Horatius Flaccus műveiből, Gyomlay: Tacciti Annales.

Német nyelv.

III. oszt. Német tan. I. köt. Schuster Alfréd.

IV. oszt. Schuster Alfréd. Német nyelvtan I. rész.

V. oszt. Schuster: Német nyelvkönyv II. rész.

VI. oszt. Endrei Ákos: Német nyelvkönyv II. köt.

VII. oszt. Hinr—Paulay: Német irodalmi olv. könyv VII. oszt. számára.

VIII. oszt. Hern—Paulay: Német irod. olv. könyv VIII. oszt. számára.

Görög nyelv.

V. oszt. Dóczi Imre: Görög olvasó és gyakorló. I. — Dóczi Imre: Görög nyelvtan I. r.

VI. oszt. Dóczi: Görög gyakorló és olvasó II. — Dóczi I.: Görög nyelvtan I. r.

VII. oszt. Csengeri: Homeros: Odyssea. — Dr. Geréb József: Szemelvények Homeros műveiből.

VIII. oszt. Csengeri: Homeros: Ilias. — Simon József: Szemelvények Platon műveiből.

VII. és VIII. osztályokban: Elischer—Fröhlich: Homerosi szótár. Lévy—Vida: Görög-magyar szótár.

Görögpótló irodalom.

V. oszt. Szerlemhegyi: Görög hitélet és régiségtan. — Gyomlai: Hnmeros Odyssea III. kiadás. Csengeri: Homeros ilias III. kiadás. Geréb: Szemelvények Herodotos műveiből. Badics: Magyar irodalmi olvasmányok I.

VI. oszt. Badics: A görög lyrai költészet fejlődése s a magyar classicus költészet története. Aischylos: Oresteia. Sophokles: Antigone. Schill S.: A görög irod. tört.

VII. oszt. Szilasi: Thukydides. — Földi: Demosthenes. — Badics: Magyar irod. olvasmányok III. — Schill: A görög irod. története.

VIII. oszt. Schill Salamon: A görög irodalom története. — Alexander Bernát: Szemelvények Platon és Aristotelesből. — Morvai Gerece: A képzőművészet története.

Történelem.

III. oszt. Mangold Lajos: Magyar orsz. tört. III—IV. oszt. számára. Magyar orsz. tört. a mohácsi vészig.

IV. oszt. Mangold: Magyarorsz. tört. a mohácsi vésztől máig.

V. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem I. ó-kor.

VI. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem II. középkor.

VII. oszt. Mika Sándor: Világtörténelem III. új-kor.

VIII. oszt. Andor József: Magyar orsz. okmányozó története.

Földrajz.

Legújabb kiadások: I. oszt. Dr. Némethy Károly: Magyarország földrajza. II. oszt. Dr. Némethy K.: Európa, Ázsia, Afrika földrajza. III. oszt. Dr. Némethy K.: Földrajza.

Mennyiségtan.

- I. oszt. Dr. Lévai Ede : Számтан.
- II. oszt. Dr. Lévai Ede : Számтан.
- III. oszt. Dr. Lévai Ede : Számтан.
- IV. oszt. Fr. Kiss Károly : Algebra. —
- V. oszt. Fr. Kiss Károly : Algebra. — Valter — D. Kaufmann : Gvómetria.
- VI. oszt. Fr. Kiss Károly : Algebra. — Dr. Sárkány Lajos : Geometria.
- VII. oszt. Fr. Kiss Károly : Algebra. — Dr. Sárkány Lajos : Geometria.
- VIII. oszt. Fr. Kiss Károly : Algebra. — Dr. Sárkány Lajos : Geometria.

Fizika.

- VII. oszt. Dr. Kovács Zoltán : Fizika.
- VIII. oszt. Dr. Kovács Zoltán : Fizika.

Természetráajz.

- I. oszt. Szilárdy Zoltán : Kis Természetráajz I.
- II. oszt. Szilárdy Zoltán : Kis Természetráajz II.
- IV. oszt. Sztérényi : Nővénytan.
- V. oszt. Sztérényi : Állattan.
- VI. oszt. Reichenhaller : Chemia és mineralogia.

Phylosophia.

- VIII. oszt. Szitnyai : Lélektan és Logika.

Rajzoió geometria.

- I. oszt. Dr. Horti Henrik : Rajz. geometria I. r.
- II. oszt. Dr. Horti Henrik : Rajz. geometria II. r.
- III. oszt. Dr. Horti Henrik : Rajz. geometria III. r.
- IV. oszt. Dr. Gerevich Emi : Rajz. geometria III. r.

TARTALOM.

	Oldal.
Vallás és művészet — — — — —	3
Tanulmányi kirándulások — — — — —	15
Igazgatói jelentés — — — — —	30
Kormányzás — — — — —	41
Iskolai ünnepélyek — — — — —	43
Uj alapítványok és adományok — — — — —	44
Beírás, a tanítás eredménye — — — — —	45
Iskolalátogatás — — — — —	46
Egészségügy — — — — —	47
A főgimnázium kormányzata:	
Főhatóság — — — — —	48
Igazgató-Tanács — — — — —	48
Tanári testület — — — — —	49
Bevégzett tananyag az 1913—14. tanévben — — — — —	51
Nem kötelezett tárgyak — — — — —	51
Írásbeli dolgozatok a magyarból — — — — —	52
Ifjusági körök és egyesületek :	
»Tompá-önképzőkör« — — — — —	54
»Pósa-önképzőkör« — — — — —	57
»Thököly Imre«-kör — — — — —	59
Ifjusági énekkar — — — — —	60
Ifjusági zenekar — — — — —	61
Ifjusági olvasó- és sakk-kör — — — — —	61
Ifjusági gyámintézet — — — — —	61
Tanári könyvtár — — — — —	64
Ifjusági könyvtár — — — — —	66
Ifjusági kölcsönkönyvtár — — — — —	68
Természetráajzi muzeum — — — — —	69
Természettani muzeum — — — — —	69

	Oldal
Rajzszerárunk — — — — —	70
Rajzkiállítás — — — — —	70
Házi tornaverseny — — — — —	71
Ösztöndíjak és jutalmak:	
Ösztöndíjak — — — — —	73
Tandíjkezdményben részesültek — — — — —	76
Tápdíjkezdményben részesültek — — — — —	77
Összesítés — — — — —	78
Érettségi vizsgálatok — — — — —	79
A tanulók névsora és általános osztályzata — — — — —	81
A tanulók statisztikája — — — — —	93
Tápiintézet — — — — —	98
Figyelmeztetés a jövő 1914—1915. iskolai évre — — — — —	101
Az 1914—1915-ik évi tantárgyfelosztás — — — — —	107
A rimaszombati egy. prot. főgimnáziumban használandó tankönyvek jegyzéke az 1914—1915. tanévben — — — — —	109

